
Badanie ewaluacyjne współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 oraz ze środków budżetu Województwa Mazowieckiego

**Badanie ewaluacyjne
„Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Mazowieckiego 2007-2013
w latach 2007-2011”**

RAPORT KOŃCOWY

**Badanie realizowane
na zlecenie:**

Samorząd Województwa Mazowieckiego

ul. Jagiellońska 26,
03-719 Warszawa

**Wykonawca
badania:**

BIOSTAT

www.biostat.com.pl

44-200 Rybnik
Ul. Kościuszki 32/34C4
tel/fax. 32 422 17 07
biostat@biostat.com.pl

Zespół badawczy:

Grzegorz Gawron
Andrzej Kempa
Rafał Piszczek (kierownik projektu)
Magdalena Szkarłat
Zdzisław Wolny

Termin realizacji:

Opracowanie metodologii badania: styczeń 2012 r.
Realizacja badania: I kwartał 2012 r.

Słowniczek skrótów

B+R	Badania i rozwój
BDL	Bank Danych Lokalnych
CATI	Computer Assisted Telephone Interviewing – Wywiady Telefoniczne Wspomagane Komputerowo
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Individual In – Depth Interview – Indywidualny Wywiad Pogłębiony
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IZ RPO WM	Instytucja Zarządzająca RPO WM – Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego ¹
KC	Kodeks Cywilny
MJWPU	Mazowiecka Jednostka Wdrażania Projektów Unijnych
MSP	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
POIG	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013
SzOP RPO WM	Szczegółowy Opis Priorytetów RPO WM

---

¹ Zadania wynikające z pełnienia roli IZ wykonuje Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.

PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Mazowsze.
serce Polski

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Streszczenie

Cel i zakres badania Przedmiotem niniejszego badania była ewaluacja wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM) w latach 2007-2011. Celem głównym badania było dokonanie oceny, czy zakres wsparcia udzielanego przedsiębiorcom w ramach RPO WM sprzyja realizacji jego celów. Opracowane w wyniku realizacji badania wnioski i rekomendacje będą służyć jako wsparcie w procesie programowania w kolejnej perspektywie finansowej po 2013 roku.

Analizy były realizowane w odniesieniu do następujących kryteriów: trafności – rozumianej jako stopień, w jakim cele RPO WM (w zakresie przedmiotowym objętym badaniem) odpowiadają potrzebom przedsiębiorców województwa mazowieckiego; użyteczności – rozumianej jako wpływ wsparcia udzielanego przedsiębiorcom na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw oraz ocena do jakiego stopnia wsparcie odpowiada potrzebom grupy docelowej oraz skuteczności – rozumianej jako stopień w jakim zostały osiągnięte cele RPO WM (w zakresie wsparcia udzielanego przedsiębiorcom).

Metody i techniki badawcze W ramach ewaluacji wykorzystano różnorodne, zarówno ilościowe jak i jakościowe źródła danych, w tym: badania ankietowe oraz wywiad grupowy wśród przedstawicieli przedsiębiorstw, których projekty zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM, wywiady z przedstawicielami IZ RPO WM, Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego oraz instytucji otoczenia biznesu oraz badania ankietowe na próbie przedsiębiorstw, którzy nie aplikowali o środki w ramach RPO WM, dokonano także analizy dokumentów związanych z realizacją Programu.

Struktura opracowania Część merytoryczna raportu podzielona jest na cztery główne części. W pierwszej części (Rozdział 3) dokonana jest ilościowa oraz jakościowa charakterystyka beneficjentów oraz realizowanych przez nich projektów. Część druga (Rozdział 4) koncentruje się na ocenie wpływu realizacji projektów na zmianę konkurencyjności przedsiębiorstw objętych wsparciem. W części trzeciej (Rozdział 5) dokonano podsumowania wpływu projektów realizowanych przez przedsiębiorców na stopień osiągania celów RPO WM – wzrostu konkurencyjności oraz zmniejszenia polaryzacji rozwojowej na obszarze Województwa Mazowieckiego. Uzupełnieniem danych jest Rozdział 6, w którym wsparcie w ramach RPO WM oceniane jest z perspektywy przedsiębiorców, którzy nie aplikowali do tej pory o środki. Podsumowaniem opracowania jest analiza SWOT oraz rekomendacje.

Charakterystyka projektów dofinansowanych w ramach RPO WM, których beneficjentami są przedsiębiorcy Przedsiębiorstwa stanowią drugą co do wielkości grupę beneficjentów RPO WM 2007-2013. Według stanu na dzień 25.09.2011 r. w odniesieniu do grupy przedsiębiorców stan realizacji Programu to: 1387 wnioskodawców, 470 beneficjentów oraz 496 realizowanych projektów.

Zainteresowanie przedsiębiorców poszczególnymi obszarami wsparcia jest nierównomierne. Projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się wokół Działania 1.5 Rozwój przedsiębiorczości – w ramach tego Działania realizowanych jest 441 (82%) wybranych do dofinansowania projektów. W następnej kolejności popularnością wśród przedsiębiorców cieszyło się Działanie 2.3 Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP – 68 (13%) realizowanych wniosków. Przedsiębiorcy stanowią zarazem w odniesieniu do

wspomnianych dwóch Działań główną grupę beneficjentów (składane przez nich wnioski stanowią odpowiednio 94% i 93% ogółu realizowanych w ramach Działania 1.5 i Działania 2.3 projektów). Inne Działania wybierane były przez przedsiębiorców sporadycznie.

Realizowane projekty obejmują swoim zakresem przede wszystkim usługi (39,9%), nieokreślony przemysł wytwórczy (23,9%), działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego (9,3%), budownictwo (8,1%) oraz handel (6,0%). Realizacja projektu wiąże się w znacznym stopniu z ze zwiększeniem wykorzystania innowacyjnych rozwiązań – zostały one przewidziane w 91,9% projektów. W większości przypadków są to innowacje technologiczne, polegające na wprowadzeniu na rynek nowego lub ulepszonego produktu (66,6%) lub procesu (54,4%).

W przeliczeniu na liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w danym regionie, o wsparcie najczęściej aplikowali przedsiębiorcy z terenu subregionów: ciechanowsko-płockiego oraz ostrołęcko-siedleckiego - co jednak ze względu na małą liczbę funkcjonujących na tych terenach przedsiębiorstw, w wartościach bezwzględnych przekłada się na niewielki udział w strukturze wnioskodawców Programu. Najniższą aktywnością aplikacyjną wykazuje się subregion radomski. Odrębnie należy rozpatrywać m. st. Warszawa, który skupia 50% podmiotów gospodarczych województwa – o wsparcie aplikowało w tym subregionie 0,15% firm, co stanowi aż 37,3% udział wśród ogółu wnioskodawców.

W celu ograniczenia dysproporcji rozwojowych Mazowsza, efektywność składanych wniosków różnicowana była ze względu na lokalizację beneficjenta. Pomijając m. st. Warszawa, liczba beneficjentów RPO pochodzących z poszczególnych subregionów jest zbliżona (61-67 firm) a struktura beneficjentów kształtuje się następująco: 30,5% - m. st. Warszawa; 14,5% oraz 14,3% - subregiony warszawski wschodni oraz warszawski zachodni; 13,9%, 13,6% oraz 13,2% kolejno subregiony: ostrołęcko-siedlecki, ciechanowsko-płocki oraz radomski. Jednak koncentracja geograficzna lokalizacji realizowanych projektów stanowi odzwierciedlenie koncentracji ośrodków przedsiębiorczości w regionie - projekty lokalizowane są w pobliżu ośrodków gospodarczych regionów, natomiast w części powiatów (szczególnie z obszaru północno-zachodniej i południowej granicy województwa) koncentracja pozostaje bardzo niska (2-3 projekty na terenie powiatu).

Wpływ realizacji projektu na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa

Zauważalnym efektem realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPO WM jest wzrost zatrudnienia. 80,0% beneficjentów deklaruje, iż bezpośrednio w związku z realizacją projektu zwiększył się stan zatrudnienia w ich przedsiębiorstwie a kolejnych 39,8% beneficjentów deklaruje zatrudnienie kolejnych osób w wyniku pośredniego oddziaływania projektu. W niemal połowie firm deklarujących wzrost zatrudnienia przekroczył on 5 osób.

Aż 82,5% realizowanych projektów zakładało wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi. Efekty oddziaływania RPO WM w tym zakresie powinny być już odczuwalne ponieważ 76,0% przewidzianych w projektach nowych produktów/usług zostało już wprowadzonych na rynek, a kolejnych 23,4% zostanie wprowadzonych w najbliższym czasie.

Ponad połowa beneficjentów (56,6%) potwierdza fakt, iż projekt realizowany w ramach RPO okazał się inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia, zatem Program generuje efekty dodatkowe.

Aż 82,0% badanych przedsiębiorców nawiązało w skutek realizacji projektu współpracę z nowymi partnerami biznesowymi, w tym aż 47,5% deklaruje, że

jest to współpraca na szeroką skalę. Odwrotna zależność zachodzi w kwestii nawiązywania współpracy z partnerami społecznymi - większość beneficjentów (62,2%) deklaruje, że realizacja projektu nie wpłynęła na nawiązanie współpracy z partnerami takimi jak uczelnie czy jednostki badawcze. Współpracę taką nawiązało jedynie 37,6% beneficjentów, w tym tylko 11,2% na szeroką skalę.

Zdecydowana większość przedsiębiorstw (78,1%) odczuwa poszerzenie rynku zbytu ich towarów lub usług. W porównaniu do stanu sprzed realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPO WM zasięg dostępności oferty badanych przedsiębiorstw uległ zauważalnemu rozszerzeniu.

Wpływ realizacji RPO WM na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa dostrzegają niemal wszyscy beneficjenci, w tym ponad $\frac{3}{4}$ przedsiębiorców uważa, że projekt realizowany w ramach RPO WM spełnił ich oczekiwania, a 13,4% beneficjentów twierdzi, że ich oczekiwania zostały przekroczone. Dwie trzecie przedsiębiorców w okresie najbliższych 2 lat przewiduje dla swojej firmy dalszy rozwój (nowe rynki zbytu, zwiększenie produkcji). Zdecydowana większość przedsiębiorców (88,1%) uważa, że przewidywana korzystna perspektywa rozwoju firmy pozostaje w ścisłym związku z faktem realizacji projektu w ramach RPO WM.

O istotności dofinansowania w ramach RPO WM świadczy również fakt, że jedynie 25,6% ankietowanych przedsiębiorców zdecydowałoby się na realizację projektu w podobnej skali bez uzyskania dofinansowania z RPO WM, a 19,5% beneficjentów zrealizowałoby projekt w podobnej formie.

Wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na stopień osiągnięcia celów RPO WM

W odniesieniu do dwóch najczęściej wybieranych przez przedsiębiorców Działań: Działania 1.5 Rozwój przedsiębiorczości oraz 2.3 Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP, gdzie przedsiębiorcy stanowią powyżej 90% ogółu beneficjentów, wskaźniki produktu i rezultatu są realizowane na stosunkowo dobrym poziomie. Jednak Działania takie jak: 1.4 Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu, 1.8 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT), 3.2 Regionalny transport publiczny, 5.1 Transport miejski, 1.7 Promocja gospodarcza, 2.2 Rozwój e-usług, 6.2 Turystyka, 7.1 Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia charakteryzują się nierównomiernym stopniem realizacji wskaźników. Działania 2.2 Rozwój e-usług, 7.1 Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia charakteryzują się niskim udziałem przedsiębiorców wśród beneficjentów, niski jest także wkład tej grupy w realizację wskaźników. Zgodnie ze stanowiskiem IZ, obowiązujący poziom wartości docelowych wskaźników nie jest w pełni właściwy a dla części z nich wyznaczono zawyżony poziom wartości docelowych. Niezależnie jednak od adekwatności obowiązującego poziomu wartości docelowych wskaźników, nierównomierne zainteresowanie przedsiębiorców poszczególnymi obszarami wsparcia dostępnymi w ramach RPO WM przekłada się na różny wkład projektów realizowanych przez tę grupę w realizację wartości docelowych wskaźników.

Ograniczone jest wśród przedsiębiorców zainteresowanie współpracą z sektorem badań i rozwoju. Przejawem tego jest między innymi zerowy jak dotąd stopień realizacji wskaźników dla Działania 1.6, służącego rozwojowi sieci powiązań gospodarczych między przedsiębiorstwami oraz sferą badawczo-rozwojową a także fakt, że gdy w ramach niniejszego badania przedsiębiorcy oceniali poszczególne obszary wsparcia oferowanego w ramach RPO WM z punktu widzenia poprawy konkurencyjności Województwa Mazowieckiego i zwiększania jego spójności, kwestiom: rozwoju powiązań kooperacyjnych oraz

budowy sieci współpracy między nauką a gospodarką przypisali relatywnie najniższe znaczenie (dwa przedostatnie miejsca w rankingu istotności poszczególnych obszarów); stosunkowo rzadko też dochodziło w ramach realizowanych przez przedsiębiorców projektów do nawiązania trwałej współpracy z partnerami takimi jak uczelnie czy jednostki badawcze w związku z realizacją projektu (według badania CATI wśród beneficjentów – w około 11% projektów). Obserwuje się też wyraźny brak zainteresowania inwestycjami o charakterze pro-ekologicznym. Dlatego do obszarów, w których spodziewać się można stosunkowo najniższego poziomu wpływu na konkurencyjność zaliczyć można przede wszystkim: powiązania kooperacyjne, przeprowadzanie badań i ich wdrażanie, technologie pro-ekologiczne. Tymczasem, jak wynika z analizy strategicznych kierunków rozwoju gospodarki, właśnie dofinansowanie projektów zakładających rozwój sektora badań i rozwoju, projektów zgodnych z celami gospodarki niskoemisyjnej a także inwestycje w infrastrukturę transportową mają obecnie zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności województwa.

Należy także zauważyć, że co prawda beneficjenci projektów w ramach RPO WM odczuwają istotny wpływ na podniesienie konkurencyjności firmy – korzyści w tym zakresie są niezaprzeczalne – jednak w skali globalnej, przedsiębiorstwa objęte pomocą w ramach RPO WM stanowią zaledwie 0,07% ogółu podmiotów gospodarczych województwa, co warunkuje możliwość oddziaływania interwencji w skali całego województwa.

Z punktu widzenia niwelowania różnic rozwojowych między regionami, podejmowane dotychczas działania służyły realizacji celu głównego RPO WM: o istotności takich działań świadczy w szczególności fakt, że – jak przyznają sami beneficjenci - w subregionach o słabszej kondycji (np. radomski) bez dofinansowania z RPO WM nie doszłoby do realizacji podobnych inwestycji, podczas gdy w subregionach takich jak warszawski wschodni, warszawski zachodni czy m. st. Warszawa do realizacji projektów bez wsparcia w ramach RPO WM doszłoby znacznie łatwiej. Ponownie jednak należy podnieść kwestię, na ile istotna może być skala oddziaływania interwencji w ramach Programu na zmniejszenie polaryzacji rozwojowej. Dokonana w ramach niniejszego badania analiza przestrzenna na poziomie subregionów Województwa Mazowieckiego potwierdziła utrzymywanie się różnic rozwojowych na jego obszarze. Pozostaje faktem, że projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się w pobliżu większych, prężnych ośrodków, gdzie dostrzegają większy potencjał rozwoju – w rezultacie koncentracja geograficzna realizowanych projektów stanowi odzwierciedlenie koncentracji ośrodków przedsiębiorczości w regionie.

Wydaje się, że należy ponownie zweryfikować zasadność przyjętego założenia, iż jakkolwiek projekt może zmienić polaryzację pomiędzy wielkim ośrodkiem miejskim a jego mniejszymi sąsiadami. Wskazane wydaje się wykorzystanie możliwości realizacji inwestycji do poprawienia stanu infrastruktury komunikacyjnej, tak aby ułatwić ludziom pracę i współpracę w ramach regionu, bowiem efekt takiej działalności dla całego województwa będzie znacznie lepszy, niż próba sztucznego uzyskania stanu równości pomiędzy subregionami

Analiza interwencji w ramach RPO WM 2007-2013 z punktu widzenia przedsiębiorców, którzy nie zdecydowali się na aplikowanie

W badanej grupie brak złożenia wniosku o dofinansowanie najczęściej (50% badanych) wynikał z braku dobrego pomysłu na projekt, a w dalszej kolejności (20%) z braku wiedzy, na co można uzyskać dofinansowanie. W pozostałych przypadkach decydujący był brak przygotowania do aplikowania, zazwyczaj brak stabilności sytuacji finansowej firmy. W przyszłości aplikowanie o środki w ramach RPO WM rozważa 5 z 10 badanych przedsiębiorstw. Dwóch ankietowanych wskazało na warunki, od których uzależniają aplikowanie: konieczność zaistnienia potrzeby oraz stworzenie możliwości uzyskania dotacji dla małych firm z niewielkimi dochodami.

Rekomendacje

- R1. Wprowadzenie zróżnicowanego poziomu dofinansowania projektów w układzie terytorialnym jako dodatkowego czynnika, motywującego do aplikowania przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie subregionów postrzeganych dotychczas jako słabo rozwinięte gospodarczo w perspektywie województwa.
- R2. Utrzymanie bezzwrotnego charakteru pomocy w ramach wsparcia dla przedsiębiorstw w kolejnym okresie dofinansowania RPO WM.
- R3. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania porównywalnych do obowiązujących w latach 2007-2013 założeń dotyczących poziomu dofinansowania projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM.
- R4. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania porównywalnych do obowiązujących w latach 2007-2013 założeń dotyczących katalogu wydatków kwalifikowanych w odniesieniu do projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM.
- R5. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania nie wykraczających poza obowiązujące w latach 2007-2013 założeń dotyczących katalogu obszarów wsparcia w odniesieniu do projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM.
- R6. W odniesieniu do kolejnego okresu finansowania zaleca się kontynuowanie wsparcia ze szczególną koncentracją na obszarach:
- * Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego;
  - * Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka;
  - * Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP - szczególnie dostęp do szeroko-pasmowego Internetu;
  - * Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka – projekty zgodne z celami gospodarki niskoemisyjnej;
  - * Regionalny system transportowy - poprawa standardu i jakości regionalnej sieci drogowej, poprawę dostępności i jakości usług w zakresie regionalnego transportu publicznego;
  - * Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą.

Executive summary

The goal and scope of the research This research evaluated support for entrepreneurs given by Regional Operational Program of Mazowieckie Voivodship (ROP MV) in the years 2007-2013.

The main task was to assess if the range of support provided by ROP MV is conducive to achievement of the ROP MV's goals. Conclusions and recommendations established by this research will support preparation of the program in the new financial perspective after the year 2013.

The analysis concentrated on the following criteria: (1) accuracy described as a degree to which goals of ROP MV meet the needs of the entrepreneurs of Mazowieckie Voivodship (2) usefulness described as a degree to which projects implemented in companies conduce to the growth of competitiveness and a degree to which received support meet the expectations of beneficiaries, (3) effectiveness – described as a degree to which the projects implemented by entrepreneurs achieve the goal of ROP MV.

Research methods and techniques A range of qualitative and quantitative methods was used in the research: surveys and group interviews with entrepreneurs – beneficiaries of ROP MV, interviews with representatives of ROP MV Managing Authority (ROP MV MA), Mazovian Regional Planning Office and institutions surrounding business and surveys among companies that have not applied for support from ROP MV and analysis of documents relating to the Program.

The report structure The main part of the report is subdivided into four parts. Part 1 (chapter 3) provides qualitative and quantitative characteristics of the program beneficiaries and projects they are implementing. Part 2 (chapter 4) focuses on establishing to what extent does the support provided to the entrepreneurs help them to be more competitive. The effects of implemented projects on achieving goals of ROP MV (an increase of the competitiveness of the entrepreneurs and decrease of the polarization within Mazowieckie Voivodship) are analyzed in part 3 (chapter 5). Additionally in chapter 6 the support offered among ROP MV was evaluated by entrepreneurs that have not yet applied for support. The final part of the report contains a SWOT analysis and recommendations.

Characteristics of industrial projects supported by ROP MV Companies are the second in size group of beneficiaries of ROP MV in years 2007-2013. As at 25th of September 2011, 1387 entrepreneurs have applied for support of which 470 applications have been granted and 496 projects have been implemented.

Particular areas of support given by ROP MV meet with varied interest of entrepreneurs. 82% of projects have been implemented among Measure 1.5: Development of entrepreneurship, 13% among Measure 2.3 - IT and communication technologies for SMB. Entrepreneurs constitute respectively 94% and 93% of all beneficiaries among these Measures, only occasionally choosing other Measures. Most projects carried out by companies belong to the following sectors: services (39.9%), production (23.9%), health (9.3%), construction (8.1%) and trade (6%). Almost 92% of all projects include innovations. In most cases these are technological innovations consisting in introduction of the new or modernized products on the market.

In relative numbers (by taking into account number of companies in particular regions), applications for financial support were coming mostly from

ciechanowski-płocki and ostrołęcki-siedlecki sub regions. These numbers remain although a small share in total number of beneficiaries since the absolute number of companies situated in these regions is small. The lowest activity in applying for support has been observed among radomski sub region. Separate analysis needs to be carried according to the sub region of Warsaw City, which is the economical centre of region, containing about 50% of all companies in voivodship located on this area. Although only 0.15% of all companies from Warsaw City applied for support, they account for 37% of total number of applicants. In order to counteract spatial and economical diversity of a region, localization of beneficiaries was taken into consideration in the process of considering applications. As a result, if not taking Warsaw City into account, the number of beneficiaries of ROP MV from different sub regions is comparable (61-67 companies).

The structure of beneficiaries is as follows: 30.5% come from Warsaw City, 14.5% and 14.3% respectively from warszawski wschodni (East Warsaw) and warszawski zachodni

(West Warsaw) sub regions; 2201013.9% beneficiaries come from sub region ostrołęcki-siedlecki, 13.6% ciechanowski-płocki and 13.2% from subregion radomski. Nevertheless, geographic localization of the projects implemented by companies still resembles concentration of industrial centers within the region.

Effects of project implementation on increased competitiveness of a company

80.0% of beneficiaries declared that as a direct result of a project implementation employment level in their company enlarged. Another 39.8% beneficiaries experienced extra employment possibilities also as an indirect impact of project. In almost half of the group the number of new employed staff exceeded 5 people.

82.5% implemented projects were supposed to establish a new product or a service on the market. Effects of ROP MV influence on this aspect should already be observable, since 76% of new products and services have already been introduced on the market and next 23.4% should be deployed in the nearest future.

Over half of beneficiaries (56.6%) confirmed that project implemented under ROP MV was an inspiration for a new venture, meaning that the Program is already resulting in a novel effects.

82.0% of entrepreneurs due to a project implementation established new business contacts, of which 47.5% declared that this was a large scale partnership. Cooperation with other partners such as universities or research institutions however have been established in only 37.5%, of which only 11.2% established a large scale cooperation.

Large majority of companies (78,1%) experienced as a result of a project implementation an increase in market share for their products and services. As compared to the situation from before introduction of ROP MV's financed projects, the range of offer provided by surveyed companies noticeably widened.

Almost all beneficiaries notice a result of ROP MV of an increased competitiveness. Over 75% of beneficiaries is of opinion that ROP MV fulfilled their expectations, 13.4% in addition claim that it even went over what they expected.

2/3 of the entrepreneurs expects an increase of market share and production for their company within next two years. This is also regarded as an effect of

implementation of ROP MV project.

The importance of financial support by ROP MV is also proved by the fact that without support from ROP MV only 25.6% of surveyed entrepreneurs would have been able to implement a project on relevant scale, and only 19.5% would have been able to implement a project on similar topic.

An effect of projects implemented by companies on goals of ROP MV

Since entrepreneurs concentrate their interest on two possible ROP MV Measures, implemented projects contribute to achieving Program's product and result indicators in limited level. In regard to two most popular measures - 1.5 and 2.3, where entrepreneurs make up over 90% of beneficiaries, the indicators level is on a satisfying level.

Although, according to ROP MV MA, the established target level of indicators precisely might not be a precise measure of achieving the goals of ROP MV, it is clear that in some areas the effects of projects implemented by entrepreneurs are not satisfying. Especially, this research revealed lack of interest among entrepreneurs in such areas as cooperation with development sector and investing in pro-ecological technologies. Therefore, in the area of: cooperation networks, research and its introduction to the market, pro-ecological technologies the effect on competitiveness is lower than expected. Moreover, in opinion of entrepreneurs cooperation and building of cooperation networks between science and market has a relatively low significance (the two lowest places in the ranking list) on increasing the Mazowieckie Voivoidship competitiveness and cohesion, which is in opposite to economical development plans on the level of Mazowieckie Voivoidship as well as EU strategy documents. Present discrepancy may cause some risk for further successful implementation of ROP MV.

On global scale, although beneficiaries of the ROP MV experience significant improvement of their competitiveness they comprise barely 0.07% of the total number of companies in the voivoidship. This clearly limits the influence of the Program on the scale of the region.

When evaluating the effect of ROP MV's on limiting the spatial and economical differences between sub regions, it should be admitted that in poorer sub regions, such as radomski, it would have been impossible for entrepreneurs to implement such projects without financial support from ROP MV whereas in more affluent sub regions such as Warsaw East and West as well as Warsaw City it would have been much easier to implement similar projects without ROP MV support. Nevertheless, it seems necessary to verify the mere assumption that any project can markedly affect developmental differences between a big urban center and its smaller neighbors. It seems more reasonable to use existing possibilities of investment in modernization of the transportation infrastructure, thus facilitating work and cooperation within the region. The effects of such intervention would be much better than artificial enforcing of the homogeneity between subregions.

Analysis of ROP MV interventions in the period 2007-2013 from the standpoint of entrepreneurs that have not applied for support

The most common reason of not applying for ROP MV funds was lack of a good idea for a project (50%), followed by lack of knowledge about what exactly can be financed. Few respondents faced problem of their company financial condition not being stable enough to decide for application.

5 out of 10 surveyed companies would consider applying for ROP MV funds in the future. Their decision would depend on the need for such support or possibility of getting support for small companies with a low revenue.

Recommendations

- R1. Level of financial support should be differentiated depending on geographical localization of the company, thus encouraging activity of companies from less developed sub regions.
- R2. Continuing the support as irreclaimable help.
- R3. Continuing the hitherto level of donation for particular projects.
- R4. Continuing the hitherto range of expenditure eligibility.
- R5. Not extending a hitherto range of activities undertaken under ROP MV.
- R6. Concentrating the support within the areas of:
- Strengthening the research and development sector.
  - Building of the cooperation networks between business and science.
  - IT and communication technologies for SMB
  - Environment, threats prevention and energy sector - projects compliant with the goals of the low emission economy.
  - increase of standard and quality of regional road infrastructure,
  - better availability and quality of the public transportation system.

Spis treści

1	WPROWADZENIE	16
2	METODOLOGIA BADANIA.....	19
3	ANALIZA PROJEKTÓW DOFINANSOWANYCH W RAMACH RPO WM 2007-2013, KTÓRYCH BENEFICJENTAMI SĄ PRZEDSIĘBIORCY	21
3.1	Charakterystyka przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie	21
3.1.1	Wielkość przedsiębiorstwa	21
3.1.2	Branża / sekcja PKD działalności.....	22
3.1.3	Dochody przedsiębiorstw.....	24
3.1.4	Sposób finansowania działalności.....	24
3.1.5	Staż przedsiębiorstwa na rynku.....	24
3.1.6	Forma prawna	25
3.1.7	Lokalizacja przedsiębiorstw.....	25
3.1.8	Przygotowanie do aplikowania.....	28
3.2	Charakterystyka projektów, które uzyskały dofinansowanie	29
3.2.1	Obszar interwencji.....	29
3.2.2	Branża	30
3.2.3	Realizacja inwestycji	31
3.2.4	Okres realizacji.....	31
3.2.5	Innowacyjność	31
3.2.6	Koncentracja geograficzna realizowanych projektów	32
3.2.7	Poziom dofinansowania	35
3.2.8	Katalog kosztów kwalifikowanych	36
3.3	Podsumowanie	37
4	ANALIZA WPŁYWU PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW NA ZMIANĘ ICH KONKURENCYJNOŚCI.....	40
4.1	Znaczenie uzyskania dofinansowania	40
4.2	Skala i zakres oddziaływania projektów	41
4.2.1	Zmiana stanu zatrudnienia.....	41
4.2.2	Wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług	42
4.2.3	Rozwój współpracy z partnerami biznesowymi i społecznymi	43
4.2.4	Zmiana rynku zbytu i popytu na usługi /produkty przedsiębiorstwa.....	45
4.2.5	Efekt dodatkowy	49
4.2.6	Subiektywna ocena trwałości oddziaływania projektu w ramach RPO WM	49
4.2.7	Subiektywna ocena efektywności projektów	53
4.2.8	Skuteczność bezzwrotnej pomocy jako narzędzia wsparcia przedsiębiorców	54
4.3	Wykorzystanie rozwiązań sprzyjających środowisku	54
4.4	Podsumowanie	56

5	ANALIZA WPŁYWU PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW NA STOPIEŃ OSIĄGANIA CELÓW RPO WM.....	60
5.1	Stan wdrażania RPO WM 2007-2013 w kontekście projektów, których beneficjentami są przedsiębiorcy.....	60
5.1.1	Realizacja wskaźników określonych dla poszczególnych Działań	60
5.1.2	Stopień realizacji wskaźników w kontekście realizacji celów Programu	63
5.2	Efektywność projektów	64
5.3	Wpływ projektów na wzrost konkurencyjności oraz zmniejszenie polaryzacji rozwojowej na obszarze województwa	65
5.4	Podsumowanie	68
6	ANALIZA INTERWENCJI W RAMACH RPO WM 2007-2013 Z PUNKTU WIDZENIA PRZEDSIĘBIORCÓW, KTÓRZY NIE ZDECYDOWALI SIĘ NA APLIKOWANIE O ŚRODKI W RAMACH TEGO PROGRAMU.....	71
6.1	Charakterystyka badanej próby przedsiębiorstw	71
6.2	Poziom wiedzy nieaplikujących przedsiębiorców na temat RPO WM	71
6.3	Zainteresowanie aplikowaniem o środki w ramach Programu	72
6.4	Podsumowanie	73
7	REKOMENDACJE.....	75
7.1	Analiza SWOT dla RPO WM 2007-2013	75
7.2	Tabela wniosków i rekomendacji z badania	77
8	SPIS RYSUNKÓW.....	81
9	SPIS TABEL.....	82
10	ANEKS 83	
10.1	Załącznik nr 1. Zestawienie osiągniętych wartości wskaźników realizacji RPO WM.....	83
10.1.1	Realizacja wartości wskaźników na poziomie projektów – w projektach, w których beneficjentami są przedsiębiorcy	83
10.1.2	Realizacja wartości wskaźników na poziomie Działań z wyróżnieniem udziału w osiągniętych wartościach projektów realizowanych przez przedsiębiorców	87
10.2	Kondycja gospodarcza subregionów województwa mazowieckiego – synteza informacji.....	91

1 Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszego badania była ewaluacja wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM) w latach 2007-2011.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 jest głównym instrumentem realizacji polityki rozwoju regionu w latach 2007-2013. Celem generalnym RPO WM jest poprawa konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa. Cel generalny jest realizowany poprzez cele szczegółowe:

- Rozwój gospodarki regionu, w tym gospodarki opartej na wiedzy.
- Poprawa i uzupełnienie istniejącej infrastruktury technicznej.
- Aktywizacja miast oraz obszarów atrakcyjnych turystycznie
- Poprawa infrastruktury społecznej warunkującej rozwój kapitału ludzkiego w regionie.

Środki w ramach RPO WM rozdysponowywane są w ramach ośmiu Priorytetów:

- Priorytet I - Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu.
- Priorytet II - Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza.
- Priorytet III - Regionalny system transportowy.
- Priorytet IV - Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.
- Priorytet V - Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu.
- Priorytet VI - Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.
- Priorytet VII - Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.
- Priorytet VIII - Pomoc techniczna.

Celem głównym niniejszego badania było dokonanie oceny, czy zakres wsparcia udzielanego przedsiębiorcom w ramach RPO WM sprzyja realizacji jego celów. Sformułowano wstępne hipotezy badawcze:

Hipoteza 1. Możliwość realizacji projektu dofinansowanego w ramach RPO WM 2007-2013 przyczynia się do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw, które dzięki dodatkowym środkom wprowadzają na rynek nowe produkty lub usługi. Realizacja projektów przyczynia się także pozytywnie do zwiększenia liczby miejsc pracy, a także do poszerzenia rynku zbytu.

Hipoteza 2. Projekty realizowane w ramach RPO WM 2007-2013 przez przedsiębiorców w latach 2007-2011 skutecznie przyczyniły się do realizacji celu głównego RPO WM 2007-2013.

Hipoteza 3. Realizacja projektów w ramach RPO WM 2007-2013 przez przedsiębiorców przyczynia się zarówno do wzrostu konkurencyjności Województwa Mazowieckiego

na tle innych województw, jak również do wyrównania tendencji rozwojowych na jego obszarze.

Dla realizacji celu badania rozważono następujące obszary i pytania badawcze:

Obszar 1. Analiza projektów dofinansowanych w ramach RPO MW 2007-2013, których beneficjentami są przedsiębiorcy.

- 1 Jakiego rodzaju projekty uzyskały dofinansowanie (podział ze względu na: rodzaj projektów (inwestycyjny, doradczy, mieszany, innowacyjny, wieloletni, nowa inwestycja w rozumieniu dywersyfikacji produktu lub usługi, udoskonalenie poprzedniego produktu lub usługi, znacząca modyfikacja dotychczasowego sposobu produkcji lub świadczenia usługi, stopnia innowacyjności projektu, branżę);
- 2 Jakie przedsiębiorstwa uzyskały wsparcie (podział ze względu na: branżę, kod PKD, wielkości zatrudniania, formę prawną, dochodów, sposobu finansowania działalności, stażu przedsiębiorstwa na rynku);
- 3 Jaka jest koncentracja geograficzna projektów realizowanych przez przedsiębiorców?
- 4 W ilu przypadkach przedsiębiorcy odwołali się od negatywnej decyzji dotyczącej oceny formalnej / merytorycznej i ostatecznie dofinansowano ich projekt? Czego dotyczyły odwołania?
- 5 Jaki % przedsiębiorstw w województwie aplikowało o wsparcie / w tym aplikowało skutecznie o wsparcie w podziale ze względu na branżę, PKD, wielkość zatrudnienia?
- 6 Jaki % przedsiębiorstw w województwie aplikowało o wsparcie / w tym aplikowało skutecznie o wsparcie w układzie terytorialnym?

Obszar 2. Analiza wpływu projektów realizowanych przez przedsiębiorców na zmianę ich konkurencyjności.

- 7 Czy projekt zostałby zrealizowany w podobnej formie i skali w przypadku nie uzyskania dofinansowania (efekt deadweight);
- 8 Czy projekt był inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia?;
- 9 Czy projekt wpłynął na zmianę zatrudniania?;
- 10 Czy realizacja projektu spowodowała wprowadzenie na rynek nowego produktu / usługi?;
- 11 Czy realizacja projektu wpłynęła na zmianę / rozszerzenie rynków zbytu?;
- 12 Czy przedsiębiorcy w projektach chętnie stosują rozwiązania, które sprzyjają środowisku?;
- 13 Czy realizacja projektu wpłynęła na rezygnację z innych przedsięwzięć realizowanych przez przedsiębiorstwo?;
- 14 Czy w subiektywnej ocenie przedsiębiorców, wpływ projektu na zmianę konkurencyjności przedsiębiorstwa jest tak wysoki jak oczekiwano? – jeśli nie, z jakich przyczyn?;
- 15 Czy realizacja projektu wiązała się ze zwiększeniem wykorzystania / zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań?;
- 16 Czy realizacja projektu wpłynęła na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami (biznesowymi / z otoczenia biznesu jak np. uczelnie, jednostki badawcze itp.)?;
- 17 Czy wpływ projektu będzie trwały? – w jakiej perspektywie czasowej będzie odczuwany?;
- 18 Jakie czynniki zewnętrzne warunkują siłę oddziaływania projektu na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa?;
- 19 Jak przedsiębiorcy oceniają efektywność realizowanych przez siebie projektów (bilans zysków wobec poniesionych kosztów i wysokości dofinansowania)?;
- 20 Jakie zależności w ocenie wpływu projektów na konkurencyjność przedsiębiorstwa występują:
  - o W układzie terytorialnym (na poziomie subregionów)
  - o W układzie według obszaru interwencji (na poziomie poszczególnych Działów).

Obszar 3. Analiza wpływu projektów realizowanych przez przedsiębiorców na stopień osiągnięcia celów RPO WM.

- 21 Czy realizacja projektów przez przedsiębiorców przyczyniła się do wzrostu konkurencyjności Województwa Mazowieckiego?;
- 22 Czy realizacja projektów przez przedsiębiorców przyczyniła się do zmniejszenia polaryzacji rozwojowej na obszarze Województwa Mazowieckiego?;

- 23 Jakie typy projektów przyczyniły się w największym stopniu do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego Programu?;
- 24 Jakie projekty charakteryzują się największą efektywnością (koszt wprowadzenia nowych produktów / usług, koszt utworzenia nowego miejsca pracy)?;
- 25 W jakim stopniu projekty realizowane w ramach RPO WM przyczyniły się do realizacji wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego Programu?;
- 26 Czy istnieją wskaźniki których realizacja jest zagrożona?;
- 27 W jakim obszarze wpływ projektów na stopień osiągania celów RPO WM jest najsilniejszy?
W jakim najslabszy?;

Obszar 4. Analiza interwencji w ramach RPO WM 2007-2013 (w zakresie projektów gdzie beneficjentami są przedsiębiorcy) z punktu widzenia przedsiębiorców którzy nie zdecydowali się na aplikowanie o środki w ramach tego programu.

- 28 Jakie przyczyny decydują o tym, że nie zdecydowano się na aplikowanie w ramach RPO WM? – w jakim stopniu decydujący był: nieodpowiedni wachlarz form wsparcia, wysokość poziomu dofinansowania, brak przygotowania przedsiębiorstwa do aplikowania, brak pomysłu na projekt, inne powody?
- 29 Czy przedsiębiorcy realizują projekty o pokrewnej tematyce w ramach innych źródeł dofinansowania ze środków unijnych? – jakie to źródła?
- 30 W jakich obszarach przedsiębiorcy oczekivaliby form wsparcia, aby w przyszłości złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?
- 31 Jakie wydatki powinny według przedsiębiorców być włączone do katalogu kosztów kwalifikowanych, aby w przyszłości chcieli złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?
- 32 Jaki powinien być optymalny poziom dofinansowania projektów, aby w przyszłości przedsiębiorcy chcieli złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?

Obszar 5. Rekomendacje.

- 33 Czy bezzwrotna pomoc jest skutecznym narzędziem wsparcia przedsiębiorców?;
- 34 Jaki powinien być optymalny poziom dofinansowania projektów?;
- 35 Czy i w jakich obszarach należy kontynuować obecną formę wsparcia?;
- 36 Jakie wydatki według beneficjentów należałoby włączyć do katalogu kosztów kwalifikowanych?
- 37 Jakie nowe obszary warto uwzględnić podczas planowania wsparcia w odniesieniu do nowej perspektywy finansowej po roku 2013?

Opracowane wyniki realizacji badania wnioski i rekomendacje będą służyć jako wsparcie w procesie programowania w kolejnej perspektywie finansowej po 2013 roku.

Analizy zostały wykonane z odniesieniem do następujących kryteriów ewaluacyjnych:

- **Trafności** – rozumianej jako stopień, w jakim cele RPO WM (w zakresie przedmiotowym objętym badaniem) odpowiadają potrzebom przedsiębiorców województwa mazowieckiego;
- **Użyteczności** – rozumianej jako wpływ wsparcia udzielanego przedsiębiorcom na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw oraz ocena do jakiego stopnia wsparcie odpowiada potrzebom grupy docelowej.
- **Skuteczności** – rozumianej jako stopień w jakim zostały osiągnięte cele RPO WM (w zakresie wsparcia udzielanego przedsiębiorcom).

2 Metodologia badania

W badaniu wykorzystano następujące metody i techniki badawcze:

1 Analiza danych zastanych

Analizą zostały objęte następujące dane i dokumenty:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013;
- Szczegółowy Opis Priorytetów RPO WM (Uszczegółowienie RPO WM);
- Sprawozdanie okresowe z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w I połowie 2011 r. wraz z załącznikami;
- Dane pochodzące z wniosków o dofinansowanie projektów, które zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM według stanu na 25.09.2011;
- Wybrane dane pochodzące z wniosków o dofinansowanie projektów, które przeszły pozytywnie ocenę formalną jednak nie otrzymały dofinansowania według stanu na 25.09.2011;
- Dane dotyczące odwołań od oceny, udostępnione przez IZ RPO WM;
- Dane dotyczące osiągniętych wartości wskaźników produktu i rezultatu projektów realizowanych przez przedsiębiorców;
- Raport końcowy z badania „Identyfikacja barier realizacji projektów w ramach działań 1.6, 1.8, 4.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013”;
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 roku;
- „Innowacyjność mikroprzedsiębiorstw w Polsce”, Małgorzata Juchniewicz, Barbara Grzybowska, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010;
- INNOWACYJNE MAZOWSZE stan innowacyjności po uchwaleniu RIS Mazovia 2007-2015;
- Raport z badania „Bariery współpracy przedsiębiorców i ośrodków naukowych”, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Departament Wdrożeń i Innowacji, listopad 2006;
- Dane statystyczne dotyczące struktury i liczby przedsiębiorstw w województwie mazowieckim dostępne w GUS.
- Strategia „Europa 2020” – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

2 Badania ankietowe wśród przedstawicieli przedsiębiorstw, których projekty zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM

Badaniem ankietowym objęta została cała populacja przedsiębiorstw, których projekty zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM według stanu na 25.09.2011 r., tj. 470 beneficjentów, z czego zrealizowane zostały 394 wywiady (co stanowi 84% populacji i pozwala przyjąć otrzymane wyniki za reprezentatywne dla całej populacji²).

² Przy poziomie istotności 0.95 oraz maksymalnym błędzie statystycznym 5%, dla populacji liczącej 470 podmiotów reprezentatywna próba wynosiłaby 211 podmiotów.

3 Zogniskowany wywiad grupowy z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw, których projekty zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM

Wywiad grupowy (FGI) został zrealizowany z udziałem pięciu przedsiębiorstw, których projekty zostały dofinansowane w ramach działań RPO WM. Reprezentowano następujące Działania: 1.5, 2.3, 3.2.

4 Wywiady pogłębione (IDI) z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej RPO WM

Wywiady przeprowadzono z dwoma pracownikami Instytucji Zarządzającej RPO WM (IZ RPO WM), reprezentującymi Wydział Zarządzania Realizacją RPO WM oraz Wydział Programowania w Departamencie Strategii i Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie.

5 Wywiady semi-kwestionariuszowe z przedstawicielami instytucji otoczenia biznesu z terenu województwa mazowieckiego

W wywiadach uczestniczyli przedstawiciele dwóch instytucji otoczenia biznesu z terenu województwa mazowieckiego: Mazowieckiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego oraz Agencji Rozwoju Mazowsza.

6 Badania ankietowe (PAPI) wśród przedsiębiorców z terenu województwa mazowieckiego, którzy nie aplikowali o środki w ramach RPO WM

Badania ankietowe zostały zrealizowane na próbie 10 przedsiębiorstw, które nie aplikowały dotąd o środki w ramach RPO WM. Badane firmy zlokalizowane były we wszystkich subregionach województwa mazowieckiego.

7 Analiza ekspercka

W końcowej fazie realizacji badania, po zebraniu wstępnych wniosków z analizy Desk Research, badań ankietowych z przedsiębiorcami realizującymi projekty w ramach RPO WM oraz badań jakościowych zrealizowany został wywiad z pracownikiem Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego, osobą wpisaną przez Instytucję Zarządzającą do Bazy danych osób prowadzących ocenę strategiczną projektów w ramach RPO WM 2007-2013, pełniącą funkcję eksperta. Wstępne wyniki zostały w ramach tego komponentu poddane analizie eksperckiej, która stała się podstawą do sformułowania ostatecznych wniosków i rekomendacji.

3 Analiza projektów dofinansowanych w ramach RPO WM 2007-2013, których beneficjentami są przedsiębiorcy

Przedsiębiorstwa stanowią drugą co do wielkości grupę beneficjentów RPO WM 2007-2013³. Według stanu na dzień 25.09.2011 r. poprawne pod względem formalnym wnioski o dofinansowanie projektów w ramach RPO WM złożyło 1387 przedsiębiorstw (zwanymi dalej: wnioskodawcami), z czego 470 wnioskodawców otrzymało dofinansowanie. Ze względu na możliwość aplikowania w ramach więcej niż jednego projektu, liczba wnioskodawców (1387) jest mniejsza od liczby złożonych wniosków o dofinansowanie (1537), podobnie liczba beneficjentów (470) jest mniejsza od liczby realizowanych projektów (534)⁴.

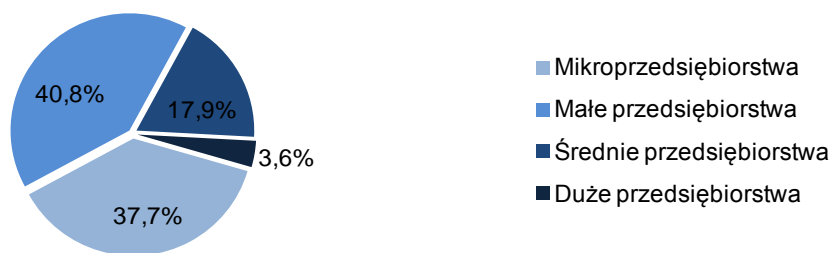
Niniejszy rozdział miał na celu dokonanie ilościowej oraz jakościowej charakterystyki beneficjentów oraz realizowanych przez nich projektów. Prezentowane dane stanowią punkt wyjścia do prezentowanych w dalszej części opracowania analiz oddziaływania realizowanych przedsięwzięć. Ze względu na przejrzystość narracji, odpowiedź na pytania badawcze dotyczące obszaru V *Rekomendacje* została zaprezentowana w ramach omawiania oraz podsumowań poprzednich obszarów.

3.1 Charakterystyka przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie

3.1.1 Wielkość przedsiębiorstwa

Beneficjentami Programu są przede wszystkim małe i mikro przedsiębiorstwa, stanowiące odpowiednio 37,7% i 40,8% ogółu beneficjentów.

Rysunek 1. Struktura beneficjentów RPO WM w podziale według klasy wielkości przedsiębiorstwa.

Stan na 25.09.2011r. Opracowanie własne na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM (N=470 podmiotów).

Do dnia 25.09.2011 r. o wsparcie w ramach RPO WM aplikowało 0,21% podmiotów gospodarczych w województwie, w tym 4,45% podmiotów dużych, 4,24% podmiotów średnich, 1,90% podmiotów małych oraz 0,10% podmiotów klasy mikro. Wsparcie otrzymało ogółem 0,07% podmiotów gospodarczych w województwie, w tym: 0,03% przedsiębiorstw mikro, 0,73% - małych, 1,67% średnich oraz 1,51% dużych. Dane ilustruje tabela 1.

³ Zgodnie ze Sprawozdaniem okresowym z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w I połowie 2011 r.: największą grupę beneficjentów programu stanowią wspólnoty samorządowe, w następnej kolejności przedsiębiorstwa.

⁴ Wszystkie dane na dzień 25.09.2011 r. na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM 2007-2013.

Tabela 1. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na wielkość przedsiębiorstwa.

Klasa wielkości przedsiębiorstwa	Przedsiębiorstwa w Województwie Mazowieckim ^a		Wnioskodawcy RPO WM ^b		Beneficjenci RPO WM ^b		Beneficjenci jako odsetek wnioskodawców	Beneficjenci jako % ogółu przedsiębiorstw	Wnioskodawcy jako % ogółu przedsiębiorstw
	Liczba	Procent	Liczba	Procent	Liczba	Procent			
Mikro	637414	95,1%	625	45,1%	177	37,7%	28,3%	0,03%	0,10%
Małe	26151	3,9%	498	35,9%	192	40,8%	38,6%	0,73%	1,90%
Średnie	5042	0,8%	214	15,4%	84	17,9%	39,3%	1,67%	4,24%
Duże	1124	0,2%	50	3,6%	17	3,6%	34,0%	1,51%	4,45%
Ogółem	669731	100,0%	1387	100,0%	470	100,0%	33,9%	0,07%	0,21%

^a – stan na 30.06.2011 r. na podstawie danych GUS;

^b – stan na 25.09.2011r. na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM.

3.1.2 Branża / sekcja PKD działalności

Wśród przedsiębiorstw, które uzyskały dofinansowanie aż 40,2% stanowią podmioty prowadzące działalność w zakresie *przetwórstwa przemysłowego*. W następnej kolejności największymi beneficjentami są podmioty działające w obszarach: *handel i naprawy* (15,3%), *działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* (10,2%), *opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (9,6%) oraz *budownictwo* (7,2%). Struktura beneficjentów Programu różni się tym samym nieco od struktury podmiotów gospodarczych regionu, gdzie największy udział mają kolejno obszary: *handel i naprawy* (27,6%), *działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* (11,7%) oraz *budownictwo* (10,4%).

Tabela 2. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na branżę, w której działa przedsiębiorstwo⁵.

Seksja PKD 2007 branża przedsiębiorstw (kolejność według częstotliwości występowania wśród beneficjentów)	Przedsiębiorstwa w Województwie Mazowieckim ^a		Wnioskodawcy RPO WM ^b		Beneficjenci RPO WM ^b		Beneficjenci jako odsetek wnioskodawców	Beneficjenci jako % ogółu przedsiębiorstw	Wnioskodawcy jako % ogółu przedsiębiorstw
	Liczba	Procent	Liczba	Procent	Liczba	Procent			
C Przetwórstwo przemysłowe	55863	8,3%	390	28,1%	189	40,2%	48,5%	0,34%	0,70%
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa samochodów*	184866	27,6%	238	17,2%	72	15,3%	30,3%	0,04%	0,13%
M Działalność profesjonalna, naukowa, techniczna	78024	11,7%	114	8,2%	48	10,2%	42,1%	0,06%	0,15%
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27626	4,1%	120	8,7%	45	9,6%	37,5%	0,16%	0,43%
F Budownictwo	69633	10,4%	107	7,7%	34	7,2%	31,8%	0,05%	0,15%
J Informacja i komunikacja	29376	4,4%	59	4,3%	23	4,9%	39,0%	0,08%	0,20%
N Działalność w zakresie usług administrowania	21457	3,2%	39	2,8%	11	2,3%	28,2%	0,05%	0,18%
I Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne*	16203	2,4%	75	5,4%	9	1,9%	12,0%	0,06%	0,46%
H Transport i gospodarka magazynowa	45845	6,8%	25	1,8%	8	1,7%	32,0%	0,02%	0,05%
S Pozostała działalność usługowa	39114	5,8%	27	1,9%	8	1,7%	29,6%	0,02%	0,07%

⁵ Zestawienie opracowano na podstawie bazy danych beneficjentów, przekazanej przez IZ RPO WM, w oparciu o dane gromadzone w rejestrze REGON. Branżę działalności weryfikowano także w trakcie badania CATI. Podmioty uczestniczące w badaniu CATI wykazują zbliżoną, następującą strukturę: 25,7% - sekcja S, 20,6% - sekcja C, 13,5% - sekcja G, 12,2% - sekcja F, 10,1% - sekcja Q, pozostałe sekcje: nie więcej niż 2,5% każda (w kolejności malejącej, sekcje: M, J, D, H, K, I, R, A, E, L, N, B, T).

Seksja PKD 2007 branża przedsiębiorstw <i>(kolejność według częstotliwości występowania wśród beneficjentów)</i>		Przedsiębiorstwa w Województwie Mazowieckim ^a		Wnioskodawcy RPO WM ^b		Beneficjenci RPO WM ^b		Beneficjenci jako odsetek wnioskodawców	Beneficjenci jako % ogółu przedsiębiorstw	Wnioskodawcy jako % ogółu przedsiębiorstw
		Liczba	Procent	Liczba	Procent	Liczba	Procent			
P	Edukacja	20475	3,1%	28	2,0%	5	1,1%	17,9%	0,02%	0,14%
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	13244	2,0%	13	0,9%	4	0,9%	30,8%	0,03%	0,07%
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	23069	3,4%	15	1,1%	4	0,9%	26,7%	0,02%	0,10%
B	Górnictwo i wydobywanie	679	0,1%	5	0,4%	3	0,6%	60,0%	0,44%	0,74%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię*	959	0,1%	15	1,1%	2	0,4%	13,3%	0,21%	1,17%
E	Dostawa wody i gospodarowanie odpadami*	1881	0,3%	22	1,6%	2	0,4%	9,1%	0,11%	1,56%
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	27575	4,1%	24	1,7%	1	0,2%	4,2%	0,00%	0,09%
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją	10213	1,5%	19	1,4%	1	0,2%	5,3%	0,01%	0,19%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa*	3483	0,5%	0	0,0%	0	0,0%	x	0,00%	0,00%
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników*	9	<0,1%	0	0,0%	0	0,0%	x	0,00%	0,00%
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	137	<0,1%	0	0,0%	0	0,0%	x	0,00%	0,00%

* - nazwa sekcji PKD w formie skróconej;

x – brak wyznaczenia wielkości procentowej ze względu na brak wnioskodawców reprezentujących daną sekcję

Opracowanie własne na podstawie: ^a – dane GUS, stan na 30.06.2011 r. ; ^b – baza danych udostępniona przez IZ RPO WM, stan na 25.09.2011 r.

W zestawieniu nie ujęto występujących w bazach danych braków danych, dlatego wartości w kolumnach mogą nie sumować się do 100%.

W odniesieniu do głównej grupy beneficjentów RPO WM – przedsiębiorstw reprezentujących sekcję C: *przetwórstwo przemysłowe* o wsparcie w ramach Programu aplikowało 0,7% podmiotów z tej branży z terenu województwa, w tym 0,34% aplikowało skutecznie. Podsumowując dane dotyczące obszaru działalności przedsiębiorstw można oszacować, że najczęściej o wsparcie aplikowały (przez co należy rozumieć podmioty, które złożyły wnioski poprawne pod względem formalnym, bez względu na to czy otrzymały dofinansowanie) podmioty reprezentujące branże: *wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną* (sekcja D – 1,56% podmiotów z terenu województwa), *dostawa wody i gospodarowanie odpadami* (sekcja E – 1,17% podmiotów z terenu województwa), *górnictwo i wydobywanie* (sekcja B – 0,74% podmiotów z terenu województwa), *przetwórstwo przemysłowe* (sekcja C – 0,7% podmiotów z terenu województwa), *zakwaterowanie i usługi gastronomiczne* (sekcja I – 0,46% podmiotów z terenu województwa), *opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (sekcja Q – 0,43% podmiotów z terenu województwa). Efektywnie (przez co należy rozumieć wybranie wniosku do dofinansowania) aplikowały najczęściej podmioty reprezentujące branże: *górnictwo i wydobywanie* (sekcja G – 0,44% podmiotów z terenu województwa), *przetwórstwo przemysłowe* (sekcja C – 0,34% podmiotów z terenu województwa), *wytwarzanie i zaopatrywanie w energię* (sekcja D – 0,21% podmiotów z terenu województwa), *opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (sekcja Q – 0,16% podmiotów z terenu województwa), *dostawa wody i gospodarowanie odpadami* (sekcja E – 0,11% podmiotów z terenu województwa).

3.1.3 Dochody przedsiębiorstw

Kolejną charakterystyką beneficjentów Programu jest wysokość dochodów przedsiębiorstwa. Beneficjenci wykazują zróżnicowany poziom dochodów. Na podstawie badania CATI można szacować⁶, że jedną trzecią beneficjentów stanowią firmy o dochodach rocznych nie przekraczających 0,5 mln zł, natomiast niemal równie liczna grupa (30,3%) posiada dochody przekraczające 4,5 mln.

Tabela 3. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na wysokość dochodów przedsiębiorstwa.

Wysokość rocznego dochodu	Liczba podmiotów	Odsetek podmiotów	Odsetek odpowiedzi*
< 0,1 mln zł	16	4,1%	9,1%
0,1 - 0,5 mln zł	43	10,9%	24,7%
0,6 - 1 mln zł	21	5,3%	12,0%
1,1 - 1,5 mln zł	13	3,3%	7,4%
1,6 - 2 mln zł	11	2,8%	6,3%
2,1 - 2,5 mln zł	4	1,0%	2,3%
2,6 - 3 mln zł	9	2,3%	5,1%
3,1 - 3,5 mln zł	2	0,5%	1,1%
3,6 - 4 mln zł	2	0,5%	1,1%
4,1 - 4,5 mln zł	1	0,3%	0,6%
4,6 - 5 mln zł	8	2,0%	4,6%
> 5 mln zł	45	11,4%	25,7%
Odmowa odpowiedzi / trudno powiedzieć	219	55,6%	-
Ogółem	394	100,0%	-

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394).

* - odsetek wyznaczony w odniesieniu do 175 respondentów, którzy udzielili odpowiedzi.

3.1.4 Sposób finansowania działalności

Dwie trzecie przedsiębiorstw realizujących projekty w ramach RPO WM to firmy finansujące działalność ze źródeł wewnętrznych. W pozostałej grupie 17,3% stanowią przedsiębiorstwa finansowane ze źródeł zewnętrznych długoterminowych, 14,7% natomiast wykorzystuje źródła zewnętrzne krótkoterminowe.

Tabela 4. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na sposób finansowania działalności.

Sposób finansowania działalności	Liczba podmiotów	Odsetek podmiotów
Finansowanie wewnętrzne	267	67,8%
Finansowanie zewnętrzne ze źródeł długoterminowych	68	17,3%
Finansowanie zewnętrzne ze źródeł krótkoterminowych	58	14,7%
Brak danych	1	0,2%
Ogółem	394	100,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394).

3.1.5 Staż przedsiębiorstwa na rynku

Z dofinansowania w ramach RPO WM korzystają zazwyczaj firmy o stosunkowo długim stażu działania. Jedynie 11,7% beneficjentów wykazuje staż krótszy niż 5 lat; najliczniejszą grupę (38,1%) stanowią podmioty prowadzące działalność od 10 do 20 lat, a w przypadku 22,3% staż działalności jest jeszcze dłuższy.

⁶ Podczas interpretacji wyników pamiętać należy, że informacji na temat wysokości rocznego dochodu przedsiębiorstwa udzieliło w badaniu 44,6% respondentów (175 podmiotów).

Tabela 5. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na czas funkcjonowania firmy na rynku.

Staż firmy na rynku	Liczba podmiotów	Odsetek podmiotów
Poniżej 1 roku	1	0,3%
Od roku do 5 lat	45	11,4%
Od 5 do 10 lat	110	27,9%
Od 10 do 20 lat	150	38,1%
Powyżej 20 lat	88	22,3%
Ogółem	394	100,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394).

3.1.6 Forma prawna

W podziale według formy prawnej przedsiębiorstwa, najliczniejszą grupę wśród beneficjentów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 39,0% ogółu beneficjentów. Drugą co do wielkości grupą są spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (33,4%). Około 10% stanowią spółki jawne, również około 10% stanowią spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie KC. Inne formy prawne reprezentowane są sporadycznie. Szczegółowe dane prezentuje tabela poniżej.

Tabela 6. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na formę prawną przedsiębiorstwa.

Forma prawna beneficjenta	Liczba podmiotów	Odsetek podmiotów
Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	183	39,0%
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	157	33,4%
Spółka jawna	50	10,7%
Spółka cywilna prowadząca działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie KC	45	9,6%
Spółka akcyjna	25	5,3%
Spółdzielnia	3	0,6%
Spółka komandytowo-akcyjna	3	0,6%
Spółka komandytowa	2	0,4%
Przedsiębiorstwo państwowe	1	0,2%
Spółka partnerska	1	0,2%
Ogółem	470	100,0%

Stan na 25.09.2011 r. Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Zamawiającego (N=470 beneficjentów)

3.1.7 Lokalizacja przedsiębiorstw

Wykorzystanie przez przedsiębiorców środków w ramach RPO WM warto rozważyć także w układzie terytorialnym.

W przeliczeniu na liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w danym regionie, o wsparcie najczęściej aplikowali przedsiębiorcy z terenu subregionów: ciechanowsko-płockiego oraz ostrołęcko-siedleckiego – wnioski o dofinansowanie⁷ złożyło tam odpowiednio 0,33% i 0,32% zarejestrowanych przedsiębiorstw - co jednak ze względu na małą liczbę funkcjonujących na tych terenach przedsiębiorstw, w wartościach bezwzględnych przekłada się na niewielki udział w strukturze wnioskodawców Programu. Odrębnie należy rozpatrywać m. st. Warszawa, który skupia 50%

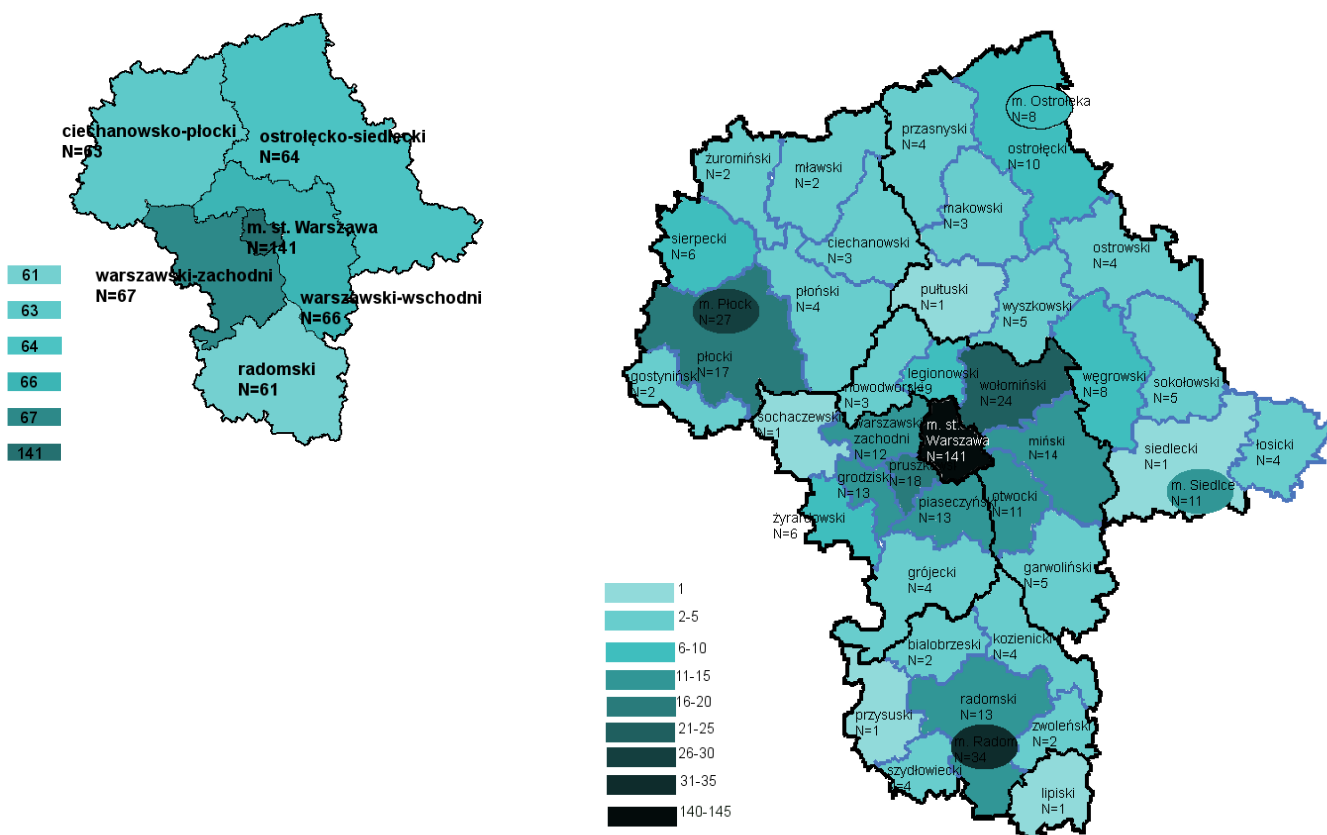
⁷ Tak jak w całości raportu, poprzez liczbę wnioskodawców rozumiemy liczbę złożonych wniosków poprawnych pod względem formalnym.

podmiotów gospodarczych województwa – o wsparcie aplikowało w tym subregionie 0,15% firm, co stanowi aż 37,3% udział wśród ogółu wnioskodawców. Najniższą aktywnością aplikacyjną wykazuje się subregion radomski – wnioski złożyło 0,21% podmiotów z terenu subregionu, co stanowi 8% ogółu wnioskodawców.

Odmienne kształtuje się w poszczególnych subregionach efektywność składanych wniosków, która przekłada się na strukturę beneficjentów. Subregion o najniższej aktywności aplikacyjnej (radomski) wykazuje się zarazem najwyższą efektywnością składanych wniosków (do dofinansowania wybrano 56,0% złożonych wniosków); w następnej kolejności wysoką efektywnością charakteryzują się subregiony ciechanowsko-płocki (42,6%) oraz ostrołęcko-siedlecki (35,2%). Można zauważyć, że są to zarazem subregiony o najwyższym poziomie bezrobocia (zob. załącznik *Kondycja gospodarcza subregionów województwa mazowieckiego – synteza informacji*) – tendencję do promowania wniosków z regionów o najwyższym poziomie bezrobocia potwierdzili także uczestniczący w wywiadach pogłębionych przedstawiciele IZ. W konsekwencji, struktura beneficjentów RPO WM w zależności od lokalizacji kształtuje się następująco: 30,5% - m. st. Warszawa; 14,5% oraz 14,3% - subregiony warszawski wschodni oraz warszawski zachodni; 13,9%, 13,6% oraz 13,2% kolejno subregiony: ostrołęcko-siedlecki, ciechanowsko-płocki oraz radomski. Pomijając m. st. Warszawa, liczba beneficjentów RPO pochodzących z poszczególnych subregionów jest zbliżona (61-67 firm).

W skali powiatów zauważalna jest koncentracja beneficjentów w miastach na prawach powiatu (Płock, Radom, Siedlce) oraz w powiatach przyległych, co wynika zarówno z większej aktywności aplikacyjnej (odsetek aplikujących przedsiębiorstw) jak i wysokiej efektywności. Koncentrację geograficzną beneficjentów ilustruje mapa poniżej.

Rysunek 2. Koncentracja geograficzna beneficjentów RPO WM (wraz z tabelarycznym zestawieniem danych na temat skuteczności aplikowania).

Subregion / powiat	Przedsiębiorstwa w Województwie Mazowieckim ^a		Wnioskodawcy RPO WM ^b		Beneficjenci RPO WM ^b		Beneficjenci jako odsetek wnioskodawców	Beneficjenci jako % ogółu przedsiębiorstw	Wnioskodawcy jako % ogółu przedsiębiorstw
	Liczba	Procent	Liczba	Procent	Liczba	Procent			
Subregion ciechanowsko-płocki	45001	6,7%	148	10,9%	63	13,6%	42,6%	0,14%	0,33%
Powiat ciechanowski	6751	1,0%	15	1,1%	3	0,6%	20,0%	0,04%	0,22%
Powiat gostyniński	3367	0,5%	7	0,5%	2	0,4%	28,6%	0,06%	0,21%
Powiat mławski	4876	0,7%	7	0,5%	2	0,4%	28,6%	0,04%	0,14%
Powiat płocki	6299	0,9%	35	2,6%	17	3,7%	48,6%	0,27%	0,56%
Powiat płoński	5885	0,9%	19	1,4%	4	0,9%	21,1%	0,07%	0,32%
Powiat sierpecki	3121	0,5%	13	1,0%	6	1,3%	46,2%	0,19%	0,42%
Powiat żuromiński	2583	0,4%	3	0,2%	2	0,4%	66,7%	0,08%	0,12%
Powiat m. Płock	12119	1,8%	49	3,6%	27	5,8%	55,1%	0,22%	0,40%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	56171	8,4%	182	13,4%	64	13,9%	35,2%	0,11%	0,32%
Powiat łosicki	2145	0,3%	7	0,5%	4	0,9%	57,1%	0,19%	0,33%
Powiat makowski	3467	0,5%	15	1,1%	3	0,6%	20,0%	0,09%	0,43%
Powiat ostrołęcki	4366	0,7%	16	1,2%	10	2,2%	62,5%	0,23%	0,37%
Powiat ostrowski	5984	0,9%	12	0,9%	4	0,9%	33,3%	0,07%	0,20%
Powiat przasnyski	3401	0,5%	7	0,5%	4	0,9%	57,1%	0,12%	0,21%
Powiat pułtuski	3875	0,6%	4	0,3%	1	0,2%	25,0%	0,03%	0,10%
Powiat siedlecki	4932	0,7%	10	0,7%	1	0,2%	10,0%	0,02%	0,20%
Powiat sokołowski	3767	0,6%	15	1,1%	5	1,1%	33,3%	0,13%	0,40%
Powiat węgrowski	4415	0,7%	17	1,2%	8	1,7%	47,1%	0,18%	0,39%
Powiat wyszkowski	5892	0,9%	15	1,1%	5	1,1%	33,3%	0,08%	0,25%
Powiat m. Ostrołęka	5734	0,9%	26	1,9%	8	1,7%	30,8%	0,14%	0,45%
Powiat m. Siedlce	8193	1,2%	38	2,8%	11	2,4%	28,9%	0,13%	0,46%
Subregion radomski	50711	7,6%	109	8,0%	61	13,2%	56,0%	0,12%	0,21%
Powiat białobrzegi	2571	0,4%	5	0,4%	2	0,4%	40,0%	0,08%	0,19%
Powiat kozienicki	4015	0,6%	4	0,3%	4	0,9%	100,0%	0,10%	0,10%
Powiat lipski	2563	0,4%	4	0,3%	1	0,2%	25,0%	0,04%	0,16%
Powiat przysuski	2631	0,4%	9	0,7%	1	0,2%	11,1%	0,04%	0,34%
Powiat radomski	9806	1,5%	26	1,9%	13	2,8%	50,0%	0,13%	0,27%
Powiat szydlowiecki	2783	0,4%	6	0,4%	4	0,9%	66,7%	0,14%	0,22%
Powiat zwolenicki	1910	0,3%	4	0,3%	2	0,4%	50,0%	0,10%	0,21%
Powiat m. Radom	24432	3,6%	51	3,7%	34	7,4%	66,7%	0,14%	0,21%
Subregion m. st. Warszawa	336366	50,2%	507	37,3%	141	30,5%	27,8%	0,04%	0,15%
Subregion warszawski wschodni	80466	12,0%	201	14,8%	66	14,3%	32,8%	0,08%	0,25%
Powiat garwoliński	6944	1,0%	21	1,5%	5	1,1%	23,8%	0,07%	0,30%
Powiat legionowski	14485	2,2%	18	1,3%	9	1,9%	50,0%	0,06%	0,12%
Powiat miński	12658	1,9%	56	4,1%	14	3,0%	25,0%	0,11%	0,44%
Powiat nowodworski	6929	1,0%	19	1,4%	3	0,6%	15,8%	0,04%	0,27%
Powiat otwocki	14315	2,1%	37	2,7%	11	2,4%	29,7%	0,08%	0,26%
Powiat wołomiński	25135	3,8%	50	3,7%	24	5,2%	48,0%	0,10%	0,20%
Subregion warszawski zachodni	101016	15,1%	214	15,7%	67	14,5%	31,3%	0,07%	0,21%
Powiat grodziski	10917	1,6%	24	1,8%	13	2,8%	54,2%	0,12%	0,22%
Powiat grójecki	8249	1,2%	17	1,2%	4	0,9%	23,5%	0,05%	0,21%
Powiat piaseczyński	24628	3,7%	45	3,3%	13	2,8%	28,9%	0,05%	0,18%
Powiat pruszkowski	24938	3,7%	57	4,2%	18	3,9%	31,6%	0,07%	0,23%
Powiat sochaczewski	8484	1,3%	9	0,7%	1	0,2%	11,1%	0,01%	0,11%
Powiat warszawski zachodni	15588	2,3%	43	3,2%	12	2,6%	27,9%	0,08%	0,28%
Powiat żyrardowski	8212	1,2%	19	1,4%	6	1,3%	31,6%	0,07%	0,23%

Opracowanie własne na podstawie: ^a – dane GUS, stan na 30.06.2011 r. ; ^b – baza danych udostępniona przez IZ RPO WM, stan na 25.09.2011 r.

3.1.8 Przygotowanie do aplikowania

Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia z realizacji Programu, wnioskodawcy wykazują się zróżnicowanym przygotowaniem merytorycznym. Na podstawie wywiadu z przedstawicielami IZ można ocenić, że sytuacja poprawia się z każdym rokiem, ale nadal spory odsetek wniosków jest odrzucany ze względów formalnych lub merytorycznych. Poziom przygotowania różni się w zależności od typu beneficjenta, rodzaju konkursu oraz proponowanego tematu interwencji. Istotnym czynnikiem jest **lokalizacja** - na Mazowszu, co widać w ilości złożonych wniosków i realizowanych projektów, dominuje Warszawa. Tereny wokół Warszawy - np. powiat przuski czy wołomiński wykazują się dużą aktywnością - inne, tak jak powiat sokołowski - znacznie mniejszą. Jednocześnie, jak to już zostało wspomniane, w reakcji na dostrzegane różnice IZ starała się przeciwdziałać dominacji terenów lepiej rozwiniętych poprzez promowanie wniosków z obszarów o wyższej stopie bezrobocia.

Na podstawie dokonanej charakterystyki beneficjentów RPO WM do grupy czynników różnicujących poziom przygotowania należy zaliczyć także **wielkość przedsiębiorstwa**. Szczegółowa analiza struktury beneficjentów pozwala dostrzec, że **najmniejsze przedsiębiorstwa wykazują się mniejszą skutecznością w aplikowaniu**: mikroprzedsiębiorstwa mają aż 45% udział wśród wnioskodawców (następne z kolei są małe przedsiębiorstwa – 35%), jednak wśród beneficjentów udział mikroprzedsiębiorstw spada do 37%, podczas gdy firmy małe stanowią 40% (zob. tabela 1). Tym samym, efektywność składanych wniosków wśród mikroprzedsiębiorstw wynosi około 28%, podczas gdy firmy małe i średnie wykazują się efektywnością na poziomie 38%-39%. Lepsze przygotowanie wniosków składanych przez większe firmy zdaniem przedstawicieli IZ wynika głównie z większej ilości środków, jakie stosunkowo duże przedsiębiorstwa przeznaczyć mogą na przygotowanie wniosków.

Podobne przełożenie „siły” przedsiębiorstwa na efektywność aplikowania może mieć miejsce w przypadku kolejnego czynnika, jakim jest staż przedsiębiorstwa na rynku. Analiza struktury beneficjentów pokazuje, że jedynie 11,7% beneficjentów wykazuje staż krótszy niż 5 lat (zob. tab. 5). Tymczasem w opiniach samych beneficjentów (uczestników badania FGI) wsparcia najbardziej potrzebują obecnie mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie firmy bez względu na branżę, czy formę prawną. Uczestnicy badania zwrócili uwagę, że fatalna jest sytuacja, gdy każdego dnia swoją działalność kończy wiele najmniejszych przedsiębiorstw, bowiem nie mogły otrzymać należytego wsparcia. Średni czas funkcjonowania przedsiębiorstwa w Polsce to kilkanaście miesięcy – przedsiębiorcy uczestniczący w FGI szacowali, że 70% przedsiębiorstw upada w ciągu pierwszego roku funkcjonowania.

Należy zatem wyciągnąć wniosek, że większe wsparcie skierowane zostać powinno do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, których staż na rynku jest relatywnie niewielki.

Niewielka jest wśród beneficjentów skala odwołań od oceny złożonych wniosków aplikacyjnych. Tylko 10,9% z 394-osobowej grupy badanych przedsiębiorców potwierdziło, iż pozytywne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie nastąpiło w wyniku odwołania od negatywnej decyzji dotyczącej oceny formalnej, a w 3,8% przypadków w wyniku odwołania od negatywnej decyzji dotyczącej oceny merytorycznej. W przypadku oceny formalnej odwołania najczęściej dotyczyły braków we wniosku (brak załączników, brak dokumentacji dotyczącej ochrony środowiska, brak pieczętki, braki danych w tabeli finansowo-księgowej). W przypadku oceny merytorycznej odwoływano się zazwyczaj (ponad 50% przypadków) od oceny ekspertów (w tym niezgodności w przyznanej punktacji – brak punktów, za małą liczbą przyznanych punktów czy źle policzone punkty)⁸.

Przedstawiciele IZ uczestniczący w wywiadach pogłębionych twierdzą, że ograniczona (i według doświadczeń IZ – wciąż malejąca) liczba odwołań wynika przede wszystkim z długości procedur

⁸ Na podstawie wyników badania CATI.

odwoławczych, która zniechęca wnioskodawców do walki o odrzucone wnioski. Zdarzają się jednak przypadki wyraźnej determinacji niektórych przedsiębiorców, którzy odwołanie od negatywnej oceny merytorycznej lub formalnej traktują jak ostateczną szansę na uzyskanie wnioskowanego wsparcia, nierodzącą negatywnych konsekwencji. Część tej determinacji wynika z zaangażowania firm konsultingowych przygotowujących na zlecenie firm wnioski aplikacyjne w ramach ogłaszanych konkursów.

3.2 Charakterystyka projektów, które uzyskały dofinansowanie

Przedsiębiorcy realizują ogółem 496 projektów. Projekty, dla których są beneficjentami, stanowią 46% spośród wszystkich 1156 projektów, wybranych do dofinansowania w ramach RPO WM⁹.

3.2.1 Obszar interwencji

Projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się wokół Działania 1.5 *Rozwój przedsiębiorczości* – w ramach tego Działania realizowanych jest 441 (82%) wybranych do dofinansowania projektów. W następnej kolejności popularnością wśród przedsiębiorców cieszyło się Działanie 2.3 *Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP* – 68 (13%) realizowanych wniosków. Przedsiębiorcy stanowią zarazem w odniesieniu do wspomnianych dwóch Działań główną grupę beneficjentów (składane przez nich wnioski stanowią odpowiednio 94% i 93% ogółu realizowanych w ramach Działania 1.5 i Działania 2.3 projektów). Inne Działania wybierane były przez przedsiębiorców sporadycznie. Zestawienie szczegółowych danych prezentuje tabela poniżej.

Tabela 7. Charakterystyka realizowanych projektów według Priorytetu i Działania RPO WM.

Priorytet	Działanie	Liczba wniosków ogółem	W tym: wnioski, których beneficjentami są przedsiębiorcy	
			Liczba	Procent ogółu
I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu	1.1 Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego	8	0	0%
	1.2 Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka	0	0	x
	1.3 Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą	27	0	0%
	1.4 Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu	5	3	60%
	1.5 Rozwój przedsiębiorczości	467	406	87%
	1.6 Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym	1	0	0%
	1.7 Promocja gospodarcza	28	7	25%
	1.8 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)	2	2	100%
II. Przyspieszenie e-Rozwoju Mazowsza	2.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu	23	0	0%
	2.2 Rozwój e-usług	52	2	4%
	2.3 Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP	73	65	89%
III. Regionalny	3.1 Infrastruktura drogowa	210	0	0%

⁹ Dane dotyczące liczby projektów realizowanych przez przedsiębiorców analizowane są na podstawie bazy danych przekazanej przez Zamawiającego aktualnej na dzień 25.09.2011 r. Przekazana baza obejmuje 496 projektów, realizowanych przez 470 beneficjentów.

Priorytet	Działanie	Liczba wniosków ogółem	W tym: wnioski, których beneficjentami są przedsiębiorcy	
			Liczba	Procent ogółu
System Transportowy	3.2 Regionalny transport publiczny	3	2	67%
	3.3 Lotniska i infrastruktura lotnicza	0	0	x
IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka	4.1 Gospodarka wodno-ściekowa	36	0	0%
	4.2 Ochrona powierzchni ziemi	8	0	0%
	4.3 Ochrona powietrza, energetyka	17	0	0%
	4.4 Ochrona przyrody, zagrożenia, systemy monitoringu	13	0	0%
V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu	5.1 Transport miejski	3	1	33%
	5.2 Rewitalizacja miast	22	1	5%
VI. Wykorzystanie walorów narodowych i kulturalnych dla rozwoju turystyki i rekreacji	6.1 Kultura	51	0	0%
	6.2 Turystyka	16	4	25%
VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego	7.1 Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia	32	3	9%
	7.2 Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia	47	0	0%
	7.3 Infrastruktura służąca edukacji	12	0	0%
Ogółem		1156	496	43%

x - brak wyznaczenia wielkości procentowej ze względu na brak realizowanych projektów (ogółem).
Stan na dzień 25.09.2011 r., na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM.

3.2.2 Branża

Realizowane projekty obejmują swoim zakresem przede wszystkim usługi (39,9%), nieokreślony przemysł wytwórczy (23,9%), działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego (9,3%), budownictwo (8,1%) oraz handel hurtowy i detaliczny (6,0%).

Tabela 8. Charakterystyka realizowanych projektów według działu gospodarki.

Dział gospodarki	Liczba projektów	Odsetek projektów
Inne niewyszczególnione usługi	198	39,9%
Nieokreślony przemysł wytwórczy	118	23,9%
Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	46	9,3%
Budownictwo	40	8,1%
Handel hurtowy i detaliczny	30	6,0%
Produkcja produktów żywnościowych i napojów	15	3,0%
Hotele i restauracje	13	2,6%
Transport	6	1,2%
Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	5	1,0%
Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	4	0,8%
Poczta i telekomunikacja	4	0,8%
Pośrednictwo finansowe	4	0,8%

Dział gospodarki	Liczba projektów	Odsetek projektów
Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	4	0,8%
Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	4	0,8%
Edukacja	3	0,6%
Wytwarzanie urządzeń transportowych	1	0,2%
Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1	0,2%
Ogółem	496	100,0%

Opracowanie własne na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM. Stan na 25.09.2011 r.

3.2.3 Realizacja inwestycji

Przeważająca większość (93,6%) realizowanych projektów miała charakter inwestycyjny. Jedynie 4,1% projektów miało charakter doradczy, a 2,3% - mieszany lub inny.

Tabela 9. Charakterystyka realizowanych projektów według rodzaju realizowanych działań.

Rodzaj projektu	Liczba projektów	Odsetek projektów
Inwestycyjny	369	93,6%
Doradczy	16	4,1%
Mieszany	8	2,0%
Inny	1	0,3%
Ogółem	394	100,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394 podmioty)

3.2.4 Okres realizacji

Okolo 71% realizowanych projektów ma charakter wieloletni¹⁰. Jak wynika z danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie¹¹, średni czas trwania realizowanych projektów wynosi 2 lata. Minimalny okres realizacji wynosi 2 miesiące, maksymalny – 6 lat. 25% projektów obejmuje okres krótszy niż 15 miesięcy, połowa projektów przewidziana jest na okres dłuższy niż 22 miesiące.

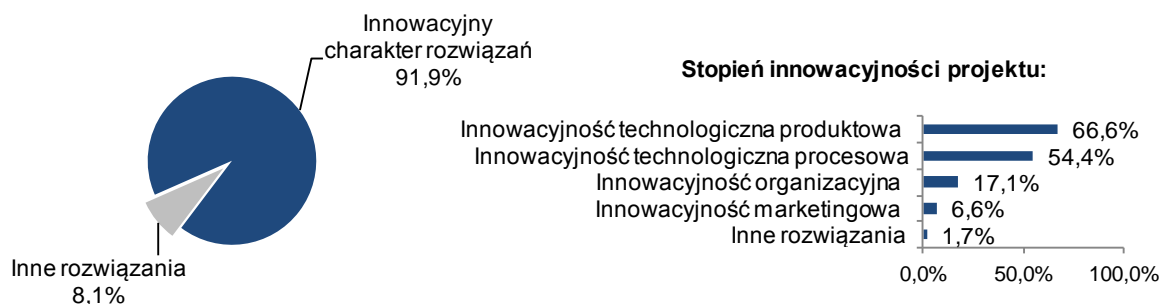
3.2.5 Innowacyjność

Realizacja projektów dofinansowanych w ramach RPO WM wiąże się w znacznym stopniu ze zwiększeniem wykorzystania innowacyjnych rozwiązań – zostały one przewidziane w 91,9% projektów. W większości przypadków są to innowacje technologiczne, polegające na wprowadzeniu na rynek nowego lub ulepszanego produktu (66,6%) lub procesu (54,4%). Znacznie rzadziej wykorzystywane są rozwiązania polegające na wdrożeniu nowej metody organizacyjnej (17,1%) lub nowej koncepcji lub strategii marketingowej (6,6%).

¹⁰ Na podstawie badania CATI (N=394).

¹¹ Dane dotyczące czasu trwania projektów na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM (N=496 projektów).

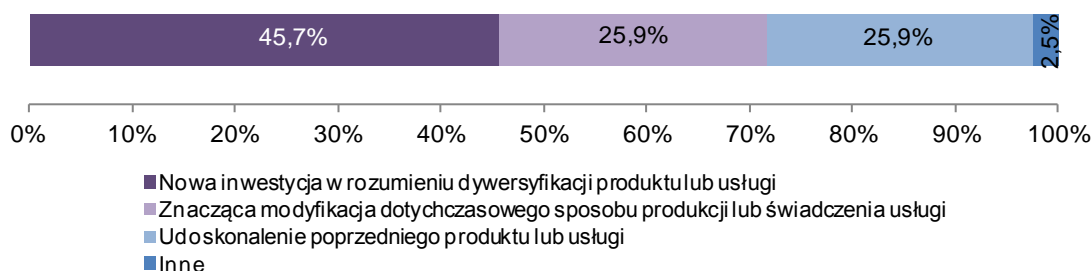
Rysunek 3. Charakterystyka realizowanych projektów ze względu na zastosowanie innowacyjnych rozwiązań.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI, N=394.

45,7% realizowanych projektów przewidywało nową inwestycję w rozumieniu dywersyfikacji produktu lub usługi. 25,9% projektów przewidywało udoskonalenie poprzedniego produktu lub usługi, również 25,9% przewidywało znaczącą modyfikację dotychczasowego sposobu produkcji lub świadczenia usługi. 2,5% beneficjentów deklaruje zastosowanie innych rozwiązań (w tym 30% wskazań dotyczyło udoskonalenia zarządzania).

Rysunek 4. Charakterystyka realizowanych projektów ze względu na rodzaj zastosowanych rozwiązań.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI, N=394.

3.2.6 Koncentracja geograficzna realizowanych projektów

O ile informacja na temat lokalizacji przedsiębiorstwa pozwala zyskać orientację w zakresie aktywności i przygotowania do aplikowania beneficjentów pochodzących z poszczególnych regionów, o tyle miejsce realizacji projektu pozwala wnioskować o stopniu, w jakim w poszczególnych regionach odczuwalne będzie oddziaływanie interwencji.

Koncentracja geograficzna realizowanych projektów stanowi odzwierciedlenie koncentracji ośrodków przedsiębiorczości w regionie. Zauważalna jest tendencja realizowania projektów w pobliżu większych, prężnych ośrodków. W naturalny sposób zachodzi koncentracja projektów na terenach sąsiadujących bezpośrednio z m. st. Warszawa; w samej Warszawie zlokalizowanych jest 20,1% wszystkich realizowanych projektów. Istotnym czynnikiem jest rozproszenie realizowanych przedsięwzięć. W subregionie ostrołęcko-siedleckim, który posiada największą powierzchnię i jeden z najniższych wskaźników liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 km² (0,3 – zob. załącznik *Kondycja gospodarcza subregionów województwa mazowieckiego – synteza informacji*) pomimo stosunkowo wysokiej bezwzględnej liczby wszystkich realizowanych na tym terenie projektów (116, co stanowi 18,4% wszystkich lokalizacji) w poszczególnych powiatach koncentracja projektów pozostaje niska. Szczególnie jaskrawo dysproporcja między ośrodkiem gospodarczym subregionu,

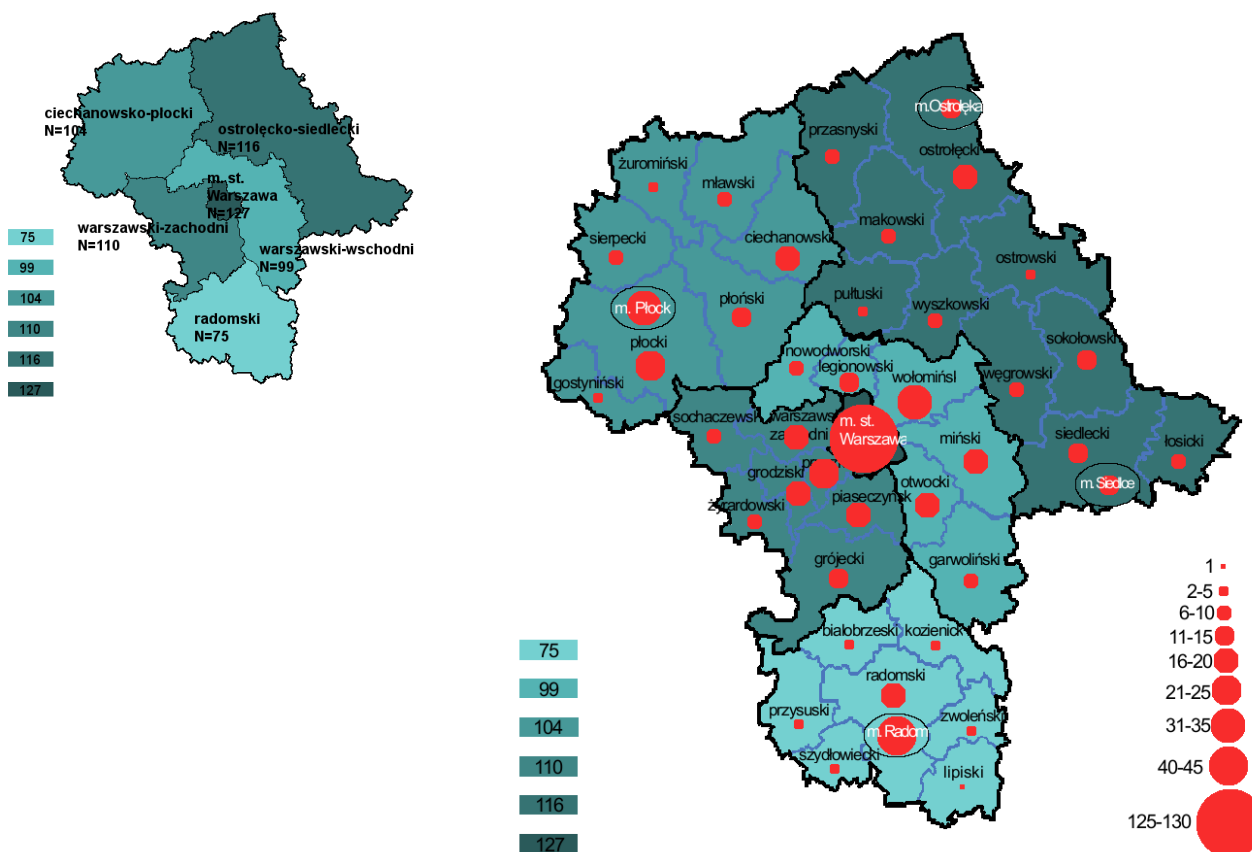
a pozostałymi powiatami zaznacza się w subregionie radomskim: na 75 zlokalizowanych w tym subregionie inwestycji (co stanowi najniższą liczbę inwestycji spośród wszystkich subregionów), 40 realizowanych jest w samym mieście Radom, 17 – w powiecie radomskim a w pozostałych powiatach liczba realizowanych projektów nie przekracza 5. W skali województwa do powiatów, gdzie koncentracja realizowanych projektów jest równie niska, należy zaliczyć: gostyniński (2 projekty), żuromiński (3 projekty) w subregionie ciechanowsko-płockim. Dane dotyczące koncentracji projektów ilustruje rys. 5.

Fakt wybierania przez przedsiębiorców na realizację projektu lokalizacji, która charakteryzuje się możliwie największym potencjałem gospodarczym, można uznać za naturalną tendencję, wynikającą z dążenia do zapewnienia jak najlepszych warunków dla rozwoju i trwałości realizowanego przez przedsiębiorstwo przedsięwzięcia. **Konsekwencją tego, że projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się w pobliżu większych, prężnych ośrodków jest jednak pogłębianie się różnic rozwojowych na obszarze województwa.**

Złożoność procesów gospodarczych nie pozwala na proste wnioskowanie o skuteczności Regionalnego Programu Operacyjnego na podstawie analizy poziomu wybranych wskaźników ekonomiczno-gospodarczych, w odniesieniu do całokształtu wdrażania Programu wykracza też poza ramy niniejszego badania. Tym niemniej, analizując zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych na terenie poszczególnych subregionów województwa mazowieckiego w latach 2006-2010 (zob. zał. *Kondycja gospodarcza subregionów województwa mazowieckiego – synteza informacji*) można zauważyć zależności, które potwierdzają wniosek o **utrzymującej się polaryzacji rozwojowej województwa w zakresie rozwoju przedsiębiorczości:**

- w mieście Warszawa (gdzie zlokalizowanych jest 50,2% ogółu firm z terenu województwa) wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wzrósł o 21,5pkt.,
- w subregionach: warszawskim zachodnim i warszawskim wschodnim (gdzie zlokalizowanych jest odpowiednio 15,1% oraz 12,0% ogółu firm z terenu województwa) wskaźnik ten wzrósł odpowiednio o 12,6 pkt. oraz 8,5pkt.,
- w subregionach odgrywających mniej istotny udział w gospodarce województwa: ostrołęcko siedleckim i ciechanowsko-płockim liczba podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców wzrosła jedynie o 5,4-5,6pkt. (do poziomu 76,3 w subregionie ostrołęcko-siedleckim oraz 73,1 w subregionie ciechanowsko-płockim)
- w subregionie radomskim, gdzie wskaźniki ekonomiczno-gospodarcze wskazują na najtrudniejszą sytuację, przyrost liczby podmiotów gospodarczych był najmniejszy (o 2,1pkt., z poziomu 81,5 do 83,7 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).

Rysunek 5. Koncentracja geograficzna realizowanych projektów.

Miejsce realizacji projektu	Liczba projektów	Odsetek projektów	Miejsce realizacji projektu	Liczba projektów	Odsetek projektów
Subregion ciechanowsko-płocki	104	16,5%	Subregion radomski	75	11,9%
Powiat ciechanowski	18	2,9%	Powiat białobrzeski	2	0,3%
Powiat gostyński	2	0,3%	Powiat kozienicki	5	0,8%
Powiat mławski	8	1,3%	Powiat lipski	1	0,2%
Powiat płocki	21	3,3%	Powiat przysuski	2	0,3%
Powiat płoński	13	2,1%	Powiat radomski	17	2,7%
Powiat sierpecki	9	1,4%	Powiat szydłowiecki	5	0,8%
Powiat zuromiński	3	0,5%	Powiat zwoleński	3	0,5%
Powiat m. Płock	30	4,8%	Powiat m. Radom	40	6,3%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	116	18,4%	Subregion warszawski wschodni	99	15,7%
Powiat łosicki	8	1,3%	Powiat garwoliński	8	1,3%
Powiat makowski	7	1,1%	Powiat legionowski	13	2,1%
Powiat ostrołęcki	19	3,0%	Powiat miński	19	3,0%
Powiat ostrowski	4	0,6%	Powiat nowodworski	6	1,0%
Powiat przasnyski	7	1,1%	Powiat otwocki	18	2,9%
Powiat pułtuski	5	0,8%	Powiat wołomiński	35	5,5%
Powiat siedlecki	12	1,9%	Subregion warszawski zachodni	110	17,4%
Powiat sokołowski	13	2,1%	Powiat grodziski	18	2,9%
Powiat węgrowski	9	1,4%	Powiat grójecki	12	1,9%
Powiat wyszkowski	10	1,6%	Powiat piaseczyński	19	3,0%
Powiat m. Ostrołęka	11	1,7%	Powiat przysuski	25	4,0%
Powiat m. Siedlce	11	1,7%	Powiat sochaczewski	6	1,0%
Subregion m. st. Warszawa	127	20,1%	Powiat warszawski zachodni	20	3,2%
Powiat m. st. Warszawa	127	20,1%	Powiat żyrardowski	10	1,6%
OGÓLEM				631	100,0%

3.2.7 Poziom dofinansowania

Realizowane przez przedsiębiorców projekty charakteryzują się dużą rozpiętością wartości: od 93,1 tys. zł do 587,2 mln zł, średnio: 11,3 mln zł. Poziom dofinansowania projektów wynosi od 19,3% do 100% (100% w trzech przypadkach), przy czym dla 50% projektów było to dofinansowanie na poziomie od 41% do 49%.

Tabela 10. Wartość realizowanych projektów oraz poziom dofinansowania.

Statystyka:	Wartość projektu	Poziom dofinansowania		
		Ogółem		W tym: dofinansowanie UE
		Kwota	Udział w wartości projektu	
Minimum	93.807,00	46134,58	19,3%	39.214,39
Wartość graniczna dla 25% projektów	1.295.303,58	595.824,63	41,0%	509.808,75
Wartość graniczna dla 50% projektów	3.682.634,58	1.645.955,00	47,3%	139.9061,75
Wartość graniczna dla 75% projektów	10.698.857,57	4.662.250,00	49,2%	396.2912,5
Maksimum	587.200.000,00	209.890.200,00	100,0%	209.890.200,00
Średnia	11.263.762,41	5.021.546,40	45,3%	435.3991,00

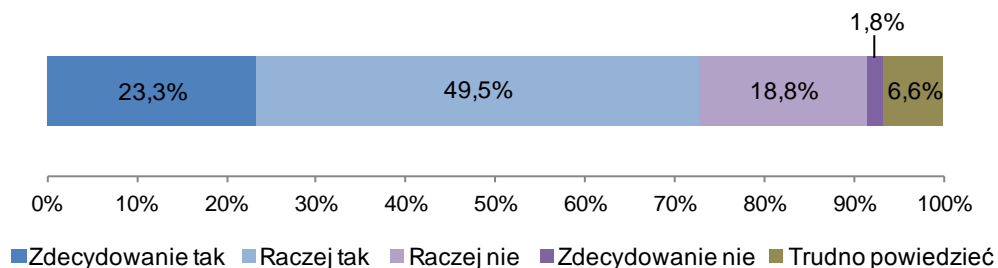
Opracowanie własne na podstawie bazy danych beneficjentów udostępnionej przez IZ (N=496 projektów)

Poziom dofinansowania projektów wynosi od 19,3% do 100% (100% w trzech przypadkach), przy czym dla 50% projektów było to dofinansowanie na poziomie od 41% do 49%. **Prawie ¾ ankietowanych beneficjentów przyznało, że poziom dofinansowania do realizacji projektu był optymalny.** Przeciwnie zdanie wyraził tylko co piąty przedsiębiorca.

Również w trakcie dyskusji beneficjentów w ramach wywiadu FGI obecny poziom dofinansowania określony został jako dobry, jednak z zaznaczeniem, że każdy wyższy poziom ułatwiałby realizację projektów i poprawiał ich skuteczność. Pojawiła się opinia podkreślająca, że **każde wsparcie jest opłacalne**, ponieważ inwestycje trzeba prowadzić nawet bez niego, wtedy jednak dają one o wiele mniejsze efekty.

W oparciu o opinie beneficjentów bezzwrotną pomoc w takich ramach finansowych, jak dotychczasowe, należy uznać za skuteczne narzędzie wspierania przedsiębiorców.

Rysunek 6. „Czy poziom dofinansowania do realizacji projektu był Państwa zdaniem optymalny?”

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Osoby, dla których poziom dofinansowania nie był optymalny oszacowały, że satysfakcjonujące dla nich byłoby dofinansowanie od 50% do 100% wartości projektu. Największy odsetek wskazał na poziom 60% - 70% oraz na 80% - 90%.

Tabela 11. Szacowany, optymalny poziom dofinansowania dla projektu.

Poziom dofinansowania	Liczba wskazań	Odsetek wskazań
50% - 60%	10	14,5%
60% - 70%	21	30,4%
70% - 80%	12	17,4%
80% - 90%	22	31,9%
90% - 100%	4	5,8%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=79 podmiotów, w ocenie których uzyskane dofinansowanie nie było na optymalnym poziomie)

3.2.8 Katalog kosztów kwalifikowanych

Badanie ankietowe beneficjentów dało okazję także do wyrażenia poglądów na temat pożądaných w ich ocenie modyfikacji w katalogu kosztów kwalifikowanych. Wypowiedzi beneficjentów wynikają z indywidualnego doświadczenia przy realizacji projektów, jednak warto zwrócić uwagę na powtarzające się głosy dotyczące m.in. dofinansowania dla usług szkoleniowych / doradczych i kosztów promocji.

Tabela 12. Propozycje przedsiębiorców co do poszerzenia katalogu kosztów kwalifikowanych.

Propozycja	Liczba wskazań
Koszty związane z opracowaniem projektu	20
Dofinansowanie do szkoleń	17
Koszty usług doradczych	8
Wydatki na wynagrodzenia	7
Koszty marketingowe	5
Koszty realizacji projektu	5
Koszty okołoprojektowe	4
Koszty pracownicze	4
Marketing, reklama	4
Zakup sprzętu i materiałów	4
Zwiększenie zatrudnienia	4
Doradztwo	3
Koszt zarządzania projekt	3
Kosztorys	3
Koszty bankowe	3
Koszty związane z infrastrukturą	3
Uwzględnianie podatku VAT	3
Zakup nieruchomości	3
Całość kosztów związanych z inwestycją	2
Dofinansowanie do zakupu środków transportu	2
Zaliczki	2

Opracowanie własne na podstawie badania CATI. W zestawieniu pominięto wskazania występujące jednokrotnie.

3.3 Podsumowanie

[1] Jakiego rodzaju projekty uzyskały dofinansowanie (podział ze względu na: rodzaj projektów (inwestycyjny, doradczy, mieszany, innowacyjny, wieloletni, nowa inwestycja w rozumieniu dywersyfikacji produktu lub usługi, udoskonalenie poprzedniego produktu lub usługi, znacząca modyfikacja dotychczasowego sposobu produkcji lub świadczenia usługi, stopnia innowacyjności projektu, branżę)?

Przedsiębiorcy realizują ogółem 496 projektów. Projekty, dla których są beneficjentami, stanowią 46% spośród wszystkich 1156 projektów, wybranych do dofinansowania w ramach RPO WM.

Projekty koncentrują się wokół Działania 1.5 *Rozwój przedsiębiorczości* – 441 (82%) wybranych do dofinansowania projektów. W następnej kolejności popularnością wśród przedsiębiorców cieszyły się Działanie 2.3 *Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP* – 68 (13%) realizowanych wniosków.

Realizowane projekty obejmują swoim zakresem przede wszystkim usługi (39,9%), nieokreślony przemysł wytwórczy (23,9%), działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego (9,3%), budownictwo (8,1%) oraz handel hurtowy i detaliczny (6,0%).

93,6% realizowanych projektów miała charakter inwestycyjny, 4,1% - doradczy, a 2,3% - mieszany lub inny.

Około 71% realizowanych projektów ma charakter wieloletni. Jak wynika z danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie¹², średni czas trwania realizowanych projektów wynosi 2 lata.

Zwiększenie wykorzystania innowacyjnych rozwiązań zostało przewidziane w 91,9% projektów. W większości przypadków są to innowacje technologiczne, polegające na wprowadzeniu na rynek nowego lub ulepszanego produktu (66,6%) lub procesu (54,4%).

45,7% realizowanych projektów przewidywało nową inwestycję w rozumieniu dywersyfikacji produktu lub usługi. 25,9% projektów przewidywało udoskonalenie poprzedniego produktu lub usługi, również 25,9% przewidywało znaczącą modyfikację dotychczasowego sposobu produkcji lub świadczenia usługi. 2,5% beneficjentów deklaruje zastosowanie innych rozwiązań.

[2] Jakie przedsiębiorstwa uzyskały wsparcie (podział ze względu na: branżę, kod PKD, wielkości zatrudniania, formę prawną, dochodów, sposobu finansowania działalności, stażu przedsiębiorstwa na rynku)?

Według stanu na dzień 25.09.2011 r. wnioski o dofinansowanie projektów w ramach RPO WM składało 1387 przedsiębiorstw (zwanymi dalej: wnioskodawcami), z czego 470 wnioskodawców otrzymało dofinansowanie. Beneficjentami Programu są przede wszystkim małe i mikro przedsiębiorstwa, stanowiące odpowiednio 37,7% i 40,8% ogółu beneficjentów.

Wśród przedsiębiorstw, które uzyskały dofinansowanie aż 40,2% stanowią podmioty prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, a następnie podmioty działające w obszarach: handel i naprawy (15,3%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,2%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (9,6%) oraz budownictwo (7,2%).

Na podstawie badania CATI można szacować, że jedną trzecią beneficjentów stanowią firmy o dochodach rocznych nie przekraczających 0,5 mln zł, natomiast niemal równie liczna grupa (30,3%) posiada dochody przekraczające 4,5 mln.

Dwie trzecie przedsiębiorstw realizujących projekty w ramach RPO WM to firmy finansujące działalność ze źródeł wewnętrznych. W pozostałej grupie 17,3% stanowią przedsiębiorstwa finansowane ze źródeł zewnętrznych długoterminowych, 14,7% natomiast wykorzystuje źródła zewnętrzne krótkoterminowe.

Najliczniejszą grupę beneficjentów (38,1%) stanowią podmioty prowadzące działalność od 10 do 20 lat, a w przypadku kolejnych 22,3% staż działalności jest jeszcze dłuższy (powyżej 20 lat).

Najliczniejszą grupę wśród beneficjentów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność

¹² Dane dotyczące czasu trwania projektów na podstawie bazy danych udostępnionej przez IZ RPO WM (N=496 projektów).

gospodarczą – 39,0%, następnie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (33,4%). Około 10% stanowią spółki jawne, również około 10% stanowią spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie KC.

[3] Jaka jest koncentracja geograficzna projektów realizowanych przez przedsiębiorców?

Najwięcej projektów obejmuje swoim zasięgiem teren miasta Warszawy (127 projektów) oraz subregionu ostrołęcko-siedleckiego (116 projektów). Najrzadziej interwencje realizowane były na terenie subregionu radomskiego (75 projektów). W skali powiatów można zauważyć wyraźną koncentrację projektów na terenach sąsiadujących z miastem st. Warszawa, rzadko natomiast interwencje lokalizowane były w powiatach leżących przy południowej i zachodniej granicy województwa (żuromiński, gostyński, lipski, zwoleński, szydlowiecki, przysuski).

[4] W ilu przypadkach przedsiębiorcy odwołali się od negatywnej decyzji dotyczącej oceny formalnej / merytorycznej i ostatecznie dofinansowano ich projekt? Czego dotyczyły odwołania?

10,9% z 394-osobowej grupy badanych przedsiębiorców potwierdziło, iż pozytywne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie nastąpiło w wyniku odwołania od negatywnej decyzji dotyczącej oceny formalnej, a w 3,8% przypadków w wyniku odwołania od negatywnej decyzji dotyczącej oceny merytorycznej. W przypadku oceny formalnej odwołania najczęściej dotyczyły braków we wniosku. W przypadku oceny merytorycznej odwoływano się zazwyczaj (ponad 50% przypadków) od oceny ekspertów.

[5] Jaki % przedsiębiorstw w województwie aplikowało o wsparcie / w tym aplikowało skutecznie o wsparcie w podziale ze względu na branżę, PKD, wielkość zatrudnienia?

Do dnia 25.09.2011 o wsparcie aplikowało (przez co rozumiemy złożenie wniosku poprawnego pod względem formalnym) 0,21% podmiotów gospodarczych w województwie, w tym 0,07% aplikowało skutecznie (otrzymało dofinansowanie).

W podziale ze względu na branżę (branże o większym niż 2% udziale wśród beneficjentów, w kolejności wg malejącego udziału):

- Przetwórstwo przemysłowe (sekcja C) – aplikowało 0,70% podmiotów, wsparcie otrzymało 0,34%;
- Handel hurtowy i detaliczny (sekcja G) – aplikowało 0,13% podmiotów, wsparcie otrzymało 0,04%;
- Działalność profesjonalna, naukowa, techniczna (sekcja M) – aplikowało 0,15% podmiotów, wsparcie otrzymało 0,06%;
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q) – aplikowało 0,43%, wsparcie otrzymało 0,16%;
- Budownictwo (sekcja F) – aplikowało 0,15%, wsparcie otrzymało 0,05%;
- Informacja i komunikacja (sekcja J) – aplikowało 0,20%, wsparcie otrzymało 0,08%;
- Działalność w zakresie usług administrowania (sekcja N) – aplikowało 0,18%, wsparcie otrzymało 0,05%.

W podziale ze względu na wielkość zatrudnienia, o wsparcie aplikowało 0,10% przedsiębiorstw klasy mikro, 1,90% przedsiębiorstw klasy małej, 4,24% przedsiębiorstw klasy średniej i 4,45% przedsiębiorstw dużych. Wsparcie otrzymało 0,03% przedsiębiorstw mikro, 0,73% - małych, 1,67% średnich oraz 1,51% dużych.

[6] Jaki % przedsiębiorstw w województwie aplikowało o wsparcie / w tym aplikowało skutecznie o wsparcie w układzie terytorialnym?

- Subregion ciechanowsko-płocki: aplikowało 0,33% (148 podmiotów), wsparcie otrzymało 0,14% (63 podmioty).
- Subregion ostrołęcko-siedlecki: aplikowało 0,32% (182 podmioty), wsparcie otrzymało 0,11% (64 podmioty).
- Subregion radomski: aplikowało: 0,21% (109 podmiotów), wsparcie otrzymało 0,12% (61 podmiotów).

- Subregion m. st. Warszawa: aplikowało 0,15% (507 podmiotów), wsparcie otrzymało 0,04% (141 podmiotów).
- Subregion warszawski wschodni: aplikowało 0,25% (201 podmiotów), wsparcie otrzymało 0,08% (66 podmiotów).
- Subregion warszawski zachodni: aplikowało 0,21% (214 podmiotów), wsparcie otrzymało 0,07% (67 podmiotów).

[34] Jaki powinien być optymalny poziom dofinansowania projektów?

W oparciu o wyniki badania i opinie beneficjentów można uznać, że odpowiedni jest obecny poziom dofinansowania. Nie stwierdzono w badaniu przypadków, gdzie poziom dofinansowania byłby barierą dla realizacji projektu w oczekiwanej formie lub skali; także beneficjenci nie aplikujący o wsparcie nie wskazywali kwestii poziomu dofinansowania jako bariery w aplikowaniu.

[36] Jakie wydatki według beneficjentów należałoby włączyć do katalogu kosztów kwalifikowanych?

Wypowiedzi beneficjentów wynikają z indywidualnego doświadczenia przy realizacji projektów, jednak warto zwrócić uwagę na powtarzające się głosy dotyczące m.in. dofinansowania dla usług szkoleniowych / doradczych i kosztów promocji. Ponadto beneficjenci dostrzegali zasadność w objęciu dofinansowaniem kosztów poniesionych w związku z opracowaniem wniosków aplikacyjnych.

4 Analiza wpływu projektów realizowanych przez przedsiębiorców na zmianę ich konkurencyjności

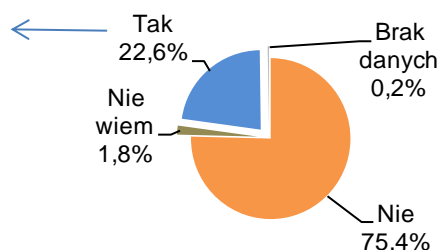
4.1 Znaczenie uzyskania dofinansowania

Dla oceny wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WM na zmianę konkurencyjności przedsiębiorstw w pierwszej kolejności ocenić należy dostępność tego typu wsparcia z alternatywnych źródeł.

Jedynie 22,6% badanych przedsiębiorców potwierdza, iż w przeszłości ich firma realizowała podobne działania jak w ramach projektu z RPO WM, jednak bez dofinansowania z UE. Najwięcej takich deklaracji złożyli przedsiębiorcy z subregionu radomskiego oraz m. st. Warszawa. Najbardziej inwestycje tego typu realizowane były dotychczas przez podmioty z subregionu ciechanowsko-płockiego.

Rysunek 7. Odsetek firm realizujących podobne (w formie i skali) działania jak w ramach projektu z RPO WM, ale bez dofinansowania z UE.

Lokalizacja przedsiębiorstwa (subregion)	Odsetek wskazań „tak”
ciechanowsko-płocki	14,0%
m. st. Warszawa	25,4%
ostrołęcko-siedlecki	23,3%
radomski	26,0%
warszawski wschodni	21,3%
warszawski zachodni	21,7%

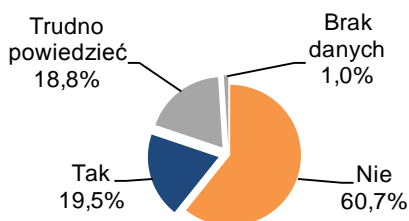

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

O istotności dofinansowania w ramach RPO WM świadczy fakt, że jedynie 25,6% ankietowanych przedsiębiorców zdecydowałoby się na realizację projektu w podobnej skali bez uzyskania dofinansowania z RPO WM, a 19,5% beneficjentów zrealizowałoby projekt w podobnej formie.

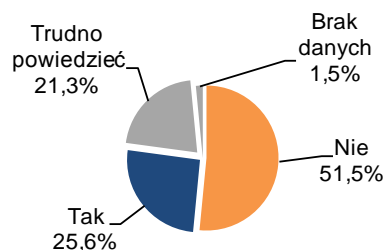
Rysunek 8. Przewidywania wobec realizacji projektu w podobnej formie i na podobną skalę bez dofinansowania z RPO WM.

Realizacja projektu w podobnej formie:

Lokalizacja przedsiębiorstwa	„tak”
Subregion warszawski wschodni	29,5%
Subregion warszawski zachodni	28,3%
Subregion m. st. Warszawa	23,7%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	15,0%
Subregion ciechanowsko-płocki	10,5%
Subregion radomski	8,0%

Realizacja projektu na podobną skalę:

Lokalizacja przedsiębiorstwa	„tak”
Subregion warszawski wschodni	32,8%
Subregion warszawski zachodni	30,4%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	26,7%
Subregion m. st. Warszawa	24,6%
Subregion ciechanowsko-płocki	21,1%
Subregion radomski	18,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Poglądy beneficjentów zostały potwierdzone również w wypowiedziach badanych przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu, z których wynika, że brak wsparcia RPO WM znacząco obniżyłby zakres i liczbę realizowanych projektów ponieważ niemożliwe byłoby udzielanie pożyczek i kredytów niezbędnych do wdrożenia w życie planowanych przedsięwzięć. Sytuacja ta przyczyniłaby się więc do obniżenia poziomu aktywności, a co za tym idzie również konkurencyjności poszczególnych przedsiębiorców.

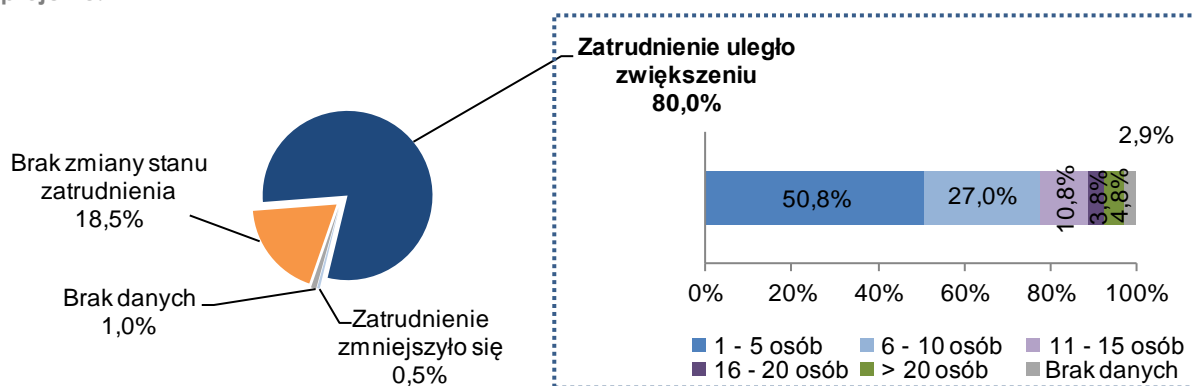
Można zauważyć, że najlepszym przygotowaniem do realizacji projektów bez wsparcia w ramach RPO WM charakteryzują się subregiony: warszawski wschodni, warszawski zachodni oraz miasto st. Warszawa. Brak otrzymania dofinansowania najsilniej odczuwany byłby przez przedsiębiorców z terenu subregionu radomskiego – jedynie 8,0% projektów realizowanych obecnie w ramach RPO WM w przypadku wstrzymania dofinansowania doszłoby do skutku w podobnej formie, a jedynie 18% zostałyby zrealizowanych na podobną skalę.

4.2 Skala i zakres oddziaływania projektów

4.2.1 Zmiana stanu zatrudnienia

80,0% beneficjentów deklaruje, iż bezpośrednio w związku z realizacją projektu zwiększył się stan zatrudnienia w ich przedsiębiorstwie. Wpływ projektów na zmianę stanu zatrudnienia należy uznać za znaczący: w 50,8% przedsiębiorstw stan zatrudnienia wzrósł w granicach od 1 do 5 osób, w 27,0% firm zatrudniono od 6-10 osób, natomiast aż w 19,4% przedsiębiorstw liczba nowo zatrudnionych w związku z realizacją projektu przekroczyła 10 osób.

Rysunek 9. Zmiana stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwie w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektu.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Dodatkowo, 39,8% beneficjentów deklaruje zatrudnienie kolejnych osób w wyniku **pośredniego** oddziaływania projektu.

Obserwacja, że wzrost zatrudnienia stanowi jedną z głównych korzyści płynących z realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPO WM, została potwierdzona także w dalszej części badania. Potwierdzają to zarówno (prezentowane w dalszej części raportu) dane dotyczące stopnia realizacji wskaźników monitorowania Programu, wśród których wskaźnik liczby nowo utworzonych miejsc pracy należy do najwyższej zrealizowanych i według stanu na dzień 30.06.2011 r. znacząco przekroczył wartość docelową przewidzianą na rok 2013, a także opinie przedsiębiorców uczestniczących w zogniskowanym wywiadzie grupowym (FGI). Warto podkreślić podnoszony także

podczas dyskusji uczestników FGI fakt, że tworzenie nowych miejsc pracy umożliwiające pozyskiwanie wykwalifikowanego personelu jest czynnikiem bezpośrednio wpływającym na poprawę funkcjonowania i konkurencyjności firm.

4.2.2 Wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług

82,5% realizowanych projektów zakładało wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi. Najwięcej takich deklaracji złożyli przedsiębiorcy z subregionu ciechanowsko-płockiego, warszawskiego zachodniego i warszawskiego wschodniego.

Z rozkładu dokonanego w oparciu o klasyfikację według Działania RPO WM wynika, że w przypadku Działania 1.8, 2.2, 3.2, 5.1, 5.2 oraz 6.2 wszystkie z realizowanych projektów zakładają wprowadzenia na rynek nowego produktu lub usługi. Na mniejszą skalę (około 80%) planowane jest to w przypadku Działania 1.5 i 1.7. Stosunkowo najmniej deklaracji tego typu uzyskano od przedsiębiorców realizujących projekty w ramach Działania 1.4 (66,7%) oraz Działania 2.3 (57,4%). Natomiast biorąc pod uwagę rodzaj projektów – klasyfikację ze względu na temat priorytetowy należy wskazać, że nowe produkty i usługi wprowadzane były przede wszystkim w ramach przedsięwzięć dotyczących: wsparcia na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska, usług i aplikacji dla obywateli, taboru kolejowego, transportu miejskiego, ochrony i waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego, zintegrowanych projektów na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich oraz innego wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych.

Tabela 13. Odsetek projektów zakładających wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług.

Specyfikacja projektu	Odsetek beneficjentów	Skala wdrożenia*
Ogółem	82,5%	76,0%
Miejsce realizacji projektu		
Subregion ciechanowsko-płocki	89,10%	71,9%
Subregion warszawski wschodni	85,50%	75,5%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	83,10%	76,3%
Subregion warszawski zachodni	82,8%	77,1%
Subregion radomski	79,2%	78,6%
Subregion m. st. Warszawa	77,6%	81,4%
Rodzaj projektu – klasyfikacja według Działania RPO WM		
Wsparcie w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik /BAT/ (1.8)	100,0%	0,0%
Rozwój e-usług (2.2)	100,0%	100,0%
Regionalny Transport publiczny (3.2)	100,0%	100,0%
Transport miejski (5.1)	100,0%	0,0%
Rewitalizacja miast (5.2)	100,0%	100,0%
Turystyka (6.2)	100,0%	25,0%
Rozwój przedsiębiorczości (1.5)	86,3%	78,4%
Promocja gospodarcza (1.7)	80,0%	50,0%
Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu (1.4)	66,7%	50,0%
Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP (2.3)	57,4%	71,0%
Rodzaj projektu – klasyfikacja według tematu priorytetowego		
Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (06)	100,0%	0,0%
Usługi i aplikacje dla obywateli (13)	100,0%	100,0%
Tabor kolejowy (18)	100,0%	100,0%
Transport miejski (25)	100,0%	0,0%
Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego (56)	100,0%	50,0%
Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (57)	100,0%	0,0%

Specyfikacja projektu	Odszetek beneficjentów	Skala wdrożenia*
Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich (61)	100,0%	100,0%
Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP (09)	86,3%	80,0%
Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (07)	85,7%	71,0%
Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw (05)	75,0%	33,3%
Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie (15)	57,4%	71,0%

* - odszetek projektów, przewidujących wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi, gdzie beneficjenci zadeklarowali że nowy produkt lub usługa zostały już wdrożone.
Opracowanie własne na podstawie badania CATI. Odszetek w poszczególnych kategoriach wyznaczony względem N=325 podmiotów, których projekty przewidywały wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi.

Możliwość wprowadzenia na rynek nowych produktów i usług podkreślana była wielokrotnie przez przedsiębiorców uczestniczących w wywiadzie zogniskowanym (FGI). Poszerzenie działalności, uruchomienie nowych placówek, zwiększenie dostępności usług postrzegane są przez beneficjentów jako bezwzględne korzyści wypływające z realizacją projektów dofinansowanych w ramach RPO WM. Respondenci wskazywali, że gdyby nie udało się uzyskać wsparcia, uruchomienie produkcji wiązałoby się z mniejszą opłacalnością. Nie bez znaczenia jest tutaj również poczucie prestiżu wynikającego z dostarczania na rynek nowoczesnego produktu, którego nikt inny nie wytwarza.

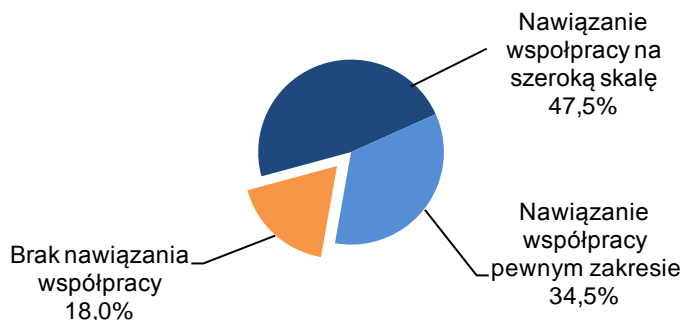
Efekty oddziaływania RPO WM w tym zakresie powinny być już odczuwalne ponieważ 76,0% przewidzianych w projektach nowych produktów/usług zostało już wprowadzonych na rynek, a kolejnych 23,4% zostanie wprowadzonych w najbliższym czasie. Jedynie 0,3% beneficjentów (1 podmiot) stwierdziło, że próba wdrożenia nowego produktu lub usługi nie powiodła się.

4.2.3 Rozwój współpracy z partnerami biznesowymi i społecznymi

Aż 82,0% badanych przedsiębiorców nawiązało w skutek realizacji projektu współpracę z nowymi partnerami biznesowymi, w tym aż 47,5% deklaruje, że jest to współpraca na szeroką skalę. Najwięcej przedsiębiorców nawiązało współpracę z nowymi partnerami biznesowymi w subregionie warszawskim zachodnim (91,3%), a najmniej subregionie ostrołęcko-siedleckim (75,0%).

Godny uwagi jest fakt, że rozpoczęcie współpracy z partnerami biznesowymi (na szeroką skalę lub w pewnym zakresie) determinowały wszystkie projekty realizowane w ramach Działań 3.2, 1.7, 5.1 oraz 5.2. Odwrotną sytuację odnotowano z przypadku projektów realizowanych w ramach Działania 2.2, gdzie żadne z realizowanych przedsięwzięć nie obejmowało podjęcia takiej współpracy. Natomiast biorąc pod uwagę rodzaj projektów – klasyfikację ze względu na temat priorytetowy należy wskazać, że przedmiotowa współpraca podejmowana była przede wszystkim w ramach przedsięwzięć dotyczących: taboru kolejowego, ochrony i waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego, transportu miejskiego, zintegrowanych projektów na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich oraz inwestycji w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji.

Rysunek 10. Wpływ realizacji projektu na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami biznesowymi.

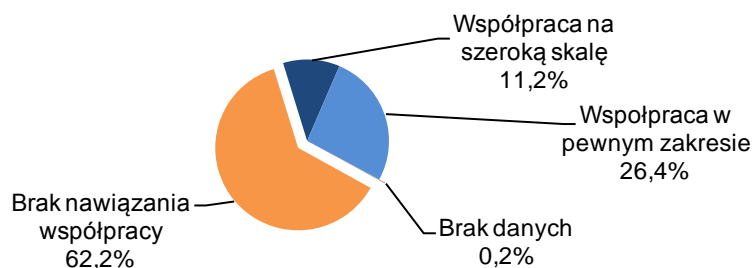
Specyfikacja projektu:	Współpraca na szeroką skalę	Współpraca w pewnym zakresie
Lokalizacja przedsiębiorstwa:		
Subregion warszawski zachodni	50,0%	41,3%
Subregion warszawski wschodni	54,1%	29,5%
Subregion m. st. Warszawa	50,9%	31,6%
Subregion radomski	34,0%	46,0%
Subregion ciechanowsko-płocki	45,6%	33,3%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	43,3%	31,7%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na Działanie RPO WM		
Regionalny Transport publiczny (3.2)	100,0%	0,0%
Promocja gospodarcza (1.7)	80,0%	20,0%
Transport miejski (5.1)	0,0%	100,0%
Rewitalizacja miast (5.2)	0,0%	100,0%
Rozwój przedsiębiorczości (1.5)	48,4%	35,4%
Turystyka (6.2)	25,0%	50,0%
Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP (2.3)	42,6%	29,6%
Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu (1.4)	33,3%	33,3%
Wsparcie w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik /BAT/ (1.8)	50,0%	0,0%
Rozwój e-usług (2.2)	0,0%	0,0%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na temat priorytetowy		
Tabor kolejowy (18)	100,0%	0,0%
Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego (56)	50,0%	50,0%
Transport miejski (25)	0,0%	100,0%
Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich (61)	0,0%	100,0%
Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedzizną badań i innowacji (07)	58,9%	28,6%
Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP (09)	47,0%	36,3%
Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw (05)	25,0%	50,0%
Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie (15)	42,6%	29,6%
Wsparcie MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (06)	50,0%	0,0%
Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (57)	0,0%	50,0%
Usługi i aplikacje dla obywateli (13)	0,0%	0,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Odwrotna zależność zachodzi w kwestii nawiązywania współpracy z partnerami społecznymi - większość beneficjentów (62,2%) deklaruje, że realizacja projektu nie wpłynęła na nawiązanie współpracy z partnerami takimi jak uczelnie czy jednostki badawcze. Współpracę taką nawiązało jedynie 37,6% beneficjentów, w tym tylko 11,2% na szeroką skalę.

Najczęściej współpracę nawiązywano w regionie ciechanowsko-płockim (45,6% przypadków, w tym 14,0% to współpraca na szeroką skalę). Ponownie najrzadziej do nawiązania współpracy dochodziło w przypadku podmiotów z terenu subregionu radomskiego.

Rysunek 11. Wpływ realizacji projektu na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami społecznymi.

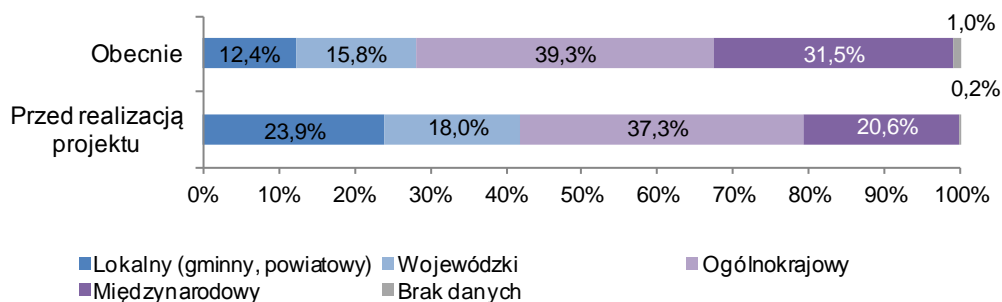
Specyfikacja projektu:	Współpraca na szeroką skalę	Współpraca w pewnym zakresie
Lokalizacja przedsiębiorstwa:		
Subregion ciechanowsko-płocki	14,0%	31,6%
Subregion warszawski zachodni	13,0%	28,3%
Subregion m. st. Warszawa	8,8%	29,8%
Subregion warszawski wschodni	11,5%	23,0%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	13,3%	20,0%
Subregion radomski	6,0%	22,0%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na Działanie RPO WM		
Regionalny Transport publiczny (3.2)	0,0%	100,0%
Transport miejski (5.1)	0,0%	100,0%
Rewitalizacja miast (5.2)	100,0%	0,0%
Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu (1.4)	0,0%	66,7%
Wsparcie w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik /BAT/ (1.8)	0,0%	50,0%
Turystyka (6.2)	0,0%	50,0%
Promocja gospodarcza (1.7)	20,0%	20,0%
Rozwój przedsiębiorczości (1.5)	11,5%	28,0%
Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP (2.3)	11,2%	26,4%
Rozwój e-usług (2.2)	9,3%	11,1%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na temat priorytetowy		
Tabor kolejowy (18)	0,0%	100,0%
Transport miejski (25)	0,0%	100,0%
Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich (61)	100,0%	0,0%
Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw (05)	0,0%	50,0%
Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (06)	0,0%	50,0%
Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego (56)	0,0%	50,0%
Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (57)	0,0%	50,0%
Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP (09)	12,2%	27,8%
Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (07)	11,2%	26,4%
Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie (15)	8,9%	28,6%
Usługi i aplikacje dla obywateli (13)	9,3%	11,1%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

4.2.4 Zmiana rynku zbytu i popytu na usługi /produkty przedsiębiorstwa

Z ogólnego rozkładu deklaracji dotyczących zmian runku zbytu towarów i usług wynika, że w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPO WM zasięg dostępności oferty badanych przedsiębiorstw uległ rozszerzeniu. O ponad połowę wzrósł odsetek przedsiębiorstw, które swoje towary i usługi zbywa na rynku międzynarodowym (z poziomu 20,6% do 31,5%). Zmniejszył się natomiast odsetek przedsiębiorstw, dla których główny rynek zbytu miał zasięg lokalny (z 23,9% do 12,4%).

Rysunek 12. Zmiana rynku zbytu towarów i usług przedsiębiorstw w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu w ramach RPO WM.

Zmiany te widać wyraźnie w rozkładzie odpowiedzi uwzględniającym lokalizację badanych przedsiębiorstw (subregiony). Okazuje się bowiem, że w każdym z subregionów odnotowano spadek odsetka firm deklarujących dostępność towarów i usług jedynie na rynku lokalnym. Stosunkowo największy spadek w tym zakresie odnotowano w przypadku firm z subregionu ciechanowsko-płockiego (-17,6%), a najmniejszy wśród przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze subregionu warszawskiego zachodniego (-2,2%).

Jednocześnie stosunkowo największy przyrost przedsiębiorstw zbywających swoje towary i usługi na rynku o skali międzynarodowej wystąpił wśród firm zlokalizowanych w subregionie radomskim. Przyrost ten obejmował 16 punktów procentowych i dotyczył głównie przedsiębiorstw, które przed podjęciem realizacji projektu dofinansowanego w ramach RPO WM ograniczały się do sprzedaży swoich towarów i usług na rynku lokalnym lub wojewódzkim. Również w tym subregionie odnotowano stosunkowo najwięcej deklaracji dotyczących eksportu towarów i usług poza granice naszego kraju. Sięgały one poziomu 48%. Niewiele mniej, bo 47,8% firm z subregionu warszawskiego zachodniego także eksportuje swoje wyroby i usługi. Z drugiej strony stosunkowo najmniej firm cieszących się międzynarodowym rynkiem zbytu zlokalizowanych jest w subregionie ciechanowsko-płockim (12,3%).

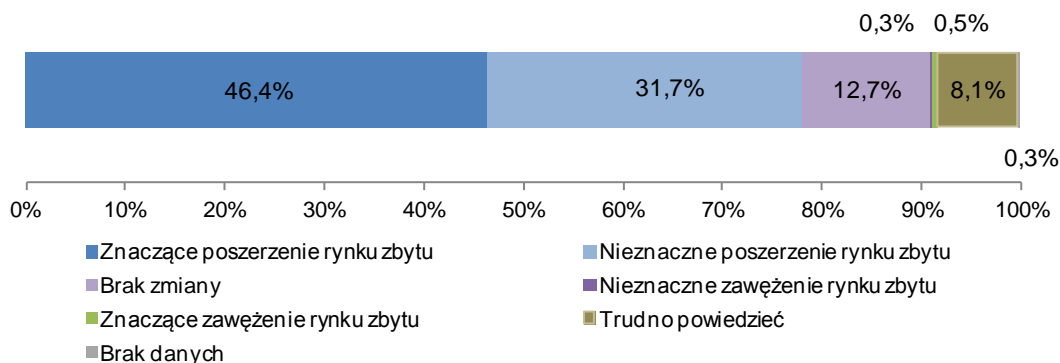
Tabela 14. . Zmiana rynku zbytu towarów i usług przedsiębiorstw w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu w ramach RPO WM – charakterystyka w podziale według lokalizacji przedsiębiorstwa.

Rynek zbytu		Lokalizacja przedsiębiorstwa - subregion					
		ciechanowsko-płocki	m. st. Warszawa	ostrołęcko-siedlecki	radomski	warszawski wschodni	warszawski zachodni
Lokalny	Obecnie	14,0%	4,4%	16,7%	16,0%	24,6%	6,5%
	Przyrost	-17,6%	-15,8%	-10,0%	-10,0%	-8,2%	-2,2%
Wojewódzki	Obecnie	24,6%	14,0%	28,3%	4,0%	14,8%	6,5%
	Przyrost	5,3%	0,0%	-8,4%	-6,0%	-4,9%	-2,2%
Ogólnokrajowy	Obecnie	49,1%	46,5%	38,3%	30,0%	26,2%	37,0%
	Przyrost	7,0%	1,8%	13,3%	0,0%	-1,7%	-10,8%
Międzynarodowy	Obecnie	12,3%	33,3%	16,7%	48,0%	34,4%	47,8%
	Przyrost	5,3%	12,2%	5,0%	16,0%	14,7%	13,0%
Brak danych	Obecnie	0,0%	1,8%	0,0%	2,0%	0,0%	2,2%
	Przyrost	0,0%	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394).

Nie powinno więc dziwić, że zdecydowana większość przedsiębiorstw (78,1%) odczuwa poszerzenie rynku zbytu ich towarów lub usług, z czego 46,4% uważa, że nastąpiło znaczące poszerzenie rynku zbytu, a w pozostałych przypadkach nieznaczne poszerzenie. Brak zmiany rynku zbytu najczęściej deklarowali przedsiębiorcy z subregionu m. st. Warszawa, natomiast znaczące poszerzenie rynku zbytu najczęściej odnotowywali przedsiębiorcy z terenu subregionu radomskiego.

Rysunek 13. Subiektywna ocena przedsiębiorców poszerzenia rynku zbytu towarów/usług firmy w wyniku realizacji projektu.

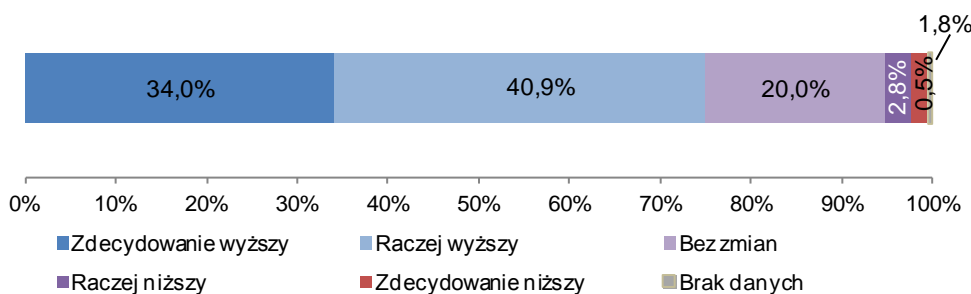
Rodzaj projektu <i>(kolejność malejąca według odsetka przedsiębiorstw potwierdzających poszerzenie rynku zbytu)</i>	Znaczące poszerzenie	Nieznaczne poszerzenie	Brak zmiany	Nieznaczne zawężenie	Znaczące zawężenie	Trudno powiedzieć / brak danych
Podział ze względu na lokalizację przedsiębiorstwa						
Subregion ciechanowsko-płocki	45,6%	36,8%	10,5%	0,0%	0,0%	7,0%
Subregion m. st. Warszawa	44,7%	27,2%	19,3%	0,0%	0,9%	7,9%
Subregion ostrołęcko-siedlecki	46,7%	31,7%	11,7%	0,0%	1,7%	8,3%
Subregion radomski	50,0%	26,0%	8,0%	0,0%	0,0%	16,0%
Subregion warszawski wschodni	50,8%	29,5%	11,5%	1,6%	0,0%	6,6%
Subregion warszawski zachodni	41,3%	47,8%	4,3%	0,0%	0,0%	6,5%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na temat priorytetowy						
Tabor kolejowy (18)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Transport miejski (25)	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich (61)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (07)	44,6%	41,1%	5,4%	0,0%	0,0%	8,9%
Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP (09)	50,4%	31,1%	10,7%	0,4%	0,4%	7,0%
Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw (05)	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%
Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie (15)	33,3%	27,8%	27,8%	0,0%	0,0%	11,1%
Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego (56)	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (06)	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Usługi i aplikacje dla obywateli (13)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (57)	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rodzaj projektu – klasyfikacja ze względu na Działanie RPO WM						
Regionalny Transport publiczny (3.2)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Transport miejski (5.1)	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rewitalizacja miast (5.2)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Rodzaj projektu <i>(kolejność malejąca według odsetka przedsiębiorstw potwierdzających poszerzenie rynku zbytu)</i>	Znaczące poszerzenie	Nieznaczące poszerzenie	Brak zmiany	Nieznaczące zawężenie	Znaczące zawężenie	Trudno powiedzieć / brak danych
Rozwój przedsiębiorczości (1.5)	49,4%	32,9%	9,6%	0,3%	0,3%	7,5%
Promocja gospodarcza (1.7)	40,0%	40,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu (1.4)	33,3%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%
Technologie komunikacyjne i informacyjne (2.3)	33,3%	27,8%	27,8%	0,0%	0,0%	11,1%
Turystyka (6.2)	25,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	25,0%
Wsparcie w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (1.8)	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Rozwój e-usług (2.2)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Prawie $\frac{3}{4}$ beneficjentów Programu przyznaje, że popyt na ich usługi i produkty jest wyższy w stosunku do analogicznego okresu przed realizacją projektu RPO WM. Natomiast u co piątego przedsiębiorcy popyt pozostał bez zmian, a tylko nieliczni uznali, że popyt spadł. Wzrost popytu na towary / usługi deklarują najczęściej przedsiębiorcy z terenu subregionu ciechanowsko-płockiego, a w następnej kolejności z terenu m. st. Warszawa.

Rysunek 14. Zmiana popytu na towary / usługi przedsiębiorstwa w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu.

Lokalizacja przedsiębiorstwa (subregion)	Zmiana popytu na towary/usługi w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu					
	Zdecydowanie wyższy	Raczej wyższy	Bez zmian	Raczej niższy	Zdecydowanie niższy	Brak danych
ciechanowsko-płocki	37,0%	45,7%	15,2%	0,0%	2,2%	0,0%
m. st. Warszawa	29,8%	50,9%	15,8%	0,0%	1,8%	1,8%
ostrołęcko-siedlecki	33,3%	42,1%	21,1%	3,5%	0,0%	0,0%
radomski	40,0%	33,3%	20,0%	3,3%	3,3%	0,0%
warszawski wschodni	31,1%	37,7%	23,0%	6,6%	1,6%	0,0%
warszawski zachodni	32,0%	36,0%	24,0%	2,0%	4,0%	2,0%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

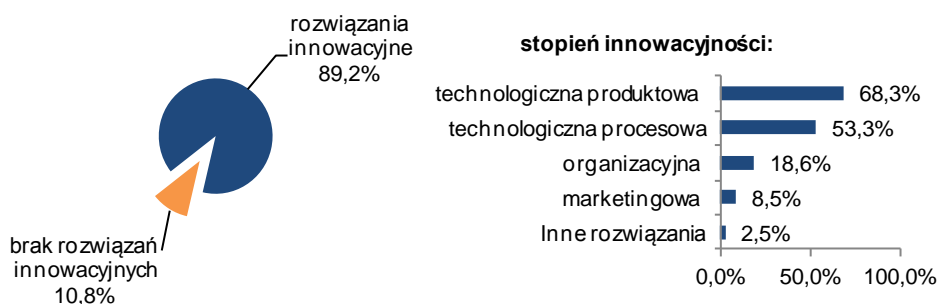

4.2.5 Efekt dodatkowy

Ponad połowa beneficjentów (56,6%) potwierdza fakt, iż projekt realizowany w ramach RPO okazał się inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia.

- 89,2% zainicjowanych nowych przedsięwzięć wykorzystywało rozwiązania innowacyjne. Podobnie jak w przypadku pierwotnego projektu (realizowanego w ramach RPO WM), była to głównie innowacyjność technologiczna - produktowa (68,3%) lub procesowa (53,3%), rzadziej organizacyjna (18,6%) czy marketingowa (8,5%).

Rysunek 15. Nowe przedsięwzięcia realizowane pośrednio w wyniku projektu w ramach RPO WM – wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=223 przypadki, gdzie projekt realizowany w ramach RPO okazał się inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia)

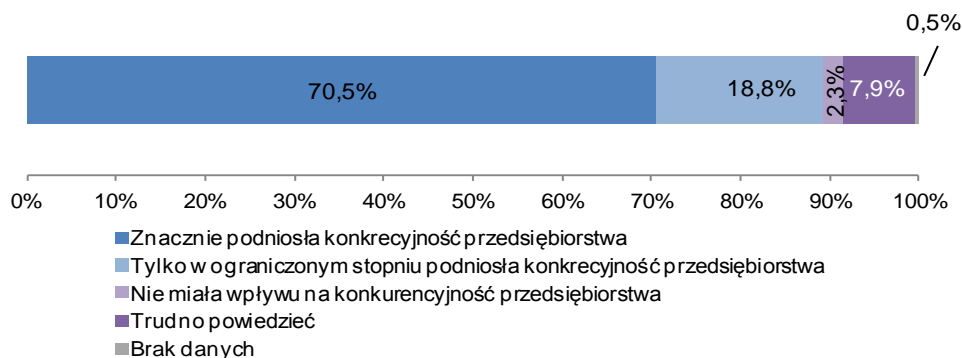
- 44,8% zainicjowanych nowych przedsięwzięć przewidywało nową inwestycję w rozumieniu dywersyfikacji produktu lub usługi, 35,0% przewidywało udoskonalenie nowego produktu lub usługi a 17,5% miało charakter znaczącej modyfikacji dotychczasowego sposobu produkcji lub świadczenia usługi.
- 62,8% zainicjowanych nowych przedsięwzięć zostało już zrealizowanych, a kolejnych 36,3% zostanie zrealizowanych w najbliższym czasie. Jedynie w 0,4% przypadków realizacja nie powiodła się.

4.2.6 Subiektywna ocena trwałości oddziaływania projektu w ramach RPO WM

Zdecydowana większość respondentów (70,5%) twierdzi, że realizacja projektu w ramach RPO WM znacznie podniosła konkurencyjność ich przedsiębiorstwa, a kolejnych 18,8% dostrzega ten wpływ w ograniczonym stopniu. Osoby, które twierdzą, że realizacja projektu nie miała wpływu na konkurencyjność firmy stanowiły tylko niewielki odsetek respondentów (2,3%). Najsilniej wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa odczuli beneficjenci z terenu subregionu m. Warszawy (77,2%) oraz subregionu warszawskiego wschodniego (77%).

Brak tak zdecydowanego przekonania co do wpływu realizacji projektu na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa wyrażali beneficjenci Działania 6.2 *Turystyka* (25% wskazań: „brak wpływu”, 25% wskazań: „trudno powiedzieć”), beneficjenci Działania 1.7 *Promocja gospodarcza* (60% wskazań: „trudno powiedzieć”), beneficjenci Działania 1.8 *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik* (50% wskazań: „brak wpływu”, 50% wskazań: „trudno powiedzieć”), 2.2 *Rozwój e-usług* (100% wskazań „trudno powiedzieć”).

Rysunek 16. Subiektywna ocena wpływu realizacji projektu w ramach RPO WM na konkurencyjność przedsiębiorstwa.

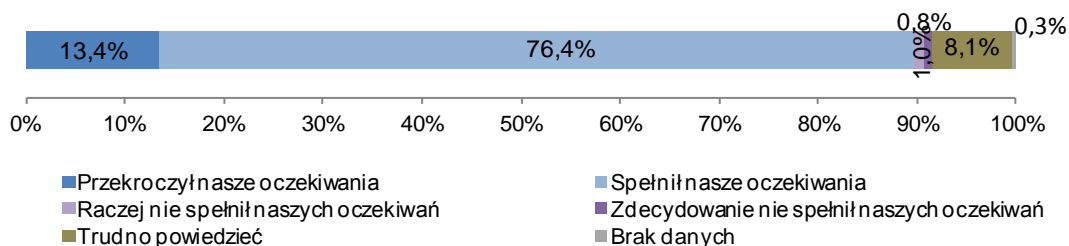
Lokalizacja przedsiębiorstwa -subregion	Znaczny wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa	Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa w ograniczonym stopniu	Brak wpływu na konkurencyjność przedsiębiorstwa	Trudno powiedzieć / brak danych
Lokalizacja przedsiębiorstwa				
m. st. Warszawa	77,2%	14,0%	0,9%	7,9%
warszawski wschodni	77,0%	13,1%	3,3%	6,6%
radomski	74,0%	16,0%	4,0%	6,0%
ciechanowsko-płocki	56,1%	33,3%	3,5%	7,1%
warszawski zachodni	69,6%	19,6%	0,0%	10,9%
ostrołęcko-siedlecki	63,3%	20,0%	3,3%	13,3%
Typ projektu – klasyfikacja ze względu na Działanie				
Działanie 3.2	100%	0%	0%	0%
Działanie 1.4	67%	33%	0%	0%
Działanie 5.1	0%	100%	0%	0%
Działanie 5.2	0%	100%	0%	0%
Działanie 1.5	74%	18%	2%	6%
Działanie 2.3	59%	22%	2%	17%
Działanie 6.2	50%	0%	25%	25%
Działanie 1.7	40%	0%	0%	60%
Działanie 1.8	0%	0%	50%	50%
Działanie 2.2	0%	0%	0%	100%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Tak pozytywna ocena wyłania się również z opinii uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego (FGI). Wszyscy badani przedsiębiorcy zgodnie przyznali, że realizacja projektu w znaczącym stopniu przyczyniła się do wzrostu konkurencyjności ich przedsiębiorstwa. Pojawiły się opinie, że dzięki wsparciu firma jest większym i silniejszym podmiotem na rynku, a co za tym idzie, może świadczyć swoje usługi po cenach niższych niż konkurencja. Unowocześnienie, zakup nowych urządzeń, pozyskanie wykwalifikowanego personelu – to wszystko zdaniem respondentów pomogło zbudować solidniejsze podstawy działalności i pozwala optymistycznie patrzeć w przyszłość. Badani podkreślali również że środki, które pozyskali w ramach projektu w innym wypadku zmuszeni byłiby wypracowywać przez lata. Jednorazowe wsparcie finansowe i mniejsze nakłady na zakup urządzeń skutkować będą szybszym zwrotem inwestycji i pokaźnym wzrostem konkurencyjności.

Ponad ¾ przedsiębiorców uważa, że projekt realizowany w ramach RPO WM spełnił ich oczekiwania, a 13,4% beneficjentów twierdzi, że ich oczekiwania zostały przekroczone. Odsetek beneficjentów, których zdaniem projekt nie spełnił oczekiwań jest znikomy (2,8%). Osoby te jako powód podawały: kryzys gospodarczy, zbyt długi czas rozpatrywania projektu, zbyt dużą konkurencję przy zbyt małej efektywności projektu, małą świadomość społeczną oraz zbyt niskie dofinansowanie w stosunku do liczby osób, które musiały być zatrudnione (3 osoby).

Rysunek 17. Czy projekt spełnił Pani/Pana oczekiwania co do wpływu na konkurencyjność przedsiębiorstwa?

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Pomimo tak pozytywnych ocen, na podstawie dyskusji przedsiębiorców (w ramach wywiadu FGI) można ocenić, że w części przypadków wpływ realizacji projektu nie jest jednak na tyle wysoki, jak początkowo zakładano; **decydujący wpływ na to, że efekty nie są tak wysokie jak spodziewane mają jednak nie czynniki związane bezpośrednio z Programem, lecz zewnętrzne.** Należy tu wymienić: oddziaływanie polityki państwa, sytuacji makroekonomicznej oraz przepisów i regulacji prawnych określających ramy realizacji poszczególnych pomysłów i celów inwestycyjnych. W skali samego województwa są to głównie ograniczenia prawno-podatkowe.

Wśród czynników poza projektowych, od których zależeć będzie sytuacja firmy w przyszłości przedsiębiorcy wskazują:

- Uregulowania prawne (zmiana przepisów, dostosowanie do wymogów UE).
- Polityka rządu (min. zdrowotna, energetyczna, podatki i akcyzy).
- Sytuacja gospodarcza w Polsce, Europie i na świecie, kryzys gospodarczy.
- Sytuacja w poszczególnych branżach.
- Czynniki finansowe takie jak dostępność do alternatywnych form finansowania (inwestorów, kapitału zewnętrznego, kredytów, dotacji, wsparcia takiego jak RPO WM).
- Nawiązanie współpracy z innymi firmami, obecność na rynku zachodnich koncernów.
- Płynność finansowa przedsiębiorstwa, kontrahentów i klientów.
- Zamożność społeczeństwa - możliwości nabywcze klientów.
- Ceny (paliw, surowców, usług, na rynku zbytu).
- Kursy walut (stabilność kursu min. euro).
- Konkurencyjność (województwa, jakościowa, cenowa i technologiczna).
- Konkurencja ze strony innych firm (także tych, które dopiero się rozwijają).
- Wprowadzenie nowych usług i produktów.
- Rozwój technologiczny, wprowadzenie nowych technologii.
- Zasoby ludzkie – wykwalifikowana kadra.

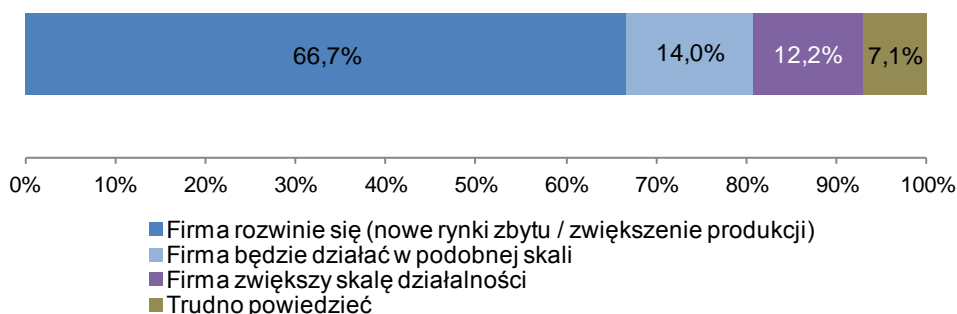
Wśród czynników zewnętrznych, które mogą okazać się decydujące dla utrzymania konkurencyjności firmy przedsiębiorcy najczęściej wskazywali:

- Unikalną działalność firmy na rynku, konkurencyjną ofertę oraz ceny produktów.
- Ogólną sytuację gospodarczą, kryzys gospodarczy, wzrost cen na rynku (w tym cen paliw, surowców, świadczonych usług), kursy walut.
- Nowe rynki zbytu, popyt na świadczone usługi i oferowane produkty.
- Szerszą gamę oferowanych produktów, wzrost jakości świadczonych usług.
- Administrację rządową, współpracę z władzami lokalnymi, biurokrację oraz niestabilność i niespójność polskiego prawa.
- Współpracę z dużymi firmami zagranicznymi.

- Poprawę organizacji pracy i jakości obsługi klienta.
- Skuteczne działania marketingowe, większy dostęp do klientów oraz wzrost liczby klientów.
- Działania badawczo-rozwojowe, współpracę z uczelniami, wykwalifikowaną kadrę.
- Zakup nowych technologii.
- Innowacje: technologiczną, stosowanych metod, produktów.
- Budowę nowej siedziby, nowych obiektów.

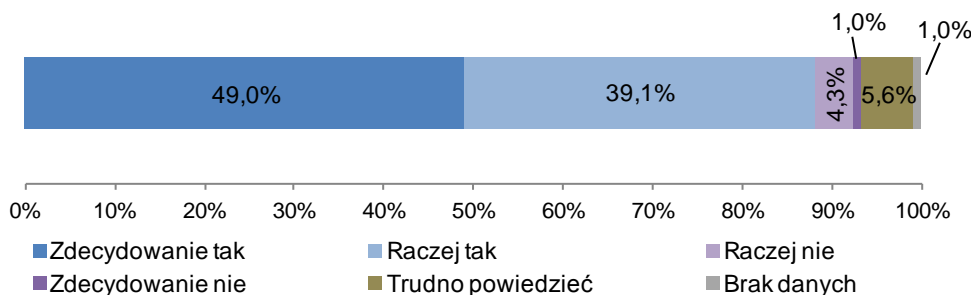
Dwie trzecie przedsiębiorców w okresie najbliższych 2 lat przewiduje dla swojej firmy dalszy rozwój (nowe rynki zbytu, zwiększenie produkcji). Prawie co ósmy respondent przewiduje, że firma będzie działać w podobnej skali albo zwiększy skalę działalności. Żaden z beneficjentów nie przewiduje likwidacji przedsiębiorstwa w omawianej perspektywie czasu.

Rysunek 18. Przewidywane perspektywy rozwoju firmy w ciągu najbliższych 2 lat.

Zdecydowana większość przedsiębiorców (88,1%) uważa, że przewidywana korzystna perspektywa rozwoju firmy pozostaje w ścisłym związku z faktem realizacji projektu w ramach RPO WM. Najsilniej korzystny wpływ realizacji projektu na rozwój firmy odczuwają przedsiębiorcy z terenu subregionu radomskiego (ogółem 94,0% wskazań potwierdzających zależność, w tym 62,0% „zdecydowanie tak”), stosunkowo najslabiej oddziaływanie odczuwają natomiast przedsiębiorcy z terenu subregionu ostrołęcko-siedleckiego (83,3%, w tym jedynie 30,0% „zdecydowanie tak”).

Rysunek 19. „Czy wpływ na przewidywany rozwój firmy będzie miał fakt realizacji projektu w ramach RPO WM?”

Lokalizacja przedsiębiorstwa - subregion	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć / brak danych
radomski	62,0%	32,0%	2,0%	0,0%	4,0%
ciechanowsko-płocki	47,4%	45,6%	3,5%	1,8%	1,8%
warszawski zachodni	47,8%	41,3%	2,2%	0,0%	8,6%
m. st. Warszawa	51,8%	35,1%	4,4%	1,8%	7,1%
warszawski wschodni	52,5%	32,8%	9,8%	0,0%	4,9%
ostrołęcko-siedlecki	30,0%	53,3%	3,3%	1,7%	11,7%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Jednocześnie większość respondentów uczestniczących w badaniu FGI oczekuje korzyści w perspektywie długoterminowej wynoszącej minimalnie 10 lat, maksymalnie zaś 20 lat. Tylko jeden respondent wskazał okres krótszy (w przedziale 1 – 2 lat po zakończeniu realizacji projektu). Badani wskazujący okres dziesięcioletni i niewiele większy, motywowali swój wybór wytrzymałością materiałów, z których wykonane są zakupione dzięki projektowi sprzęty, a także szybkim postępem technologicznym, który wymusza będzie zmiany w przyszłości. Wytrzymałość materiałów docenili prawie wszyscy ankietowani – czynnik ten ma decydujące znaczenie przy szacowaniu czasowej perspektywy odczuwania korzyści. Pewną wartość przypisywano także częstotliwości użytkowania i sposobowi konserwacji. Wszystkie wymienione elementy utrzymywane na wysokim poziomie gwarantować mają – zdaniem niektórych – odczuwanie korzyści nawet przez 20 lat.

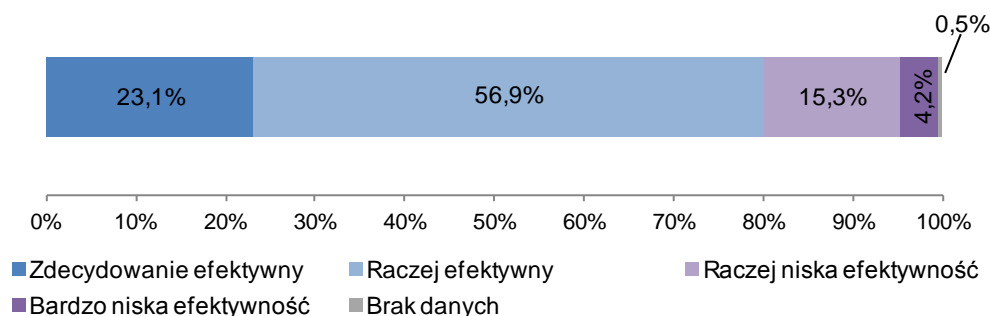
Również badani reprezentanci Instytucji Zarządzającej RPO WM uzależniają okres trwałości realizowanych projektów od typów inwestycji, które zostały zrealizowane w przedsiębiorstwach. Będą one miały istotny wpływ na poziom konkurencyjności. Ponadto dzięki realizacji projektów poszczególni przedsiębiorcy uzyskują wyższy poziom rozwoju, który ułatwi podejmowanie kolejnych inwestycji. Jednak zwracali oni uwagę na fakt, że okres trwałości projektów przyjęty przez Komisję Europejską to 3-5 lat. Tymczasem średnia statystyczna w Polsce działania przedsiębiorcy to 14 miesięcy, a liczba likwidacji w rejestrze KRS wzrasta. Dlatego jeśli okres trwałości wynosi 3 lata to jest realna szansa na jego osiągnięcie, natomiast jeśli jest to 5 lat – o szansach trudno jednoznacznie wyrokować.

4.2.7 Subiektywna ocena efektywności projektów

Dla nieznacznej większości (54,8%) przedsiębiorców realizacja projektu generowała dodatkowe koszty. Jedynie 5,1% respondentów potwierdza, że realizacja projektu miała jakkolwiek wpływ na rezygnację ich przedsiębiorstwa z innych przedsięwzięć. Spośród tych osób 70% deklaruje, iż przyjmując perspektywę rozwoju firmy, realizacja projektu warta była rezygnacji ze wskazanych przedsięwzięć, a 75%, iż mając możliwość ponownego wyboru podjęłoby taką decyzję ponownie.

Nie dziwi więc fakt, że ponad połowa przedsiębiorców oceniło swój projekt jako raczej efektywny – w ogólnym ujęciu zyski w pewnym stopniu przewyższają koszty, a dodatkowo prawie jedna czwarta oceniła projekt jako zdecydowanie efektywny - w ogólnym ujęciu zyski znacznie przewyższają koszty. Natomiast na zyski i koszty na porównywalnym poziomie – raczej niską efektywność wskazało 15,3%, a tylko 4,2% uznało, że zyski i koszty są na porównywalnym poziomie – bardzo niska efektywność.

Rysunek 20. Ocena efektywności projektu przez beneficjentów.

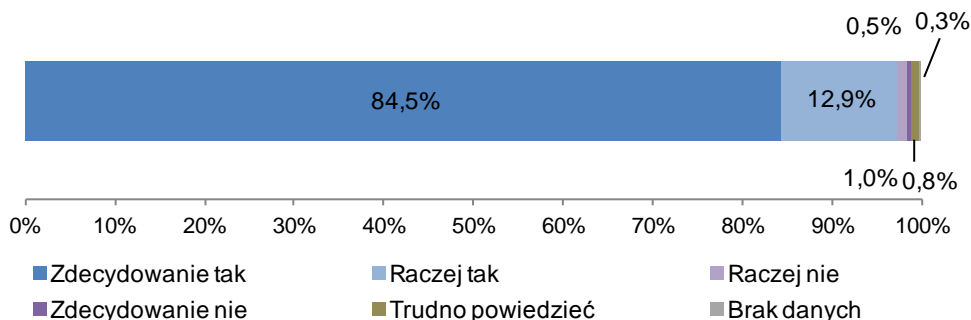

Miejsce realizacji	Zdecydowanie efektywny	Raczej efektywny	Raczej niska efektywność	Bardzo niska efektywność
ciechanowsko-płocki	18,8%	62,5%	9,4%	9,4%
m. st. Warszawa	27,3%	54,5%	15,9%	2,3%
ostrolęcko-siedlecki	19,5%	58,5%	22,0%	0,0%
radomski	16,0%	68,0%	8,0%	8,0%
warszawski wschodni	27,6%	55,2%	10,3%	6,9%
warszawski zachodni	26,3%	50,0%	23,7%	0,0%

4.2.8 Skuteczność bezzwrotnej pomocy jako narzędzia wsparcia przedsiębiorców

Prawie wszyscy przedsiębiorcy biorący udział w badaniu CATI uznali, że bezzwrotna pomoc w takiej formie jaką otrzymali jest skutecznym narzędziem wsparcia. Największy odsetek przedsiębiorców, którzy zdecydowanie przyznali, że bezzwrotna pomoc w takiej formie jaką otrzymali jest skutecznym narzędziem wsparcia wystąpił w subregionie radomskimi i warszawskim wschodnim.

Rysunek 21. „Czy bezzwrotna pomoc w takiej postaci, jaką Państwo otrzymali, jest skutecznym narzędziem wsparcia dla przedsiębiorców?”

Miejsce realizacji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć / brak danych
ciechanowsko-płocki	71,9%	26,6%	0,0%	0,0%	1,6%
m. st. Warszawa	84,2%	14,5%	0,0%	0,0%	1,3%
ostrołęcko-siedlecki	87,3%	9,9%	1,4%	1,4%	0,0%
radomski	90,6%	5,7%	0,0%	1,9%	1,9%
warszawski wschodni	90,3%	8,1%	1,6%	0,0%	0,0%
warszawski zachodni	82,8%	12,1%	3,4%	0,0%	1,7%

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

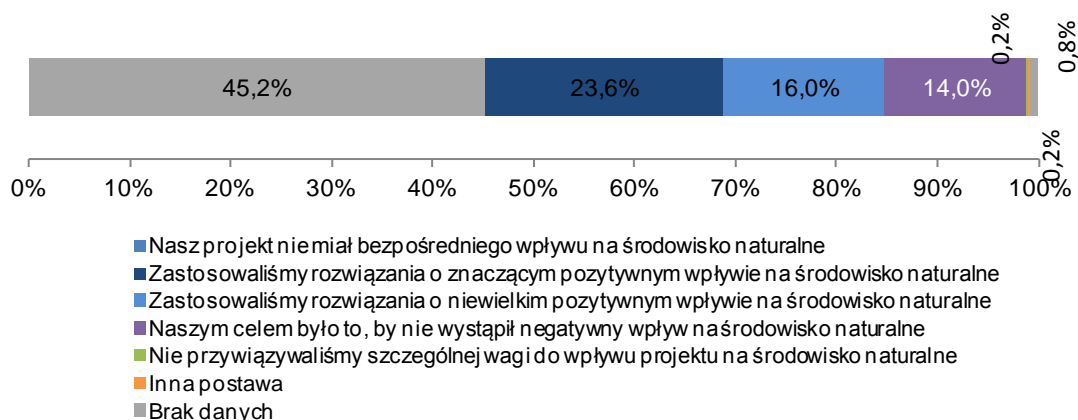
Mając na uwadze wykazany w prezentowanych powyżej wynikach badania istotny wpływ projektów realizowanych dzięki bezzwrotnej pomocy w ramach RPO WM na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, **należy pozytywnie ocenić skuteczność tej formy pomocy dla beneficjentów.** Należy jednak nadmienić, że w opinii części ekspertów włączonych do badania (Przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego, przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu) bezzwrotny charakter pomocy nie sprzyja jej skuteczności, gdyż nie zawiera elementu motywującego beneficjenta do stałego starania o trwałość i jak największą efektywność realizowanego przedsięwzięcia. W opinii tych respondentów, prawdziwie skuteczna pomoc powinna przyjąć formę pożyczek długoterminowych, z możliwością przynajmniej częściowego umorzenia długu w sytuacji gdy beneficjent wykaże (na podstawie wypracowanego w tym celu systemu wskaźników) po zakończeniu realizacji projektu jego wysoką jakość i efektywność. Mając jednak na uwadze wykazany we wcześniejszej części badania wniosek płynący z rozmów z przedstawicielami IZ – że większe wsparcie skierowane zostać powinno do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, których staż na rynku jest relatywnie niewielki – należy wątpić, czy rezygnacja z bezzwrotnego charakteru pomocy przyczyniłaby się skutecznie do realizacji tego założenia.

4.3 Wykorzystanie rozwiązań sprzyjających środowisku

Beneficjenci RPO WM najczęściej deklarują, że ich projekt nie miał bezpośredniego wpływu na środowisko naturalne (45,2%). Zastosowanie rozwiązań o znaczącym pozytywnym wpływie na środowisko naturalne potwierdza 23,6%, kolejnych 16% potwierdza zastosowanie rozwiązań

o niewielkim pozytywnym wpływie na środowisko, a 14,0% jako swój cel podaje dążenie do tego, aby nie wystąpił negatywny wpływ na środowisko. Jedynie 0,2% respondentów nie przywiązywało szczególnej wagi do wpływu projektu na środowisko naturalne.

Rysunek 22. Wpływ zastosowanych w projektach rozwiązań na środowisko naturalne.

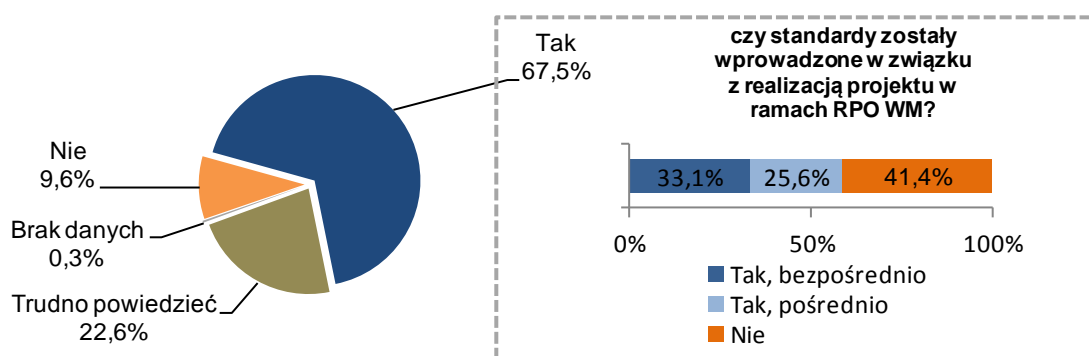

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Rzadkie stosowanie rozwiązań o celowym korzystnym wpływie na środowisko naturalne potwierdzone jest także przez stopień realizacji wskaźników związanych z działaniem 1.8 - na koniec I półrocza roku 2011 wskaźnik produktu *Liczba projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MSP* wyniósł 0 (wobec zakładanych 15).

Pomimo ograniczonego bezpośredniego przełożenia realizowanych projektów na środowisko naturalne, można zauważyć występowanie efektu w postaci upowszechnienia przestrzegania standardów określających zasady postępowania w stosunku do środowiska naturalnego. Obecnie 67,5% beneficjentów opiera swoją działalność na standardach europejskich i/lub krajowych określających zasady postępowania w stosunku do środowiska naturalnego, przy czym 58,7% tej grupy potwierdza, że standardy te wprowadzone zostały w wyniku realizacji projektu (w tym 33,1% deklaruje, iż fakt ten powstał bezpośrednio w wyniku realizacji projektu, a 25,6%, iż powstał pośrednio w wyniku realizacji projektu).

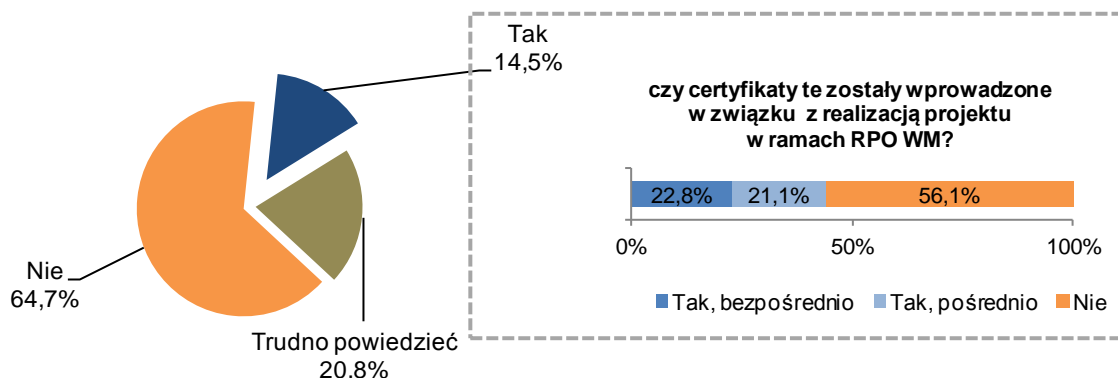
Rysunek 23. Przestrzeganie przez przedsiębiorstwa europejskich/krajowych standardów dotyczących postępowania w stosunku do środowiska naturalnego.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394).

Jedynie 14,5% przedsiębiorców deklaruje posiadanie certyfikatów potwierdzających zgodność funkcjonowania firmy z normami ochrony środowiska. 43,9% z nich potwierdza, iż certyfikaty te zostały wprowadzone w wyniku realizacji projektu (w tym 22,8% deklaruje, iż fakt ten powstał bezpośrednio w wyniku realizacji projektu, a 21,1%, iż powstał pośrednio w wyniku realizacji projektu).

Rysunek 24. Posiadanie przez przedsiębiorstwa certyfikatów potwierdzających zgodność ich funkcjonowania z normami ochrony środowiska naturalnego.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

4.4 Podsumowanie

[7] Czy projekt zostałby zrealizowany w podobnej formie i skali w przypadku nie uzyskania dofinansowania (efekt deadweight)?

25,6% ankieterowanych przedsiębiorców zdecydowałoby się na realizację projektu w podobnej skali bez uzyskania dofinansowania z RPO WM, a 19,5% beneficjentów zrealizowałoby projekt w podobnej formie.

[8] Czy projekt był inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia?

56,6% beneficjentów potwierdza fakt, iż projekt realizowany w ramach RPO okazał się inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia. 62,8% zainicjowanych nowych przedsięwzięć zostało już zrealizowanych, a kolejnych 36,3% zostanie zrealizowanych w najbliższym czasie. Jedynie w 0,4% przypadków realizacja nie powiodła się.

[9] Czy projekt wpłynął na zmianę zatrudniania?

Wzrost zatrudnienia należy do najsilniej odczuwanych korzyści z realizacji projektów w ramach RPO WM. 80,0% beneficjentów deklaruje, iż bezpośrednio w związku z realizacją projektu zwiększył się stan zatrudnienia w ich przedsiębiorstwie. W 50,8% przedsiębiorstwach stan zatrudnienia wzrósł w granicach od 1 do 5 osób; w 27,0% firm zatrudniono od 6-10 osób, a w 19,4% przedsiębiorstwach liczba nowo zatrudnionych w związku z realizacją projektu przekroczyła 10 osób. Dodatkowo, 39,8% beneficjentów deklaruje zatrudnienie kolejnych osób w wyniku pośredniego oddziaływania projektu. W rezultacie realizowanych projektów, wskaźnik liczby nowo utworzonych etatów¹³ przekroczył na koniec I półrocza 2011 roku poziom 150% wartości docelowej na rok 2013.

[10] Czy realizacja projektu spowodowała wprowadzenie na rynek nowego produktu / usługi?

82,5% realizowanych projektów zakładało wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi.

¹³ Mowa o wskaźniku rezultatu (KSI R.100), Działanie 1.5

[11] Czy realizacja projektu wpłynęła na zmianę / rozszerzenie rynków zbytu?

W porównaniu do stanu sprzed realizacji projektów dofinansowanych w ramach RPO WM zasięg dostępności oferty badanych przedsiębiorstw uległ wyraźnemu rozszerzeniu. O ponad połowę wzrósł odsetek przedsiębiorstw, które swoje towary i usługi zbywa na rynku międzynarodowym (z poziomu 20,6% do 31,5%). Zmniejszył się natomiast odsetek przedsiębiorstw, dla których główny rynek zbytu miał zasięg lokalny (z 23,9% do 12,4%).

[12] Czy przedsiębiorcy w projektach chętnie stosują rozwiązania, które sprzyjają środowisku?

Wskaźnik *Liczba projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MSP* (Działanie 1.8) pozostawał według stanu na dzień 30.06.2011 r. na poziomie 0% realizacji.

Beneficjenci RPO WM najczęściej deklarują, że ich projekt nie miał bezpośredniego wpływu na środowisko naturalne (45,2%). Jednak zastosowanie rozwiązań o znaczącym pozytywnym wpływie na środowisko naturalne potwierdza 23,6%, kolejnych 16% potwierdza zastosowanie rozwiązań o niewielkim pozytywnym wpływie na środowisko, a 14,0% jako swój cel podaje dążenie do tego, aby nie wystąpił negatywny wpływ na środowisko. Jedynie 0,2% respondentów nie przywiązywało szczególnej wagi do wpływu projektu na środowisko naturalne.

Pomimo, że celowe stosowanie rozwiązań sprzyjających środowisku odbywa się na niewielką skalę, to można zauważyć efekt w postaci upowszechniania stosowania standardów postępowania ze środowiskiem. 67,5% beneficjentów opiera swoją działalność na standardach europejskich i/lub krajowych określających zasady postępowania w stosunku do środowiska naturalnego, przy czym aż 58,7% tej grupy potwierdza, że standardy te wprowadzone zostały w wyniku realizacji projektu.

[13] Czy realizacja projektu wpłynęła na rezygnację z innych przedsięwzięć realizowanych przez przedsiębiorstwo?

5,1% respondentów potwierdza, że realizacja projektu miała wpływ na rezygnację ich przedsiębiorstwa z pewnych innych przedsięwzięć. Spośród tych osób jednak aż 70% deklaruje, iż przyjmując perspektywę rozwoju firmy, realizacja projektu warta była rezygnacji ze wskazanych przedsięwzięć, a 75%, iż mając możliwość ponownego wyboru podjęłoby taką decyzję ponownie.

[14] Czy w subiektywnej ocenie przedsiębiorców, wpływ projektu na zmianę konkurencyjności przedsiębiorstwa jest tak wysoki jak oczekiwano? – jeśli nie, z jakich przyczyn?

Na podstawie subiektywnych ocen przedsiębiorców można podsumować, że wpływ projektu na zmianę konkurencyjności jest istotny oraz w zdecydowanej większości przypadków zgodny z oczekiwaniami beneficjenta. Sygnalizowano jednak znaczenie czynników zewnętrznych – takich jak ograniczenia prawno-podatkowe, oddziaływanie polityki państwa, sytuacja makroekonomiczna, które w odniesieniu do części projektów zadecydowały o niższym od spodziewanego wpływie realizacji projektu na wzrost konkurencyjności firmy.

[15] Czy realizacja projektu wiązała się ze zwiększeniem wykorzystania / zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań?

Innowacyjne rozwiązania zostały przewidziane w 91,9% projektów. W większości przypadków są to innowacje technologiczne, polegające na wprowadzeniu na rynek nowego lub ulepszanego produktu (66,6%) lub procesu (54,4%). Znacznie rzadziej wykorzystywane są rozwiązania polegające na wdrożeniu nowej metody organizacyjnej (17,1%) lub nowej koncepcji lub strategii marketingowej (6,6%).

[16] Czy realizacja projektu wpłynęła na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami (biznesowymi / z otoczenia biznesu jak np. uczelnie, jednostki badawcze itp.)?

82,0% badanych przedsiębiorców nawiązało w skutek realizacji projektu współpracę z nowymi partnerami biznesowymi, w tym aż 47,5% deklaruje, że jest to współpraca na szeroką skalę. Odwrotna zależność zachodzi w kwestii nawiązywania współpracy z partnerami społecznymi. Nawiązało ją jedynie 37,6% beneficjentów, w tym tylko 11,2% na szeroką skalę.

[17] Czy wpływ projektu będzie trwały? – w jakiej perspektywie czasowej będzie odczuwany?

Dwie trzecie przedsiębiorców w okresie najbliższych 2 lat przewiduje dla swojej firmy dalszy rozwój (nowe rynki zbytu, zwiększenie produkcji). Prawie co ósmy respondent przewiduje, że firma będzie działać w podobnej skali albo zwiększy skalę działalności. Żaden z beneficjentów nie przewiduje likwidacji przedsiębiorstwa w omawianej perspektywie czasu. Przeważająca większość (88,1%) łączy przewidywaną perspektywę rozwoju firmy z faktem realizacji projektu w ramach RPO WM. Jednocześnie większość respondentów uczestniczących w badaniu FGI oczekuje korzyści w perspektywie długoterminowej, wynoszącej minimalnie 10 lat, maksymalnie zaś 20 lat.

[18] Jakie czynniki zewnętrzne warunkują siłę oddziaływania projektu na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa?

Do czynników poza projektowych, od których zależeć będzie sytuacja firmy w przyszłości należy zaliczyć: uregulowania prawne (zmiana przepisów, dostosowanie do wymogów UE); polityka rządu (min. zdrowotna, energetyczna, podatki i akcyzy); sytuacja gospodarcza w Polsce, Europie i na świecie, kryzys gospodarczy; sytuacja w poszczególnych branżach; czynniki finansowe takie jak dostępność do alternatywnych form finansowania (inwestorów, kapitału zewnętrznego, kredytów, dotacji, wsparcia takiego jak RPO WM); nawiązanie współpracy z innymi firmami, obecność na rynku zachodnich koncernów; płynność finansowa przedsiębiorstwa, kontrahentów i klientów; zamożność społeczeństwa - możliwości nabywcze klientów, itp.

[19] Jak przedsiębiorcy oceniają efektywność realizowanych przez siebie projektów (bilans zysków wobec poniesionych kosztów i wysokości dofinansowania)?

Przedsiębiorcy ocenę efektywności projektu wiążą z poziomem dofinansowania oraz bezzwrotnym charakterem pomocy. W przeważającej większości projekty oceniane są jako efektywne, co niewątpliwie wynika z dokonywanego bilansu korzyści wobec poniesionych kosztów oraz generalnego zadowolenia z poziomu dofinansowania.

[20] Jakie zależności w ocenie wpływu projektów na konkurencyjność przedsiębiorstwa występują:

- W układzie terytorialnym (na poziomie subregionów)
- W układzie według obszaru interwencji (na poziomie poszczególnych Działań) ?

W ujęciu ogólnym realizacja projektu w ramach RPO WM znacznie podniosła konkurencyjność 70,5% beneficjentów, a w przypadku kolejnych 18,8% można mówić o wpływie w ograniczonym stopniu.

W układzie terytorialnym rozkłady odpowiedzi nie przejawiają zdecydowanych różnic w ogólnym odsetku wskazań potwierdzających wzrost konkurencyjności, można jednak zauważyć większy odsetek odpowiedzi wskazujących na **zdecydowany** wzrost konkurencyjności w subregionach: m. st. Warszawa, warszawskim wschodnim oraz radomskim. Brak przekonania o wpływie projektu na konkurencyjność firmy nieco częściej wyrażali beneficjenci z terenu subregionu ostrołęcko-siedleckiego.

Na poziomie poszczególnych Działań brak przekonania co do wpływu realizacji projektu na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa wyrażali beneficjenci Działań: 6.2 *Turystyka*, 1.7 *Promocja gospodarcza*, 1.8 *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)*, 2.2 *Rozwój e-usług*. Należy jednak pamiętać, że ze względu na niski udział w badaniu (jak i w całym Programie) przedsiębiorców reprezentujących te Działania, oceny mogą nie być porównywalne z rozkładem ocen np. w ramach Działania 1.5.

[33] Czy bezzwrotna pomoc jest skutecznym narzędziem wsparcia przedsiębiorców?

Mając na uwadze wykazany w prezentowanych powyżej wynikach badania istotny wpływ projektów realizowanych dzięki bezzwrotnej pomocy w ramach RPO WM na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, **można pozytywnie ocenić skuteczność tej formy pomocy dla beneficjentów.**

Należy nadmienić, że w opinii części ekspertów włączonych do badania (Przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego, przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu) bezzwrotny charakter pomocy nie sprzyja jej skuteczności, gdyż nie zawiera elementu motywującego beneficjenta do stałego starania o trwałość i jak największą efektywność

realizowanego przedsięwzięcia. W opinii tych respondentów, prawdziwie skuteczna pomoc powinna przyjąć formę **pożyczek długoterminowych, z możliwością przynajmniej częściowego umorzenia długu** w sytuacji gdy beneficjent wykaże (na podstawie wypracowanego w tym celu systemu wskaźników) po zakończeniu realizacji projektu jego wysoką jakość i efektywność. Jednocześnie jednak eksperci uczestniczący w badaniu przyznają, że pomoc w ramach RPO w obecnej postaci bezzwrotnej dotacji szczególnie istotna jest dla firm małych, o krótszym stażu i słabszej pozycji na rynku – które bez bezzwrotnej formy pomocy miałyby mniejsze szanse na osiągnięcie porównywalnych efektów. Mając na uwadze powyższe rekomendujemy zatem utrzymanie bezzwrotnego charakteru pomocy.

5 Analiza wpływu projektów realizowanych przez przedsiębiorców na stopień osiągania celów RPO WM

5.1 Stan wdrażania RPO WM 2007-2013 w kontekście projektów, których beneficjentami są przedsiębiorcy

5.1.1 Realizacja wskaźników określonych dla poszczególnych Działań

Wskaźniki stanowią podstawowe narzędzie monitorowania postępów wdrażania Programu oraz stopnia realizacji założonych celów i rezultatów. Na wstępie należy przypomnieć, że system wskaźników Programu obejmuje trzy poziomy wskaźników. Na poziomie projektów agregowane są wybierane przez beneficjentów poszczególnych projektów wskaźniki tzw. *kluczowe*¹⁴ oraz *regionalne*¹⁵. Następnie część tych wskaźników jest agregowana na poziom Działań oraz Priorytetów, na których to poziomach są ustalone wartości docelowe (z których przedmiotem zainteresowania w niniejszym badaniu była wartość na rok 2015).

Głównym przedmiotem analizy w niniejszym badaniu był stopień realizacji wskaźników na poziomie Działań, ze szczególnym uwzględnieniem udziału, jaki w osiąganiu zaplanowanych wartości docelowych wskaźników mają projekty realizowane przez przedsiębiorców. Wykorzystano dwa źródła danych: (i) dane dotyczące projektów realizowanych przez przedsiębiorców¹⁶, w oparciu o które wyznaczono osiągnięte wartości wskaźników produktu i rezultatu na poziomie projektów (stan na 30.11.2011 r.) oraz (ii) dane pochodzące ze sprawozdania z realizacji RPO WM, które prezentują informację o stopniu realizacji wskaźników na poziomie Działań w odniesieniu do całokształtu realizacji Programu, tj. uwzględniając udział wszystkich grup beneficjentów (stan na koniec II półrocza 2011 r.).

Poziom realizacji wskaźników na poziomie projektów prezentuje załącznik nr 10.1.1. Wartości zagregowane do poziomu Działań, które były zasadniczym przedmiotem analizy, prezentuje tabela w załączniku 10.1.2. Poniżej prezentujemy główne wnioski z dokonanych analiz.

▪ Realizacja wskaźników dla Działania 1.4 *Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu*

Realizacja Działania 1.4 zakłada osiągnięcie wskaźników produktu takich jak: *Liczba dokapitalizowanych funduszy poręczeń kredytowych* oraz *Liczba dokapitalizowanych funduszy pożyczkowych*. Wartość docelowa na rok 2015 obu tych wskaźników wynosi 2 i nie została ona dotąd zrealizowana (stan na II półrocze 2011r.) W przypadku wskaźników rezultatu, które dla Działania 1.4 dotyczą *liczby przedsiębiorstw wspartych przez IOB*, ich wartość docelowa, która wynosiła 2000szt. nie została zrealizowana (0%).

Przedsiębiorcy realizują 60% projektów w ramach tego Działania. Należy jednak zaznaczyć, że niski stopień realizacji wartości docelowych wynika z charakteru Działania 1.4, dla którego beneficjentami są instytucje otoczenia biznesu, które środki finansowe następnie redystrybuują wśród przedsiębiorców. Brak jest przy tym informacji o produktach i rezultatach, które osiągają ostateczni beneficjenci (dotacjobiorcy).

¹⁴ Agregowane w Krajowym Systemie Informatycznym (KSI).

¹⁵ Agregowane w lokalnym Systemie Informatycznym (LSI).

¹⁶ Na podstawie danych udostępnionych przez IZ RPO WM.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 1.5 *Rozwój przedsiębiorczości***

Przedsiębiorcy przeważają wśród beneficjentów Działania 1.5. W ramach Działania realizowane są następujące wskaźniki produktu: *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie innowacji* oraz *Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla przedsiębiorstw w podziale na mikro, małe i średnie*. Wartość docelowa pierwszego z nich, dotyczącego przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie innowacji, określana na II półrocze 2015 roku, wynosi 200 szt. i została dotąd zrealizowana w 26% (stan na II półrocze 2011r.). Drugi ze wskaźników produktu został zrealizowany w 22% wartości docelowej, w tym: dla przedsiębiorstw mikro – 19%, dla małych – 27% oraz dla przedsiębiorstw średnich – 23%..

Wskaźniki rezultatu dla *Rozwoju przedsiębiorczości* dotyczą *Całkowitej liczby bezpośrednio utworzonych etatów (EPC)*, *Liczb nowych lub udoskonalonych produktów/usług* oraz *Liczb innowacji wprowadzonych przez przedsiębiorstwa*. W II półroczu 2011 było utworzonych łącznie 1226,25 szt. etatów, co stanowiło 123% wartości docelowej z 2015, która wynosi 1000. Na liczbę tę składa się 178 etatów dla kobiet (zaledwie 36% wartości docelowej z 2015) oraz 1048,25 etatów dla mężczyzn, co stanowi 210% wartości docelowej dla mężczyzn. *Liczba nowych lub udoskonalonych produktów/usług* wyniosła w 2011r. 682szt. , co stanowi 27% wartości docelowej (2500szt.). Wskaźnik dotyczący *Liczb innowacji wprowadzonych przez wsparte przedsiębiorstwa* i wynosi w 2011r. 363, co stanowi 33% wielkości docelowej.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 1.7 *Promocja gospodarcza***

W zakresie Działania 1.7, wszystkie wartości docelowe wskaźników zarówno produktu jak i rezultatu zostały zrealizowane w 0%, przy czym wartość ta wynosiła dla następujących wskaźników produktu: *Liczba przedsięwzięć informacyjno – promocyjnych o charakterze międzynarodowym* (60szt.), *Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie eksportu* (90szt.). Dla wskaźnika rezultatu o nazwie *Liczba podpisanych kontraktów handlowych* wartość docelowa na rok 2015 wyniosła 110szt.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 1.8 *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)***

Podobnie jak w przypadku Działania 1.7, Działanie 1.8 również charakteryzuje się 0% realizacją wartości docelowej wskaźników zarówno produktu jak i rezultatu, przy czym wartość ta dla wskaźnika produktu *Liczba projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MSP* wyniosła 20 szt. Wskaźniki rezultatu dla Działania 1.8 obejmują *Wartość projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MSP* (wartość docelowa na 2015 r. to 20 mln euro) oraz *Zmianę emisji głównych zanieczyszczeń powietrza: dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, dwutlenku węgla* (14t/rok).

- **Realizacja wskaźników dla Działania 2.2 *Rozwój e-usług***

Realizacja Działania 2.2 w ramach Priorytetu II *Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza*, zakłada osiągnięcie jednego wskaźnika produktu, dotyczącego *Liczb projektów z zakresu e-usług*. Jego realizacja kształtowała się na poziomie 2 szt. w II półroczu 2011 r., co stanowi 7% wartości docelowej z 2015 r. (30 szt.). Inaczej prezentuje się wskaźnik rezultatu, którego realizacja wartości docelowej, wynoszącej 1000000 os., kształtuje się na poziomie 0%, co oznacza, że w 2011r. nie powiększyła się *Liczba użytkowników systemów informatycznych do obsługi elektronicznych usług publicznych*.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 2.3 *Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP***

W przypadku Działania 2.3, wskaźniki produktu realizowane są w znacznym stopniu. *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem* wyniosła 38 szt. w 2011 r. co stanowi 38% wartości docelowej z 2015 r. Wskaźniki rezultatu cechowały się według stanu na II półrocze 2011 r. realizacją na poziomie 0% wartości docelowej, a są to: *Liczba wdrożonych w przedsiębiorstwach zintegrowanych systemów do zarządzania przedsiębiorstwem klasy ERP* oraz *Liczba wdrożonych w przedsiębiorstwach systemów wspomagających zarządzanie relacjami z klientem klasy CRM*.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 3.2 *Regionalny transport publiczny***

W ramach Priorytetu III *Regionalny system transportowy*, realizowane jest Działanie 3.2 dotyczące transportu publicznego. Wszystkie wskaźniki, zarówno produktu jak i rezultatu zawarte w tym działaniu mają wartość 0, co implikuje 0% realizacji wartości docelowej. Wskaźniki produktu to: *Liczba projektów z zakresu transportu publicznego*, *Liczba zakupionych i zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego*, *Pojemność zakupionego/zmodernizowanego taboru kolejowego*, *Liczba nowopowstałych miejsc postojowych typu „Park&Ride”*. Wskaźniki rezultatu to: *Przyrost liczby ludności korzystającej z regionalnego transportu publicznego wspartego w ramach Programu* oraz *Liczba osób korzystających z obiektów „Park&Ride”*.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 5.1 *Transport miejski***

Działanie 5.1 jest realizowane w ramach Priorytetu V *Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu*. Wartość wskaźników produktu i rezultatu (stan na II półrocze 2011 r.) wynosiła 0, co oznacza, że wartość docelowa z 2015 r. nie została zrealizowana w żadnym stopniu. Do wskaźników produktu w zakresie Działania 5.1 należą: *Liczba zakupionych jednostek taboru komunikacji miejskiej*, *Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej*. Z kolei do wskaźników rezultatu zalicza się *Liczbę osób korzystających z transportu miejskiego*.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 5.2 *Rewitalizacja miast***

Na Działania 5.2 składają się następujące wskaźniki produktu: *Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast* (o wartości docelowej 90szt.) oraz *Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji* (o wartości docelowej 15ha). Wskaźnikiem rezultatu w ramach tego działania jest *Całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów na obszarach rewitalizowanych (EPC)* (wartość docelowa 30, po 15 dla kobiet i mężczyzn). Wszystkie wymienione wskaźniki w II półroczu 2011 r. miały wartość 0.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 6.2 *Turystyka***

Działanie 6.2 zawiera się w Priorytecie VI *Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji*. Wskaźniki produktu osiągnęły w II półroczu 2011 r. wartość 1, co stanowi dla wskaźnika *Liczba projektów w zakresie turystyki* 0,5% wartości docelowej (200 szt.), a dla *Liczby przedsięwzięć dotyczących informacji i promocji turystycznej w regionie* stanowi 1% wartości docelowej z 2015 r. (100 szt.). W większym stopniu została zrealizowana wartość docelowa wskaźnika rezultatu *Całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w turystyce*, który wyniósł 9 etatów, co stanowiło 7% wartości docelowej etatów w ogóle, przy czym wszystkie nowoutworzone etaty były przeznaczone dla mężczyzn, co stanowiło 14% wartości docelowej dla mężczyzn.

- **Realizacja wskaźników dla Działania 7.1 *Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia***

Ze wskaźników produktu, najwyższy odsetek realizacji wartości docelowej prezentuje wskaźnik *Liczba zakupionego specjalistycznego medycznego sprzętu – aparatury RTG*, wynosi on 10 szt., co stanowi

50% wartości docelowej z 2015 r. (20 szt.). Najmniejszy procent realizacji wartości docelowej wykazuje *Liczba zmodernizowanych szpitali, przychodni* – 6% (co daje 5 szt.). Liczba projektów dotyczących infrastruktury ochrony zdrowia wyniosła w II półroczu 2011 r. 9 szt., co stanowi 26% zakładanej wartości w 2015 r.

W przypadku wskaźnika rezultatu *Liczba pacjentów korzystających z infrastruktury ochrony zdrowia zmodernizowanej w wyniku realizacji projektu*, stopień realizacji wartości docelowej wynosił 25% (148861 os.). Drugi wskaźnik rezultatu, *Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów* wyniósł 123007 szt., co stanowi 21% wartości docelowej z 2015 r.

5.1.2 Stopień realizacji wskaźników w kontekście realizacji celów Programu

Analiza stopnia realizacji wartości docelowych Programu z uwzględnieniem projektów, gdzie beneficjentami są przedsiębiorcy pokazuje, że stopień realizacji wartości wskaźników jest zróżnicowany. Zróżnicowanie wynika zarówno z nierównomiernego zainteresowania przedsiębiorców poszczególnymi typami Działań, jak i z charakteru przyjętych w projektach rozwiązań. W szczególności można wyróżnić grupy projektów:

- (i) Działania charakteryzujące się niskim stopniem realizacji wartości docelowych wynikającym z ogólnego małego zainteresowania realizacją projektów (ogólna niska liczba beneficjentów, od 3 do 5) – w szczególności są to Działania 1.4 *Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu*, 1.8 *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)*, 3.2 *Regionalny transport publiczny*, 5.1 *Transport miejski*.
- (ii) Działania charakteryzujące się niskim stopniem realizacji wartości docelowych wynikającym z charakteru przyjętych rozwiązań – w szczególności są to Działania 1.7 *Promocja gospodarcza*, 2.2 *Rozwój e-usług*, 6.2 *Turystyka*, 7.1 *Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia*. Przy tym Działania: 2.2 *Rozwój e-usług* oraz 7.1 *Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia* charakteryzują się wyższą niż w poprzedniej grupie ogólną liczbą beneficjentów (od 28 do 73), w czym jednak niski jest udział przedsiębiorców, zatem można w ich przypadku mówić o różnym od wynikającego z założeń Programu charakterze stosowanych rozwiązań w odniesieniu do ogółu beneficjentów. W przypadku pozostałych dwóch Działań: 6.2 *Turystyka* i 1.7 *Promocja gospodarcza* udział projektów realizowanych przez przedsiębiorców wynosi nie mniej niż 36%, co stanowi na tyle istotny udział, że można stwierdzić, iż projekty realizowane przez przedsiębiorców w ramach tych Działań przewidują rozwiązania w niskim stopniu przyczyniające się do realizacji wartości docelowych Programu.
- (iii) Odrębnie należy rozpatrywać projekty z Działania 1.5 *Rozwój przedsiębiorczości* oraz 2.3 *Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP* gdzie przedsiębiorcy stanowią większość beneficjentów. Projekty te charakteryzują się zróżnicowanym stopniem realizacji, nie mniejszym jednak niż około 22%. Na szczególną uwagę zasługuje wskaźnik dotyczący liczby nowych miejsc pracy, którego stopień realizacji w przypadku Działania 1.5 przekroczył na koniec II półroczu 2011 r. 123%.

Na temat realizacji wskaźników określonych dla poszczególnych Działań w ramach RPO WM wypowiedali się również przedstawiciele Instytucji Zarządzającej. Również w ich ocenie **wskaźniki dotyczące liczby nowych miejsc pracy a także dotyczące innowacyjności w dziedzinie wprowadzania nowych produktów i usług stanowią niewątpliwą sukces realizacji Programu.**

Badani przedstawiciele IZ podkreślali, że sam poziom wskaźników programu stanowił przedmiot renegotjacji z Komisją Europejską, w wyniku których obniżone zostały wartości docelowe części wskaźników. Przed zmianą wartości wskaźników były zawyżone - początkowa ocena ich wielkości

okazała się, w części przypadków, nietrafiona. Wynikało to w opinii badanych przede wszystkim z nieprzewidzianego przez ekspertów braku zainteresowania przedsiębiorców projektami z działu współpracy badawczo-rozwojowej i wdrażania technologii. Źródłem problemów było również zbyt optymistyczne określenie sytuacji finansowej samorządów oraz zmiana pułapu zadłużenia. Po renegocjacji z Komisją Europejską, wartość wielu wskaźników została zmieniona, dzięki czemu są one bardziej przystosowane do rzeczywistej sytuacji gospodarczej województw, a w tym przede wszystkim do możliwości finansowych. Zakres wskaźników użytych w programie jest urealniony, jednak – jak wskazują przedstawiciele IZ - wciąż pozostała znaczna ilość wskaźników, których wartości docelowe nigdy nie zostaną osiągnięte.

Dlatego ważnym aspektem w przygotowaniu programu na kolejne lata jest wykorzystanie wiedzy z dotychczasowej realizacji. Program powinien być mniejszy i skoncentrować się na innowacyjności, instrumentach inżynierii finansowej oraz sferze badań i rozwoju. Wyjątkowo ważna jest analiza zapotrzebowania beneficjentów. Właśnie na tej podstawie należy przygotować nowe wartości wskaźników docelowych. Pozwoli to uniknąć sytuacji wynikającej z braku zainteresowania beneficjentów oferowanymi programami i trudności w realizacji wyznaczonych wskaźników. Ponadto widoczny jest rozdźwięk między oczekiwaniami Komisji Europejskiej i sytuacją w kraju. Dlatego przed przygotowaniem nowego programu, należy przede wszystkim uwzględnić różnicę pomiędzy regionami.

5.2 Efektywność projektów

Wyznaczenie efektywności projektów, jest sprawą trudną, ze względu na ich zróżnicowany charakter. Z poczynionych przez IZ obserwacji wynika, że większe przedsiębiorstwa charakteryzują się zazwyczaj lepszą efektywnością działania. W mniejszych, czas wdrożenia, a następnie rozliczenia z realizacji celu jest dłuższy, przez co efektywność jest mniejsza. Brak jest jednakże dotychczas prowadzonych systematycznych badań efektywności ani przyjętego sposobu dokonywania takiej oceny.

Wobec braku systematycznych badań nad efektywnością, dla celów niniejszego badania dokonano oszacowania dwóch parametrów efektywności, przyjmując następującą metodę: efektywność rozumiana jako koszt utworzenia nowego miejsca pracy oraz koszt wprowadzenia nowych produktów/usług. Należy mieć na uwadze, że jest to jedynie wskaźnik dostarczający wiedzy orientacyjnej, o ograniczonej możliwości interpretacji ze względu na fakt, że charakter dostępnych danych umożliwiał jedynie podejście ilościowe. Skonstruowanie modelu dla analizy jakościowej wymagałoby uwzględnienia szeregu czynników projektowych, co jednak wykracza poza ramy niniejszego badania.

W ogólnym ujęciu, przyjęte oszacowanie wskazuje, że koszt jednego nowo powstałego w związku z realizacją projektu w ramach RPO miejsca pracy wynosi 4,7 tys. zł. Wdrożenie nowego projektu lub usługi wymaga nakładu na realizację projektu średnio 8 mln zł.

Tabela 15. Zmienne dla orientacyjnej oceny efektywności projektów.

Rodzaj projektu	Średni koszt projektu w przeliczeniu na 1 utworzone miejsce pracy	Średnia kwota dofinansowania projektu w przeliczeniu na 1 utworzone miejsce pracy	Średni koszt projektu uwzględniającego wprowadzenie nowego produktu lub usługi	Średnia kwota dofinansowania projektu uwzględniającego wprowadzenie nowego produktu lub usługi
Działanie 1.4	41.648.366,67	41.648.366,67	124.945.100,00	124.945.100,00
Działanie 1.5	4.712,54	2.059,88	9.350.177,96	4.084.461,99
Działanie 1.7	24.467,94	8.983,80	424.988,57	125.092,12
Działanie 1.8	17.568.000,00	7.200.000,00	1.170.0597,30	5.034.392,12
Działanie 2.3	9.249,20	3.849,34	8.184.520,00	6.804.454,12

Rodzaj projektu	Średni koszt projektu w przeliczeniu na 1 utworzone miejsce pracy	Średnia kwota dofinansowania projektu w przeliczeniu na 1 utworzone miejsce pracy	Średni koszt projektu uwzględniającego wprowadzenie nowego produktu lub usługi	Średnia kwota dofinansowania projektu uwzględniającego wprowadzenie nowego produktu lub usługi
Działanie 3.2	10.225.258,47	4.085.931,79	1.976.143,35	792.014,76
Działanie 5.2	8.037.614,81	5.651.374,47	409.010.338,70	163.437.271,70
Działanie 6.2	880.993,62	411.348,35	21.211.103,00	9.976.844,00
Ogółem	4.702,72	2.233,21	8.037.614,81	5.651.374,47

Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

5.3 Wpływ projektów na wzrost konkurencyjności oraz zmniejszenie polaryzacji rozwojowej na obszarze województwa

Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WM przez przedsiębiorców na wzrost konkurencyjności oraz zmniejszenie polaryzacji rozwojowej na obszarze Województwa Mazowieckiego jest zadaniem złożonym i wymaga rozważenia różnorodnych perspektyw.

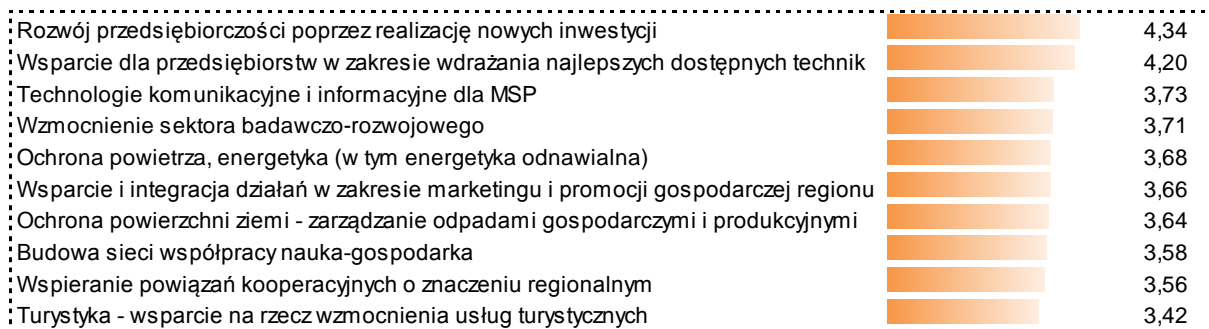
Wydaje się, że należy przede wszystkim rozróżnić oddziaływanie Programu w skali *jednostkowej* – dotyczącej wzrostu konkurencyjności poszczególnych przedsiębiorstw oraz *globalnej*, odnoszącej się do ogólnego oddziaływania realizowanych przez tę grupę projektów. Z jednej strony, jak zostało wyraźnie potwierdzone w niniejszym badaniu, **w perspektywie jednostkowej oddziaływanie pomocy RPO WM jest nie do podważenia**: Program wpłynął na modernizację przedsiębiorstw oraz wprowadzanie nowych towarów i usług oraz w konsekwencji na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Oczekiwanym rezultatem jest, że inwestycje w sektor małych i średnich przedsiębiorstw mają przełożenie na siłę lokalnych rynków. Z drugiej jednak strony, należy rozważyć możliwą skalę takiego oddziaływania. **Przedsiębiorstwa objęte pomocą w ramach RPO WM stanowią zaledwie 0,07% ogółu podmiotów gospodarczych województwa.**

Zgodnie ze stanowiskiem IZ, obowiązujący poziom wartości docelowych wskaźników nie jest w zupełności właściwy a dla części z nich wyznaczono zawyżony poziom wartości docelowych. Niezależnie jednak od oceny, na ile obowiązujący poziom wartości docelowych wskaźników prawidłowo odzwierciedla cele Programu, nierównomierne zainteresowanie przedsiębiorców poszczególnymi obszarami wsparcia dostępnymi w ramach RPO WM przekłada się na różny wkład projektów realizowanych przez tę grupę w realizację wartości docelowych wskaźników. Podkreślimy, że odnosimy się tu do wpływu projektów realizowanych w ramach RPO WM **przez przedsiębiorców** – bowiem w ogólnym ujęciu stopień kontrakcji środków w ramach RPO WM należy uznać za zadowalający a wartości docelowe wskaźników raczej nie są w opinii IZ zagrożone¹⁷.

Do obszarów spotykających się dotychczas z ograniczonym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorców należy współpracę z sektorem badań i rozwoju. Przejawem tego jest między innymi zerowy jak dotąd stopień realizacji wskaźników dla Działania 1.6, służącego rozwojowi sieci powiązań gospodarczych między przedsiębiorstwami oraz sferą badawczo-rozwojową a także fakt, że gdy w ramach niniejszego badania przedsiębiorcy oceniali poszczególne obszary wsparcia oferowanego w ramach RPO WM z punktu widzenia poprawy konkurencyjności Województwa Mazowieckiego i zwiększania jego spójności, kwestiom: rozwoju powiązań kooperacyjnych oraz budowy sieci współpracy między nauką a gospodarką przypisali relatywnie najniższe znaczenie (dwa przedostatnie miejsca w rankingu istotności poszczególnych obszarów); stosunkowo rzadko też dochodziło w ramach realizowanych przez przedsiębiorców projektów do nawiązania trwałej współpracy z partnerami takimi jak uczelnie czy jednostki badawcze w związku z realizacją projektu (według badania CATI wśród beneficjentów – w około 11% projektów).

¹⁷ Sprawozdanie z realizacji RPO WM stan na dzień 30.06.2011 r.

Rysunek 25. Ocena przedsiębiorców znaczenia poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WM z punktu widzenia wpływu na konkurencyjność województwa i zmniejszenie polaryzacji rozwojowej.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=394)

Obserwuje się też wyraźny brak zainteresowania inwestycjami o charakterze pro-ekologicznym.

Dlatego do obszarów, w których spodziewać się można stosunkowo najniższego poziomu wpływu na konkurencyjność zaliczyć można przede wszystkim: powiązania kooperacyjne, przeprowadzanie badań i ich wdrażanie, technologie pro-ekologiczne. Tymczasem w nawiązaniu do oceny IZ, właśnie dofinansowanie projektów zakładających innowacyjność oraz wdrożenia produktów i usług, a także inwestycje w infrastrukturę transportową mają obecnie zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności województwa.

Należy zaznaczyć, że niniejsza ocena dokonywana jest w trakcie trwania Programu, przy czym znaczna część projektów realizowanych przez przedsiębiorców będzie trwać jeszcze przez najbliższych kilka lat, co uniemożliwia w tym momencie jednoznaczną weryfikację stopnia realizacji rezultatów. Jednak na podstawie dotychczas zarysowujących się trendów wskazane wydaje się, aby w odniesieniu do obszarów przyjętych za kluczowe dla rozwoju konkurencyjności Województwa Mazowieckiego w kolejnej perspektywie finansowej dokonać pogłębionej analizy barier, jakie ograniczają zainteresowanie przedsiębiorców aplikowaniem lub obniżają jego efektywność, w celu wypracowania szczegółowych założeń RPO WM oraz modelu aplikowania zgodnych z potrzebami beneficjentów.

Kolejnym istotnym czynnikiem warunkującym skuteczność osiągnięcia celów RPO WM są rysujące się **różnice terytorialne**. W rejonach silnych gospodarczo – m. st. Warszawa oraz subregiony: warszawski wschodni, warszawski zachodni aktywność wnioskodawców wskazuje na większy potencjał skorzystania z Programu. Należy podkreślić, że w reakcji na dostrzegane różnice IZ starała się przeciwdziałać dominacji terenów lepiej rozwiniętych poprzez promowanie wniosków z obszarów o wyższej stopie bezrobocia, co zaowocowało zawyżonym (względem tego, co wynikałoby z wyrażanego zainteresowania) udziałem wśród beneficjentów przedsiębiorstw z regionów słabszych (subregion radomski, ciechanowsko-płocki). Z punktu widzenia niwelowania różnic rozwojowych między regionami, podejmowane dotychczas działania służyły realizacji celu głównego RPO WM: o istotności takich działań świadczy w szczególności fakt, że – jak przyznają sami beneficjenci - w omawianych subregionach bez dofinansowania z RPO WM nie doszłoby do realizacji podobnych inwestycji, podczas gdy w subregionach takich jak m. st. Warszawa, subregion warszawski wschodni czy zachodni do realizacji projektów bez wsparcia w ramach RPO WM doszłoby znacznie łatwiej. Ponownie jednak należy podnieść kwestię, na ile istotna może być skala oddziaływania interwencji w ramach Programu na zmniejszenie polaryzacji rozwojowej. Dokonana w ramach niniejszego badania analiza przestrzenna rozkładu wnioskodawców, beneficjentów oraz lokalizacji projektów, a także syntetyczna analiza podstawowych wskaźników makroekonomicznych na poziomie subregionów Województwa Mazowieckiego potwierdziła utrzymywanie się różnic rozwojowych na jego obszarze. Pozostaje faktem, że projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się w pobliżu

większych, prężnych ośrodków, gdzie dostrzegają większy potencjał rozwoju – w rezultacie koncentracja geograficzna realizowanych projektów stanowi odzwierciedlenie koncentracji ośrodków przedsiębiorczości w regionie.

Wydaje się, że należy ponownie zweryfikować zasadność przyjętego założenia, iż jakkolwiek projekt może zmienić polaryzację pomiędzy wielkim ośrodkiem miejskim, a jego mniejszymi sąsiadami. Wskazane wydaje się wykorzystanie możliwości realizacji inwestycji do poprawienia stanu infrastruktury komunikacyjnej, tak aby ułatwić ludziom pracę i współpracę w ramach regionu, bowiem efekt takiej działalności dla całego województwa będzie znacznie lepszy, niż próba sztucznego uzyskania stanu równości pomiędzy subregionami. Również nawiązując do analizy eksperckiej należy stwierdzić, że w celu zmniejszenia polaryzacji rozwojowej województwa należy w większym stopniu położyć nacisk na tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego w rejonach postrzeganych jako gospodarczo słabsze, poprzez rozwijanie rynków zbytu i zwiększanie mobilności zawodowej mieszkańców (przede wszystkim poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury drogowej).

W świetle powyższych rozważań, należy podkreślić trafność założeń Priorytetu III *Regionalny system transportowy* (obejmujące poprawę standardu i jakości regionalnej sieci drogowej, poprawę dostępności i jakości usług w zakresie regionalnego transportu publicznego) oraz dążyć do zwiększenia znaczenia tego typu projektów, a także jak największego stopnia zainteresowania nimi wśród potencjalnych beneficjentów w kolejnej perspektywie finansowej RPO WM.

W odniesieniu do projektów gdzie beneficjentami są przedsiębiorcy, jedną z możliwości zmniejszenia polaryzacji, jaką wskazał w badaniu przedstawiciel IZ, jest zróżnicowanie poziomu dofinansowania wniosków z różnych części Mazowsza. Pozwoliłoby to zachęcić przedsiębiorców z uboższych części regionu do ubiegania się o dofinansowanie.

Szansą wydaje się też realizacja na terenach słabszych gospodarczo inwestycji z zakresu przygotowania terenów pod działalność gospodarczą.

Nawiązując do analizy eksperckiej, jako obowiązującą wytyczną odnośnie przyszłych założeń Regionalnego programu Operacyjnego należy też przyjąć wynikający z wytycznych Unii Europejskiej odnośnie nowej strategii rozwoju do roku 2020¹⁸ wniosek, że „...zaproponowany model europejskiej gospodarki rynkowej w większym niż dotychczas stopniu ma się opierać na trzech współzależnych i uzupełniających się priorytetach:

- (1) *Wzrost inteligentny – czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,*
- (2) *Wzrost zrównoważony – transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów i konkurencji,*
- (3) *Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu – czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną.”*

Nawiązując do analizy eksperckiej, z dokumentów strategicznych dla województwa oraz kraju wynika, że w kolejnych latach dla rozwoju gospodarczego Województwa Mazowieckiego oraz podniesienia jego konkurencyjności szczególnie istotne znaczenie odgrywać będą **inwestycje w obszarze działalności badawczo-rozwojowej**. Do priorytetowych z punktu widzenia strategii rozwoju obszarów należą także **inwestycje**

¹⁸ Europa 2020 – strategia na rzecz zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

wynikające z celów gospodarki niskoemisyjnej – który to obszar pośrednio uzależniony jest od rozwoju obszaru pierwszego, tj. zapewnienia odpowiednich nakładów na badania i rozwój czy szerszego wykorzystywania technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych. Wydaje się zatem, że w odniesieniu kolejnego okresu finansowania w ramach RPO WM to właśnie obszary:

- Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego
- Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka
- Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka

szczególnie zasługują na kontynuację.

Dla najbliższej przyszłości ważne są również **inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną**, szczególnie dostęp do szeroko-pasmowego Internetu. Pozwolą one bowiem przedsiębiorcom zwiększyć możliwości produkcji i ulepszenia produktów.

Dostęp do rozwiązań telekomunikacyjnych stanowi ważny element także w odniesieniu do usług świadczonych na rzecz gospodarstw domowych; nawiązując do słów przedstawiciela IZ uczestniczącego w wywiadzie pogłębionym „tam są kierunki migracji, gdzie infrastruktura miejska zapewnia dostęp do szeroko pojętych usług kulturalnych, informacyjnych, rozrywkowych. W tej chwili obszary pozbawione dostępu do Internetu są obszarami problemowymi”.

Szczególnie istotny jest również fakt, że w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania RPO WM – ani beneficjenci Programu, ani przedsiębiorcy nie aplikujący o środki nie wskazali w badaniu nowych obszarów, o które ich zdaniem warto rozbudować Program. Propozycje beneficjentów odnośnie projektów, które powinny znaleźć się w przyszłym Programie, nie wykraczają poza obecny katalog projektów lub są jedynie wskazaniem jednostkowymi. Wyniki badania pozwalają stwierdzić, że nie ma potrzeby rozbudowy Programu o nowe obszary wsparcia.

5.4 Podsumowanie

[21] Czy realizacja projektów przyczyniła się do wzrostu konkurencyjności Województwa Mazowieckiego?

Wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na wzrost konkurencyjności Województwa Mazowieckiego należy uznać za ograniczony. Niezaprzeczalny jest wpływ realizacji projektów na wzrost konkurencyjności poszczególnych przedsiębiorstw korzystających z Programu. Dzięki realizacji projektów poszczególni przedsiębiorcy uzyskują wyższy poziom rozwoju, który ułatwia podejmowanie kolejnych inwestycji – co, jak wykazało niniejsze badanie, nie jest kwestią odległej przyszłości lecz ma już miejsce. Ze względu jednak na (i) ograniczoną skalę oddziaływania projektów realizowanych przez przedsiębiorców (ze wsparcia skorzystało jedynie 0,07% podmiotów z terenu województwa) oraz (ii) nierównomierne zainteresowanie przedsiębiorców wykorzystaniem środków, w szczególności niskie zainteresowanie realizacją projektów w obszarach strategicznych z punktu widzenia konkurencyjności regionu, takich jak: powiązania kooperacyjne, przeprowadzanie badań i ich wdrażanie, technologie ekologiczne, w skali województwa, **wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na wzrost konkurencyjności województwa należy uznać za ograniczony.**

[22] Czy realizacja projektów przyczyniła się do zmniejszenia polaryzacji rozwojowej na obszarze Województwa Mazowieckiego?

Wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na zmniejszenie polaryzacji rozwojowej Województwa Mazowieckiego należy uznać za ograniczony. Należy tu podkreślić, że działania

podejmowane przez IZ w celu zmniejszenia wpływu regionów silniejszych, takich jak m. st. Warszawa i przyległe powiaty na rzecz zwiększenia udziału wśród beneficjentów podmiotów reprezentujących regiony gospodarczo słabsze (wykazujące się wyższym poziomem bezrobocia) są co do zasady zgodne z założeniem dążenia do niwelowania dysproporcji wewnętrznych w poziomie rozwoju. Jednak projekty realizowane przez przedsiębiorców koncentrują się w pobliżu większych, prężnych ośrodków, gdzie istnieje większy potencjał rozwoju – w rezultacie koncentracja geograficzna realizowanych projektów stanowi odzwierciedlenie koncentracji ośrodków przedsiębiorczości w regionie, której to tendencji nie da się sztucznie odwrócić. W nawiązaniu do analizy eksperckiej należy stwierdzić, że większą skuteczność w tym zakresie przyniosłyby inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną, tak aby zwiększyć mobilność mieszkańców i zapewnić przepływ siły roboczej z ośrodków, gdzie warunki rozwoju przedsiębiorczości są słabsze, do regionów gdzie liczba miejsc pracy jest większa.

[25] W jakim stopniu projekty realizowane w ramach RPO WM przyczyniły się do realizacji wartości docelowych Programu?

[23] Jakie typy projektów przyczyniły się w największym stopniu do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego Programu?

„Wkład” projektów realizowanych przez przedsiębiorców w osiąganie wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego Programu jest zróżnicowany ze względu na nierównomierne zainteresowanie przedsiębiorców realizacją poszczególnych typów projektów. Na podstawie analizy poziomu zrealizowanych w projektach przedsiębiorców wskaźników można ocenić, że dwa najczęściej wybierane Działania: 1.5 Rozwój przedsiębiorczości oraz 2.3 Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP charakteryzują się na tle pozostałych najwyższym stopniem realizacji wartości docelowych wskaźników; w pozostałych Działaniach wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na realizację wartości docelowych jest ograniczony.

[26] Czy istnieją wskaźniki, których realizacja jest zagrożona?

Ograniczony wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na stopień realizacji wartości docelowych wskaźników nie wyklucza sukcesu całego Programu. W skali całego RPO WM sprawozdanie okresowe z realizacji Programu nie wykazuje poważnych zagrożeń dla realizacji wartości wskaźników.

Z punktu widzenia celów RPO WM, „zagrożeniem” jest niski poziom oddziaływania projektów realizowanych przez przedsiębiorców w zakresie powstawania powiązań kooperacyjnych, przeprowadzania badań i ich wdrażania, wdrażania technologii pro-ekologicznych.

[24] Jakie projekty charakteryzują się największą efektywnością (koszt wprowadzenia nowych produktów /usług, koszt utworzenia nowego miejsca pracy) ?

W ogólnym ujęciu, przyjęte oszacowanie wskazuje, że koszty te najniższe są w ramach Działania 1.5 oraz Działania 2.3. Ze względu na fakt, że Działania te stanowią zdecydowaną większość wśród realizowanych projektów, porównanie z innymi Działaniami może jednak nie być miarodajne.

[27] W jakim obszarze wpływ projektów na stopień osiągania celów RPO WM jest najsilniejszy? W jakim naj słabszy?

Najbardziej widocznym atutem RPO WM w zakresie projektów realizowanych przez przedsiębiorców wydaje się być realnie odczuwany wzrost konkurencyjności firm realizujących projekty, w tym fakt realizowania przez nie nowych inwestycji oraz poszerzenie rynków zbytu. Dzięki realizacji projektów poszczególni przedsiębiorcy uzyskują wyższy poziom rozwoju, który ułatwia podejmowanie kolejnych inwestycji. Realizacja projektów wiąże się także ze wzrostem stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwach.

Omawiane efekty mają pośrednie przełożenie na realizację pozostałych celów RPO WM, jednak ze względu na zidentyfikowane ograniczenia w realizacji zamierzonych rezultatów, nie można

jednoznacznie potwierdzić skuteczności osiągnięcia celu RPO WM w zakresie: wzrostu konkurencyjności województwa, w tym na tle innych województw oraz wyrównywania tendencji rozwojowych na jego obszarze.

[35] Czy i w jakich obszarach należy kontynuować obecną formę wsparcia?

Na podstawie przeprowadzonych rozważań, w szczególności opierając się na:

- Analizie dokumentów strategicznych które wskazują kierunki szczególnie istotne dla podniesienia konkurencyjności województwa, kraju i Europy,
- Wnioskach z analizy eksperckiej, że dla zwiększenia skuteczności i trwałości wsparcia, w szczególności dla zmniejszenia polaryzacji rozwojowej, należy przede wszystkim rozwijać rynki zbytu i tworzyć rozwiązania napędzające gospodarkę w regionach postrzeganych jako słabsze, w szczególności zapewnić przepływ siły roboczej z ośrodków, gdzie warunki rozwoju przedsiębiorczości są słabsze, do regionów gdzie liczba miejsc pracy jest większa,

zaleca się kontynuowanie wsparcia przede wszystkim w obszarach:

- Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego
- Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka
- Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP - szczególnie dostęp do szerokopasmowego Internetu a także zwiększanie dostępu do Internetu dla gospodarstw domowych,
- Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka – projekty zgodne z celami gospodarki niskoemisyjnej,
- Regionalny system transportowy - poprawa standardu i jakości regionalnej sieci drogowej, poprawę dostępności i jakości usług w zakresie regionalnego transportu publicznego,
- Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą.

[37] Jakie nowe obszary należy uwzględnić podczas planowania wsparcia w odniesieniu do nowej perspektywy finansowej po roku 2013?

Wyniki badania pozwalają stwierdzić, że nie ma potrzeby rozbudowy Programu o nowe obszary wsparcia. Beneficjenci nie wskazali w badaniu obszarów, o które ich zdaniem warto rozbudować Program, które nie byłyby już uwzględnione w obecnym jego założeniach.

6 Analiza interwencji w ramach RPO WM 2007-2013 z punktu widzenia przedsiębiorców, którzy nie zdecydowali się na aplikowanie o środki w ramach tego programu

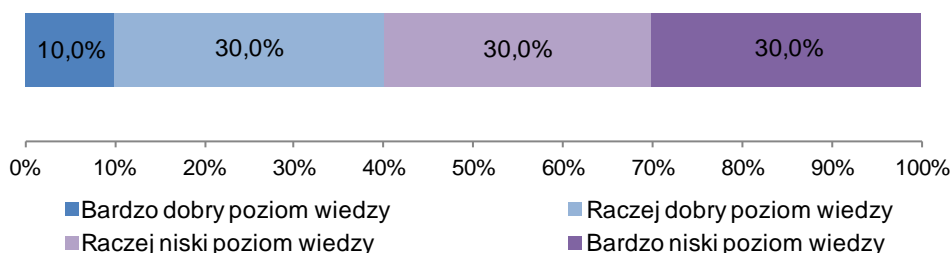
6.1 Charakterystyka badanej próby przedsiębiorstw

Badanie ankietowe na próbie 10 przedsiębiorstw, które nie aplikowały dotąd o środki w ramach RPO WM zrealizowano na 4 przedstawicielach sekcji C – przetwórstwo przemysłowe, po dwóch przedstawicielach sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle i sekcji S – pozostała działalność usługowa oraz po jednym przedstawicielu sekcji F – budownictwo i sekcji P - edukacja. Pośród badanych 8 przedsiębiorstw finansuje się za pomocą finansowania wewnętrznego, a dwa za pomocą finansowania zewnętrznego ze źródeł krótkoterminowych, żadne z badanych przedsiębiorstw nie opiera się na finansowaniu zewnętrznym ze źródeł długoterminowych. Pięć firm działa na rynku od 10 do 20 lat, trzy od 5 do 10 lat, jedna od roku do 5 lat, a jedno przedsiębiorstwo nie podało swojego stażu na rynku. W badaniu wzięły udział trzy przedsiębiorstwa z subregionu warszawskiego zachodniego, po dwa przedsiębiorstwa z subregionu ostrołęcko-siedleckiego i radomskiego oraz przedsiębiorstwa z subregionów ciechanowsko-płockiego, miasta st. Warszawa oraz warszawskiego wschodniego.

6.2 Poziom wiedzy nieaplikujących przedsiębiorców na temat RPO WM

Przedsiębiorców z terenu województwa mazowieckiego, którzy nie aplikowali o środki w ramach RPO WM, poproszono o ocenę swojej wiedzy dotyczącej możliwości realizacji projektów w ramach RPO WM. Przedsiębiorcy w 60% nisko ocenili swój poziom wiedzy (na poziom raczej niski i bardzo niski wskazało po 3 respondentów), a w 40% dobrze (3 ankietowanych oceniało swoją wiedzę raczej dobrze, 1 bardzo dobrze).

Rysunek 26. Ocena przez przedsiębiorców, którzy nie aplikowali o wsparcie wiedzy na temat możliwości realizacji projektów w ramach RPO WM.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=10)

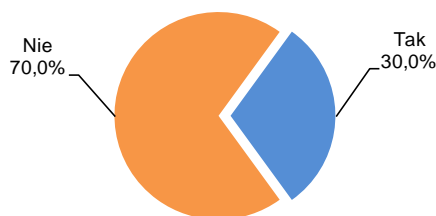
W typach projektów, na jakie przedsiębiorcy mogą uzyskać dofinansowanie orientowało się 4 z 10 ankietowanych przedsiębiorców. Najlepiej znane były projekty rozwoju przedsiębiorczości poprzez realizację nowych inwestycji, które wskazała cała czwórka przedsiębiorców orientujących się w typach projektów. Typy projektów dotyczące wspierania powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym, promocji gospodarczej – wsparcie i integracja działań w zakresie marketingu i promocji gospodarczej

regionu oraz ochrony powierzchni ziemi – zarządzanie odpadami gospodarczymi i produkcyjnymi znało po dwóch z czterech przedsiębiorców. Pojedynczo wskazywano na znajomość projektów dotyczących wspomagania sektora badawczo-rozwojowego, budowy sieci współpracy nauka-gospodarka, wsparcia dla przedsiębiorstw w zakresie wdrożenia najlepszych dostępnych technik, technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla MSP, ochrony powietrza, energetyka (w tym energetyka odnawialna) oraz turystyki – wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych.

6.3 Zainteresowanie aplikowaniem o środki w ramach Programu

Możliwość aplikowania o środki w ramach Działania RPO WM rozważało 30% przedsiębiorców (3 z 10 ankietowanych). Każdy z respondentów rozważał aplikowanie w ramach innego obszaru wsparcia. Obszarami zainteresowań były rozwój przedsiębiorczości poprzez realizację nowych inwestycji, wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrożenia najlepszych dostępnych technik oraz technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP.

Rysunek 27. Odsetek przedsiębiorstw, które nie aplikowały o wsparcie w ramach RPO WM lecz rozważały taką możliwość.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=10)

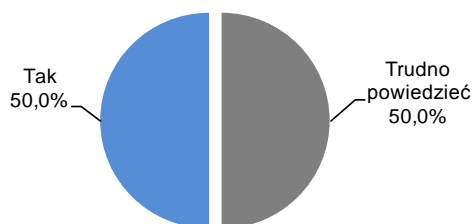
Nie złożenie wniosku o dofinansowanie w połowie przypadków motywowane było brakiem dobrego pomysłu na projekt. Brak wiedzy, na co można uzyskać dofinansowanie było powodem nie złożenia wniosku przez 20% przedsiębiorstw. Jeden z dziesięciu ankietowanych stwierdził, że jego przedsiębiorstwo nie było przygotowane do aplikowania, co wynikało z niestabilności finansowej firmy. Dwóch respondentów podało inne powody nie złożenia wniosku o dofinansowanie, wymienili oni niedoinformowanie oraz problemy finansowe.

Z unijnych źródeł dofinansowania korzystało jedno z dziesięciu badanych przedsiębiorstw. Źródłem finansowania był POIG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Beneficjent miał trudności z porównaniem atrakcyjności otrzymanego wsparcia i RPO WM.

W przyszłości aplikowanie o środki w ramach RPO WM rozważa 5 z 10 badanych przedsiębiorstw. Dwóch ankietowanych wskazało na warunki, od których uzależniają aplikowanie, podali oni konieczność zaistnienia potrzeby oraz stworzenie możliwości uzyskania dotacji dla małych firm z niewielkimi dochodami. Połowa ankietowanych przedsiębiorców miała trudności z określeniem czy w przyszłości rozważy aplikowanie o środki.

Rysunek 28. Odsetek przedsiębiorstw, które nie aplikowały o wsparcie w ramach RPO WM, lecz w przyszłości rozważyłyby taką możliwość.

Opracowanie własne na podstawie badania CATI (N=10)

Najwięcej przedsiębiorców w ramach programów unijnych takich jak RPO WM zainteresowanych byłoby rozwojem przedsiębiorczości poprzez realizację nowych inwestycji, wskazało go 90% badanych (9 przedsiębiorstw). Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrożenia najlepszych dostępnych technik budziło zainteresowanie połowy ankietowanych. Dwa przedsiębiorstwa wskazały technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP w kręgu swoich zainteresowań. Pojedynczo wybierano także: wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego, promocję gospodarczą – wsparcie i integracja działań w zakresie marketingu i promocji gospodarczej regionu, ochronę powierzchni ziemi – zarządzanie odpadami gospodarczymi i produkcyjnymi oraz turystykę – wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych. Do katalogu obszarów wsparcia jeden z przedsiębiorców dopisałby nowoczesne technologie produkcji.

Przedsiębiorców zapytano, na jakim poziomie szacują optymalny poziom dofinansowania projektu, przy którym byliby zainteresowani aplikowaniem o środki. Siedmiu przedsiębiorców podało swoje preferencje, a trzech wstrzymało się od odpowiedzi. Sześciu respondentów podało wartości procentowe optymalnego poziomu dofinansowania projektu: 100%, 90%, 80%, 50% (wskazane przez 2 ankietowanych) oraz 40-60%, a jeden wartość nominalną 2-10 milionów złotych.

6.4 Podsumowanie

[28] Jakie przyczyny decydują o tym, że nie zdecydowano się na aplikowanie w ramach RPO WM? – w jakim stopniu decydujący był: nieodpowiedni wachlarz form wsparcia, wysokość poziomu dofinansowania, brak przygotowania przedsiębiorstwa do aplikowania, brak pomysłu na projekt, inne powody?

Nie złożenie wniosku o dofinansowanie w połowie przypadków motywowane było brakiem dobrego pomysłu na projekt. Brak wiedzy, na co można uzyskać dofinansowanie było powodem nie złożenia wniosku przez 20% przedsiębiorstw. Jeden z dziesięciu ankietowanych stwierdził, że jego przedsiębiorstwo nie było przygotowane do aplikowania, co wynikało z niestabilności finansowej firmy. Dwóch respondentów podało inne powody nie złożenia wniosku o dofinansowanie, wymienili oni niedoinformowanie oraz problemy finansowe.

[29] Czy przedsiębiorcy realizują projekty o pokrewnej tematyce w ramach innych źródeł dofinansowania ze środków unijnych? – jakie to źródła?

Z unijnych źródeł dofinansowania korzystało jedno z dziesięciu badanych przedsiębiorstw. Źródłem finansowania był POIG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Beneficjent miał trudności z porównaniem atrakcyjności otrzymanego wsparcia i RPO WM.

[30] W jakich obszarach przedsiębiorcy oczekiwaliby form wsparcia, aby w przyszłości złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?

W przyszłości aplikowanie o środki w ramach RPO WM rozważa 5 z 10 badanych przedsiębiorstw. Najwięcej przedsiębiorców zainteresowanych byłoby rozwojem przedsiębiorczości poprzez realizację nowych inwestycji (90% badanych - 9 przedsiębiorstw). Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrożenia najlepszych dostępnych technik budziło zainteresowanie połowy ankietowanych. Dwa przedsiębiorstwa wskazały technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP. Pojedynczo wybierano także: wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego, promocję gospodarczą – wsparcie i integracja działań w zakresie marketingu i promocji gospodarczej regionu, ochronę powierzchni ziemi – zarządzanie odpadami gospodarczymi i produkcyjnymi oraz turystykę – wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych. Do katalogu obszarów wsparcia jeden z przedsiębiorców dopisałby nowoczesne technologie produkcji.

[31] Jakie wydatki powinny według przedsiębiorców być włączone do katalogu kosztów kwalifikowanych, aby w przyszłości chcieli złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?

Katalog kosztów kwalifikowanych nie stanowił dla badanych istotnego kryterium mogącego warunkować podjęcie próby aplikowania o środki w ramach RPO WM.

[32] Jaki powinien być optymalny poziom dofinansowania projektów, aby w przyszłości przedsiębiorcy chcieli złożyć wniosek o realizację projektu w ramach RPO WM?

Siedmiu przedsiębiorców podało swoje preferencje, a trzech wstrzymało się od odpowiedzi. Wskazywane wartości procentowe zawierały się w przedziale od 40% do 100%.

7 Rekomendacje

7.1 Analiza SWOT dla RPO WM 2007-2013

Wnioski płynące z analizy poszczególnych obszarów badawczych pozwalają wskazać mocne i słabe strony realizacji RPO WM w latach 2007-2011 w zakresie projektów realizowanych przez przedsiębiorców) oraz szanse i zagrożenia dla realizacji celów Programu w perspektywie roku 2013 oraz kolejnego okresu finansowania.

Mocne strony	Słabe strony
<p>M1. W wyniku realizacji projektu przedsiębiorcy odczuwają wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa. Nieliczne przypadki, gdy wpływ ten jest niższy od oczekiwanego, uzasadniane są czynnikami zewnętrznymi a nie związanymi z samym Programem.</p> <p>M2. W wyniku realizacji projektu przedsiębiorcy odczuwają poszerzenie rynków zbytu towarów i usług.</p> <p>M3. W wyniku realizacji projektu w przedsiębiorstwach następuje wzrost zatrudnienia.</p> <p>M4. W niemal wszystkich przypadkach udało się lub przewidziane jest to w najbliższej przyszłości wprowadzić na rynek przewidziane w projektach nowe produkty lub usługi.</p> <p>M5. Jak wskazują deklaracje przedsiębiorców, realizacja projektów pośrednio przyczynia się do upowszechnienia stosowania przez firmy standardów w zakresie ochrony środowiska.</p> <p>M6. Poziom dofinansowania do realizacji projektów beneficjenci w większości oceniają jako optymalny.</p> <p>M7. Środki w ramach RPO WM umożliwiły realizację projektów w takiej formie i na taką skalę, na jaką w przeważającej większości przypadków przedsiębiorstw nie byłoby stać bez dofinansowania. Istotny jest fakt że w szczególności potwierdzenie istotności dofinansowania w ramach RPO WM płynie ze strony regionów o słabszej kondycji gospodarczej.</p>	<p>S1. Wsparcie w ramach RPO WM otrzymało 0,07% podmiotów gospodarczych z terenu województwa. Wprawdzie przedsiębiorcy stanowią drugą co do wielkości grupę beneficjentów Programu, jednak z punktu widzenia całego województwa wartość bezwzględna liczby beneficjentów nie jest wysoka.</p> <p>S2. Potencjalny brak odpowiedniego przygotowania przedsiębiorców do aplikowania. Spośród złożonych 1387 (poprawnych pod względem formalnym) wniosków dofinansowanie otrzymało 470 (33,9%), z czego część w wyniku odwołań.</p> <p>W szczególności struktura beneficjentów oraz doświadczenia IZ pokazują, że słabszym przygotowaniem do pisania wniosków wykazują się mikroprzedsiębiorstwa.</p> <p>S3. Struktura beneficjentów pokazuje, że zazwyczaj zostają nimi firmy o dłuższym stażu (min. 5 lat). Tymczasem im krótszy czas stażu firmy na rynku, tym większe ryzyko zagrożenia likwidacją. Tym samym, wsparcie w ramach RPO jest łatwiej dostępne dla firm o silniejszej pozycji na rynku (o dłuższym stażu oraz – jak pokazuje S2 – większych).</p> <p>S4. Niewielkie jest dotychczas przełożenie realizacji projektu w ramach RPO WM na nawiązanie współpracy z partnerami społecznymi takimi jak uczelnie, jednostki badawcze itp.</p>

Szanse

- Sz1. 93,6% realizowanych w ramach RPO WM projektów miało charakter inwestycyjny. Dodatkowo przedsiębiorcy szacowali czas odczuwania korzyści z dokonanych inwestycji na wiele lat.
- Sz2. Efekt dodatkowy realizowanych w ramach RPO WM projektów – ponad połowa z nich (56,6%) okazała się inspiracją dla kolejnego przedsięwzięcia, z których aż 89,2% wykorzystywało rozwiązania innowacyjne.
- Sz3. Kolejny okres dofinansowania – w oparciu o doświadczenia z realizacji, możliwość weryfikacji założeń w celu dalszej poprawy dopasowania Projektu do założonych celów.

Zagrożenia

- Z1. Zróżnicowany jest poziom zainteresowania przedsiębiorców poszczególnymi Działaniami – realizowane przez tę grupę projekty koncentrują się wokół dwóch typów wsparcia. W konsekwencji, ograniczony jest wpływ projektów realizowanych przez przedsiębiorców na osiąganie związanych z pozostałymi Działaniami wartości docelowych wskaźników. W szczególności zagrożeniem jest niski poziom oddziaływania projektów realizowanych przez przedsiębiorców w zakresie powstawania powiązań kooperacyjnych, przeprowadzania badań i ich wdrażania, wdrażania technologii pro-ekologicznych.
- Z2. Dotychczasowe doświadczenia w realizacji projektów przez przedsiębiorców pozwalają dostrzec zagrożenie dla zainteresowania przez nich w przyszłości projektami z dziedzin, kwalifikowanych w ocenie IZ jako istotne dla rozwoju konkurencyjności regionu: badania i rozwój, budowa sieci współpracy nauka-gospodarka.
- Z3. Wprawdzie w wyniku podejmowanych dotychczas działań IZ tak aby zmniejszać dysproporcję między ośrodkiem gospodarczym (m. st. Warszawa) a rejonami o najtrudniejszej sytuacji doszło do zrównania ilościowego udziału wśród beneficjentów podmiotów z różnych subregionów województwa, jednak w ogólnym ujęciu nie można potwierdzić istotnego jakościowego oddziaływania RPO WM na zmniejszenie polaryzacji rozwojowej województwa.

7.2 Tabela wniosków i rekomendacji z badania

Część A – rekomendacje operacyjne							
Lp.	Tytuł raportu	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: stan wdrożenia	Termin realizacji
1	Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.	<p>Struktura wnioskodawców pokazuje, że większą aktywnością aplikacyjną wykazują się podmioty z terenów (subregionów) postrzeganych w perspektywie województwa jako silne gospodarczo. Chociaż w wyniku podejmowanych dotychczas działań IZ, służących zmniejszeniu omawianej dysproporcji, doszło do zrównania ilościowego udziału w gronie beneficjentów podmiotów z poszczególnych subregionów województwa, to jednak w ogólnym ujęciu nie można potwierdzić istotnego jakościowego oddziaływania RPO WM na zmniejszenie polaryzacji rozwojowej województwa. (str. 26-27, 33-34, 65-66)</p> <p>Stan oczekiwany: W wyniku realizacji przez przedsiębiorców projektów w ramach RPO WM poprawie ulegają warunki rozwoju gospodarczego subregionów postrzeganych dotychczas jako słabo rozwinięte gospodarczo w perspektywie województwa, w wyniku czego zmniejszają się różnice rozwojowe między subregionami.</p>	R1. Wprowadzenie zróżnicowanego poziomu dofinansowania projektów w układzie terytorialnym jako dodatkowego czynnika, motywującego do aplikowania przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie subregionów postrzeganych dotychczas jako słabo rozwinięte gospodarczo w perspektywie województwa. (str. 66)	IZ RPO WM	Uwzględnienie stosownych zapisów w szczegółowym opisie RPO WM.		W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania

Część B – rekomendacje kluczowe

Lp.	Tytuł raportu	Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja (strona w raporcie)	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status: stan wdrożenia	Termin realizacji
2	Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.	Wyniki badania potwierdzają istotny wpływ projektów realizowanych dzięki bezzwrotnej pomocy w ramach RPO WM na wzrost konkurencyjności indywidualnych przedsiębiorstw będących beneficjentami Programu. Potwierdzeniem dla skuteczności wykorzystania otrzymanych środków jest lista mocnych stron programu (analiza SWOT) (str. 74) Można zatem uznać bezzwrotną pomoc oferowaną w ramach RPO WM za skuteczne narzędzie wsparcia przedsiębiorców. (str. 53)	R2. Utrzymanie bezzwrotnego charakteru pomocy w ramach wsparcia dla przedsiębiorstw w kolejnym okresie dofinansowania RPO WM. (str. 57)	IZ RPO WM	Uwzględnienie stosownych zapisów w szczegółowym opisie RPO WM.		W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania
3	Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.	W oparciu o wyniki badania i opinie beneficjentów można uznać obecny poziom dofinansowania za odpowiedni. Nie stwierdzono w badaniu przypadków projektów, w których poziom przyznanego dofinansowania stanowiłby barierę dla jego realizacji w zaplanowanej formie lub skali. (str. 34) Także beneficjenci nie aplikujący o wsparcie w ramach RPO WM nie wskazywali kwestii poziomu dofinansowania jako bariery decydującej o ich dotychczasowej bierności w aplikowaniu. (str. 72)	R3. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania porównywalnych do obowiązujących w latach 2007-2013 założeń dotyczących poziomu dofinansowania projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM. (str. 37)	IZ RPO WM	Uwzględnienie stosownych zapisów w szczegółowym opisie RPO WM.		W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania

4	<p>Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.</p>	<p>W oparciu o uzyskane wyniki badań należy przyjąć, że obowiązujący dotychczas katalog kosztów kwalifikowanych jest optymalny dla realizacji projektów w ramach RPO WM. Katalog kosztów kwalifikowanych nie stanowił dla badanych istotnego kryterium mogącego warunkować podjęcie próby aplikowania o środki w ramach RPO WM lub mogącego ograniczać skuteczność realizacji projektów. (str. 35, 73)</p>	<p>R4. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania porównywalnych do obowiązujących w latach 2007-2013 założeń dotyczących katalogu wydatków kwalifikowanych w odniesieniu do projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM. (str. 38)</p>	<p>IZ RPO WM</p>	<p>Uwzględnienie stosownych zapisów w szczegółowym opisie RPO WM.</p>	<p>W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania</p>
5	<p>Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.</p>	<p>Wyniki badania pozwalają stwierdzić, że nie ma potrzeby rozbudowy RPO WM o nowe obszary wsparcia. Badani beneficjenci nie wskazali bowiem nowych obszarów, o które ich zdaniem warto rozbudować Program (odnotowane wskazania nie wykraczały poza obecny katalog projektów lub miały charakter jednostkowy). (str. 31) W opinii przedstawicieli IZ, biorących udział w badaniu, wskazany jest odwrotny kierunek założeń - Program powinien być mniejszy i skoncentrować się na określonych kluczowych obszarach. (str. 63)</p>	<p>R5. Przyjęcie w kolejnym okresie finansowania nie wykraczających poza obowiązujące w latach 2007-2013 założeń dotyczących katalogu obszarów wsparcia w odniesieniu do projektów realizowanych przez przedsiębiorców w ramach RPO WM. (str. 63, 67, 69)</p>	<p>IZ RPO WM</p>	<p>Analiza zapotrzebowania beneficjentów i przygotowanie założeń RPO WM bez rozszerzania dotychczasowego zakresu pomocy, dążenie do koncentracji środków w obszarach, które w niniejszym badaniu uznane zostały za szczególnie warte kontynuowania.</p>	<p>W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania</p>

6	<p>Analiza wsparcia udzielonego przedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 w latach 2007-2011.</p>	<p>Jak wynika z analizy eksperckiej, a także analizy dokumentów strategicznych województwa, jak i wytycznych unijnych dotyczących nowego modelu społecznej gospodarki rynkowej, w kolejnych latach dla rozwoju gospodarczego Województwa Mazowieckiego oraz podniesienia jego konkurencyjności szczególnie istotne znaczenie odgrywać będą inwestycje w obszarze działalności badawczo-rozwojowej. Do obszarów priorytetowych z punktu widzenia strategii rozwoju województwa i kraju należą także inwestycje wynikające z celów gospodarki niskoemisyjnej – który to obszar pośrednio uzależniony jest od rozwoju obszaru pierwszego, tj. zapewnienia odpowiednich nakładów na badania i rozwój czy szerszego wykorzystywania technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych.</p> <p>Nawiązując do analizy eksperckiej należy stwierdzić, że w celu zmniejszenia polaryzacji rozwojowej województwa należy głównie położyć nacisk na tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego w subregionach postrzeganych dotychczas jako słabo rozwinięte gospodarczo w perspektywie województwa – poprzez rozwijanie rynków zbytu, zwiększanie mobilności zawodowej mieszkańców (przede wszystkim przez inwestycje w rozwój infrastruktury drogowej). (str. 66-67)</p> <p>Stan oczekiwany: RPO WM pozostaje głównym instrumentem realizacji polityki rozwoju województwa w latach 2014-2020. W wyniku realizacji przez przedsiębiorców projektów w ramach RPO WM poprawie ulegają warunki rozwoju gospodarczego słabszych dotychczas subregionów, co przyczynia się do zmniejszenia dotychczasowych różnic rozwojowych między regionami.</p>	<p>R6. W odniesieniu do kolejnego okresu finansowania zaleca się kontynuowanie wsparcia ze szczególną koncentracją na obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego * Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka * Technologie komunikacyjne i informacyjne dla MSP - szczególnie dostęp do szeroko-pasmowego Internetu * Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka – projekty zgodne z celami gospodarki niskoemisyjnej. * Regionalny system transportowy - poprawa standardu i jakości regionalnej sieci drogowej, poprawę dostępności i jakości usług w zakresie regionalnego transportu publicznego, * Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą. (str. 66-67) 	IZ RPO WM	<p>Dążenie do koncentracji środków w ramach kolejnego okresu dofinansowania w szczególności w tych obszarach. Analiza zapotrzebowania beneficjentów w odniesieniu do aplikowania i realizacji projektów kwalifikujących się do wskazanych obszarów.</p>	<p>W trakcie prac nad ostatecznymi założeniami RPO WM w odniesieniu do kolejnego okresu finansowania</p>
---	---	--	---	-----------	---	--

8 Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura beneficjentów RPO WM w podziale według klasy wielkości przedsiębiorstwa.	21
Rysunek 2. Koncentracja geograficzna beneficjentów RPO WM (wraz z tabelarycznym zestawieniem danych na temat skuteczności aplikowania).	26
Rysunek 3. Charakterystyka realizowanych projektów ze względu na zastosowanie innowacyjnych rozwiązań.	32
Rysunek 4. Charakterystyka realizowanych projektów ze względu na rodzaj zastosowanych rozwiązań.	32
Rysunek 5. Koncentracja geograficzna realizowanych projektów.	34
Rysunek 6. „Czy poziom dofinansowania do realizacji projektu był Państwa zdaniem optymalny?”	35
Rysunek 7. Odsetek firm realizujących podobne (w formie i skali) działania jak w ramach projektu z RPO WM, ale bez dofinansowania z UE.	40
Rysunek 8. Przewidywania wobec realizacji projektu w podobnej formie i na podobną skalę bez dofinansowania z RPO WM.	40
Rysunek 9. Zmiana stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwie w wyniku bezpośredniego oddziaływania projektu.	41
Rysunek 10. Wpływ realizacji projektu na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami biznesowymi.	44
Rysunek 11. Wpływ realizacji projektu na nawiązanie współpracy z nowymi partnerami społecznymi.	45
Rysunek 12. Zmiana rynku zbytu towarów i usług przedsiębiorstw w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu w ramach RPO WM.	46
Rysunek 13. Subiektywna ocena przedsiębiorców poszerzenia rynku zbytu towarów/usług firmy w wyniku realizacji projektu.	47
Rysunek 14. Zmiana popytu na towary / usługi przedsiębiorstwa w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu.	48
Rysunek 15. Nowe przedsięwzięcia realizowane pośrednio w wyniku projektu w ramach RPO WM – wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań.	49
Rysunek 16. Subiektywna ocena wpływu realizacji projektu w ramach RPO WM na konkurencyjność przedsiębiorstwa.	50
Rysunek 17. Czy projekt spełnił Pani/Pana oczekiwania co do wpływu na konkurencyjność przedsiębiorstwa?	51
Rysunek 18. Przewidywane perspektywy rozwoju firmy w ciągu najbliższych 2 lat.	52
Rysunek 19. „Czy wpływ na przewidywany rozwój firmy będzie miał fakt realizacji projektu w ramach RPO WM?”	52
Rysunek 20. Ocena efektywności projektu przez beneficjentów.	53
Rysunek 21. „Czy bezzwrotna pomoc w takiej postaci, jaką Państwo otrzymali, jest skutecznym narzędziem wsparcia dla przedsiębiorców?”	54
Rysunek 22. Wpływ zastosowanych w projektach rozwiązań na środowisko naturalne.	55
Rysunek 23. Przestrzeganie przez przedsiębiorstwa europejskich/krajowych standardów dotyczących postępowania w stosunku do środowiska naturalnego.	55
Rysunek 24. Posiadanie przez przedsiębiorstwa certyfikatów potwierdzających zgodność ich funkcjonowania z normami ochrony środowiska naturalnego.	56

Rysunek 25. Ocena przedsiębiorców znaczenia poszczególnych obszarów wsparcia w ramach RPO WM z punktu widzenia wpływu na konkurencyjność województwa i zmniejszenie polaryzacji rozwojowej.....	66
Rysunek 26. Ocena przez przedsiębiorców, którzy nie aplikowali o wsparcie wiedzy na temat możliwości realizacji projektów w ramach RPO WM.....	71
Rysunek 27. Odsetek przedsiębiorstw, które nie aplikowały o wsparcie w ramach RPO WM lecz rozważyły taką możliwość.....	72
Rysunek 28. Odsetek przedsiębiorstw, które nie aplikowały o wsparcie w ramach RPO WM, lecz w przyszłości rozważyłyby taką możliwość.....	73

9 Spis tabel

Tabela 1. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na wielkość przedsiębiorstwa.	22
Tabela 2. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na branżę, w której działa przedsiębiorstwo.....	22
Tabela 3. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na wysokość dochodów przedsiębiorstwa.....	24
Tabela 4. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na sposób finansowania działalności... ..	24
Tabela 5. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na czas funkcjonowania firmy na rynku.	25
Tabela 6. Charakterystyka beneficjentów RPO WM ze względu na formę prawną przedsiębiorstwa.	25
Tabela 7. Charakterystyka realizowanych projektów według Priorytetu i Działania RPO WM.	29
Tabela 8. Charakterystyka realizowanych projektów według działu gospodarki.....	30
Tabela 9. Charakterystyka realizowanych projektów według rodzaju realizowanych działań.....	31
Tabela 10. Wartość realizowanych projektów oraz poziom dofinansowania.....	35
Tabela 11. Szacowany, optymalny poziom dofinansowania dla projektu.....	36
Tabela 12. Propozycje przedsiębiorców co do poszerzenia katalogu kosztów kwalifikowanych.	36
Tabela 13. Odsetek projektów zakładających wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług. .	42
Tabela 14. . Zmiana rynku zbytu towarów i usług przedsiębiorstw w porównaniu do stanu sprzed realizacji projektu w ramach RPO WM – charakterystyka w podziale według lokalizacji przedsiębiorstwa.	46
Tabela 15. Zmienne dla orientacyjnej oceny efektywności projektów.....	64

10 Aneks

10.1 Załącznik nr 1. Zestawienie osiągniętych wartości wskaźników realizacji RPO WM

10.1.1 Realizacja wartości wskaźników na poziomie projektów – w projektach, w których beneficjentami są przedsiębiorcy

Udział przedsiębiorców wśród beneficjentów	Działanie RPO WM	Nazwa wskaźnika	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców (dla umów dla których złożono wniosek o płatność końcową)	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców
58%	1.4	Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez IOB	0	6
		Liczba nowych i zmodernizowanych usług świadczonych przez IOB	0	3
		Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze mikropożyczkowe pożyczkowe i poręczeniowe.	0	1435
		Liczba przedsiębiorstw wspartych przez IOB	0	30
		Liczba wspartych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych	0	2
		Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu (IOB)	0	1
		Wartość wsparcia finansowego dla funduszy poręczeń kredytowych	0	70
		Wartość udzielonych kredytów i pożyczek	0	36320000
		Wartość wsparcia finansowego dla funduszy pożyczkowych	0	20
99%	1.5	Liczba dokapitalizowanych przedsiębiorstw	90	148
		Liczba dotacji na przedsięwzięcia inwestycyjne	144	238
		Liczba działających MSP, które prowadzą sprzedaż produktów lub usług powstałych w wyniku udzielonego wsparcia	141	302
		Liczba innowacji wprowadzonych przez powstałe dzięki udzielonemu wsparciu przedsiębiorstwa.	381	654
		Liczba nabytych patentów	0	2
		Liczba nabytych wzorów użytkowych / wzorów przemysłowych / prac badawczo - rozwojowych lub uzyskanych licencji	0	18
		Liczba nowych produktów/usług	3	132
		Liczba przedsiębiorstw wyposażonych w sprzęt specjalistyczny	144	216
		Liczba udoskonalonych produktów/usług	680	865
		Liczba utworzonych miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach	1797	3227
		Liczba utworzonych miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach dla kobiet	266	361
		Liczba utworzonych praktyk/staży	5	88
		Liczba uzyskanych certyfikacji wyrobów/usług/maszyn/urządzeń	13	42
		Liczba uzyskanych certyfikatów w zakresie zarządzania jakością	9	14
		Liczba uzyskanych certyfikatów w zakresie zarządzania środowiskiem	1	2
		Liczba wdrożonych technologii	280	466
		Liczba wybudowanych obiektów	37	75
Liczba zmodernizowanych obiektów	28	46		
Powierzchnia wybudowanych obiektów	32258,55	109513,1		

Udział przedsiębiorców wśród beneficjentów	Działanie RPO WM	Nazwa wskaźnika	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców (dla umów dla których złożono wnioszek o płatność końcową)	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców
		Powierzchnia zmodernizowanych obiektów	22573,93	33373,03
		Wartość zakupionych środków trwałych/wartości niematerialnych i prawnych służących wdrożeniu projektu	3,45E+08	6,24E+08
48%	1.7	Liczba misji gospodarczych promujących przedsiębiorców	0	167
		Liczba podmiotów/osób wykorzystujących serwisy informacyjne wspomagające promocję Mazowsza	0	68
		Liczba podpisanych kontraktów handlowych	0	157
		Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie eksportu	0	14
		Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie eksportu	0	2
		Liczba przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	0	177
		Liczba utworzonych stron internetowych umożliwiających dostęp do informacji niezbędnej do działań inwestycyjnych	0	2
		Liczba wdrożonych lub rozbudowanych serwisów informacyjnych wspomagających promocję rozwoju Mazowsza	0	2
100%	1.8	Liczba zorganizowanych imprez targowo - wystawienniczych promujących przedsiębiorców	0	9
		Liczba przedsiębiorstw, które dokonały zmiany w produkcji w zakresie gospodarki odpadami	0	1
		Liczba przedsiębiorstw, które dokonały zmiany w produkcji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	0	1
		Liczba przedsiębiorstw, które dokonały zmiany w produkcji w zakresie ochrony powietrza	0	1
		Zmiana emisji głównych zanieczyszczeń powietrza: dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, dwutlenku węgla	0	-2
Zmiana ilości wytwarzanych odpadów	0	50		
7%	2.2	Liczba obywateli korzystających z udostępnionych rejestrów publicznych	0	13000
		Liczba osób korzystających z usług on-line	0	145000
		Liczba publicznych ośrodków ochrony zdrowia świadczących usługi on-line dla obywateli	0	2
		Liczba rejestrów publicznych udostępnionych online	0	2
		Liczba rozbudowanych lokalnych lub regionalnych bezpiecznych systemów transmisji danych	0	1
		Liczba stron internetowych o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem	0	1
		Liczba uruchomionych on-line usług na poziomie 1 – Informacja	0	5
		Liczba uruchomionych on-line usług na poziomie 2 - Interakcja	0	2
		Liczba uruchomionych on-line usług na poziomie 3 – dwustronna interakcja	0	4
		Liczba utworzonych aplikacji oraz udostępnionych usług teleinformatycznych	0	7
		Liczba utworzonych stron internetowych	0	1
		Liczba użytkowników korzystających z Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (PIAP)	0	1000
		Liczba użytkowników objętych systemem antywirusowym	0	1200
		Liczba użytkowników objętych systemem autentyfikacji	0	1500
Liczba użytkowników objętych systemem identyfikacji	0	2700		
Liczba wdrożonych elektronicznych obiegu dokumentów	0	3		
Liczba wdrożonych systemów antywirusowych	0	2		

Udział przedsiębiorców wśród beneficjentów	Działanie RPO WM	Nazwa wskaźnika	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców (dla umów dla których złożono wniosek o płatność końcową)	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców
		Liczba wdrożonych systemów archiwizacji i backupu danych	0	3
		Liczba wdrożonych systemów bezpieczeństwa sieci	0	2
		Liczba wdrożonych systemów elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych	0	2
		Liczba wdrożonych systemów elektronicznej archiwizacji dokumentów w jednostkach publicznych	0	3
		Liczba wdrożonych systemów identyfikacji i autentykacji	0	1
100%	2.3	Liczba archiwizowanych lub backupowanych danych	4704	144246,5
		Liczba budynków połączonych siecią WAN	25	49
		Liczba komputerów posiadających dostęp do Internetu	295	746
		Liczba MŚP podłączonych do szerokopasmowego internetu	6	8
		Liczba oprogramowania antywirusowego	242	672
		Liczba punktów dostępowych połączonych siecią WAN	77	161
		Liczba punktów dostępowych w sieci LAN	504	756
		Liczba punktów dostępu do Internetu uzyskanych dzięki węzłom dostępowym	272	502
		Liczba wdrożonych systemów zarządzania relacjami z klientami (CRM)	48	81
		Liczba wdrożonych zintegrowanych systemów zarządzania przedsiębiorstwem (ERP)	68	90
67%	3.2	Liczba pasażerów	0	380458
		Liczba zakupionych jednostek taboru kolejowego	0	11
		Liczba zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego	0	150
64%	5.1	Długość wybudowanych linii autobusowych	0	78
		Długość zmodernizowanych linii autobusowych	0	193
		Dodatkowa liczba ludności korzystająca z transportu miejskiego	0	19739
		Liczba wybudowanych przystanków komunikacji miejskiej	0	16
		Liczba zakupionych i zamontowanych elementów informowania podróżnych	0	90
		Liczba zakupionych i zamontowanych urządzeń dystrybucji i identyfikacji biletów	0	69
		Liczba zakupionych nowych jednostek taboru komunikacji miejskiej	0	25
		Liczba zakupionych systemów monitoringu bezpieczeństwa	0	1
		Liczba zmodernizowanych przystanków komunikacji miejskiej	0	29
		Liczba zmodernizowanych zajezdni	0	1
Pojemność jednostek zakupionego taboru komunikacji miejskiej	0	2470		
8%	5.2	Liczba obiektów wybudowanych/przebudowanych/poddanych renowacji na obszarze rewitalizowanym	0	1
		Liczba projektów/instalacji urządzeń poprawiających bezpieczeństwo na obszarze rewitalizowanym	0	1
		Liczba zrewitalizowanych obszarów	0	1
		Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	0	0,18
		Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (EPC)	0	2
		W tym przewidywana liczba utworzonych nowych miejsc pracy na obszarze rewitalizowanym dla kobiet	0	1

Udział przedsiębiorców wśród beneficjentów	Działanie RPO WM	Nazwa wskaźnika	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców (dla umów dla których złożono wniosek o płatność końcową)	Wartość w projektach realizowanych przez przedsiębiorców
36%	6.2	Liczba nowych produktów turystycznych	0	11
		Liczba osób korzystających z infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0	6000
		Liczba projektów dotyczących promocji turystyki w regionie	0	1
		Liczba przebudowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	0	1
		Liczba turystów korzystających z systemu rezerwacji i informacji turystycznej	0	450
		Liczba turystów korzystających z wytworzonych/zmodernizowanych produktów turystycznych	0	8500
		Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej	0	1
		Liczba utworzonych stron internetowych dotyczących promocji turystyki w regionie	0	2
		Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	0	2
		Liczba zmodyfikowanych produktów turystycznych	0	2
		Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (EPC)	0	44
		Przewidywana liczba nowych miejsc pracy (EPC) w sektorze turystyki na obszarach wiejskich	0	42
		Przewidywana liczba nowych miejsc pracy w sektorze turystyki na obszarach wiejskich dla kobiet	0	16
		W tym przewidywana liczba utworzonych miejsc pracy w sektorze turystyki dla kobiet	0	12
8%	7.1	Liczba doposażonych instytucji ochrony zdrowia	1	3
		Liczba pacjentów korzystających ze zmodernizowanej, w ramach projektu, infrastruktury ochrony zdrowia	200	200
		Liczba zakupionego sprzętu dla obiektów infrastruktury służącej ochronie zdrowia i życia	1	3
		Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych, które zostaną wykonane zakupionym sprzętem	0	672
		Powierzchnia przebudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury służącej ochronie zdrowia i życia	0	240

Stan na 31.12.2011 r. Opracowanie na podstawie danych przekazanych przez IZ RPO WM.

10.1.2 Realizacja wartości wskaźników na poziomie Działań z wyróżnieniem udziału w osiągniętych wartościach projektów realizowanych przez przedsiębiorców

Numer Działania RPO WM	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika działania	Jednostka miary	Zakładana wartość w roku docelowym 2015	Realizacja (z wniosków o płatność końcową) na 31.12.2011 r. (wartość ogółem ze sprawozdania)	Szacowana realizacja (z umów) 31.12.2011 (wart. ogółem ze sprawozdania)	Realizacja (z wniosków o płatność końcową) na 31.12.2011. (wart. dla projektów realizowanych przez przedsiębiorców)	Szacowana realizacja (z umów) 31.12.2011 (wart. dla projektów realizowanych przez przedsiębiorców)	Stosunek wartości zrealizowanej do docelowej ogółem dla działania	Stosunek wartości zrealizowanej do docelowej w projektach realizowanych przez przedsiębiorców
1	2	3	4	5	6	7	8	9	$10 = [6]/[5]$	$11 = [8]/[5]$
1.4	produkt	Liczba dokapitalizowanych funduszy poręczeń kredytowych	szt.	2	0	1	0	1	0%	0%
1.4	produkt	Liczba dokapitalizowanych funduszy pożyczkowych	szt.	2	0	2	0	2	0%	0%
1.4	rezultat	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez IOB	szt.	2 000	0	1489	0	1489	0%	0%
1.5	produkt	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie innowacji	szt.	200	52	79	52	79	26%	26%
1.5	produkt	Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla przedsiębiorstw, w podziale na:	szt.	1200	265	410	265	410	22%	22%
1.5	produkt	mikro:	szt.	600	114	179	114	179	19%	19%
1.5	produkt	małe:	szt.	400	106	161	106	161	27%	27%
1.5	produkt	średnie:	szt.	200	45	70	45	70	23%	23%
1.5	rezultat	Całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC). W tym:	szt.	1000	1226,25	2847	1226,25	2847	123%	123%
1.5	rezultat	Kobiety:	szt.	500	178	369	178	369	36%	36%
1.5	rezultat	Mężczyźni:	szt.	500	1048,25	2127	1048,25	2127	210%	210%
1.5	rezultat	Liczba nowych lub udoskonalonych	szt.	2500	682	1019	682	1019	27%	27%

		produktów / usług								
1.5	rezultat	Liczba innowacji wprowadzonych przez wsparte przedsiębiorstwa	szt.	1100	363	656	363	656	33%	33%
1.7	produkt	Liczba przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	szt.	60	0	162	0	135	0%	0%
1.7	produkt	Liczba przedsiębiorców wspartych w zakresie eksportu	szt.	90	0	22	0	16	0%	0%
1.7	rezultat	Liczb podpisanych kontraktów handlowych	szt.	110	0	292	0	292	0%	0%
1.8	produkt	Liczba projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MŚP	szt.	20	0	2	0	2	0%	0%
1.8	rezultat	Wartość projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MŚP	mln €	20	0	1,62	0	1,62	0%	0%
1.8	rezultat	Zmiana emisji głównych zanieczyszczeń powietrza: dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, dwutlenku węgla	tony /rok	14	0	2	0	2	0%	0%
2.2	produkt	Liczba projektów z zakresu e-usług	szt.	30	2	48	0	2	7%	0%
2.2	rezultat	Liczba użytkowników systemów informatycznych do obsługi elektronicznych usług publicznych	osoby	1 000 000	0	1463933	0	145000	0%	0%
2.3	produkt	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem	szt.	100	38	66	38	66	38%	38%
2.3	rezultat	Liczba wdrożonych w przedsiębiorstwach zintegrowanych systemów do zarządzania przedsiębiorstwem klasy ERP	szt.	50	0	90	0	90	0%	0%
2.3	rezultat	Liczba wdrożonych w przedsiębiorstwach systemów wspomagających zarządzanie relacjami z klientem klasy CRM	szt.	40	0	81	0	81	0%	0%

3.2	produkt	Liczba projektów z zakresu transportu publicznego	szt.	4	0	3	0	2	0%	0%
3.2	produkt	Liczba zakupionych/ zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego	szt.	175	0	161	0	161	0%	0%
3.2	produkt	Pojemność zakupionego/ zmodernizowanego taboru kolejowego	szt.	82 000	0	27900	0	27900	0%	0%
3.2	produkt	Liczba nowopowstałych miejsc postojowych typu „Park&Ride”	szt.	1800	0	2626	0	0	0%	0%
3.2	rezultat	Przyrost liczby ludności korzystającej z regionalnego transportu publicznego wspartego w ramach Programu	osoby	50 000	0	146501	0	0	0%	0%
3.2	rezultat	Liczba osób korzystających z obiektów park&ride	osoby	900 000	0	898 200	0	0	0%	0%
5.1	produkt	Liczba zakupionych jednostek taboru komunikacji miejskiej	szt.	30	0	36	0	36	0%	0%
5.1	produkt	Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej	osoby	3 000	0	3460	0	3460	0%	0%
5.1	rezultat	Liczba osób korzystających z transportu miejskiego	osoby /rok	5 000	0	20889	0	0	0%	0%
5.2	produkt	Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast	szt.	90	0	21	0	1	0%	0%
5.2	produkt	Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	ha	15	0	16,59	0	0,18	0%	0%
5.2	rezultat	Całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów na obszarach rewitalizowanych (EPC), w tym:	szt.	30	0	77	0	2	0%	0%
5.2	rezultat	Kobiety:	szt.	15	0	37,5	0	1	0%	0%
5.2	rezultat	Mężczyźni:	szt.	15	0	39,5	0	1	0%	0%
6.2	produkt	Liczba projektów z zakresu turystyki	szt.	200	1	13	0	4	1%	0%
6.2	produkt	Liczba przedsięwzięć dotyczących	szt.	100	1	19	0	0	1%	0%

		informacji i promocji turystycznej w regionie								
6.2	rezultat	Całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC) w turystyce, w tym:	szt.	130	9	116	0	44	7%	0%
6.2	rezultat	Kobiety:	szt.	65	0	36	0	28	0%	0%
6.2	rezultat	Mężczyźni:	szt.	65	9	80	0	16	14%	0%
6.2	rezultat	na obszarach wiejskich:	szt.	60	0	57	0	42	0%	0%
7.1	produkt	Liczba projektów dotyczących infrastruktury ochrony zdrowia	szt.	35	9	31	1	3	26%	3%
7.1	produkt	Liczba zmodernizowanych szpitali, przychodni	szt.	80	5	11	0	0	6%	0%
7.1	produkt	Liczba zakupionego specjalistycznego medycznego sprzętu:	szt.	50	17	29	0	0	34%	0%
7.1	produkt	aparaty RTG	szt.	20	10	19	0	0	50%	0%
7.1	produkt	endoskopy	szt.	30	7	10	0	0	23%	0%
7.1	rezultat	Liczba pacjentów korzystających z infrastruktury ochrony zdrowia zbudowanej/ zmodernizowanej w wyniku realizacji projektu	osoby	600 000	148861	417644	25	200	25%	0%
7.1	rezultat	Potencjalna liczba specjalistycznych badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów	szt.	600 000	123007	607015	0	672	21%	0%

Stan na 31.12.2011 r. Opracowanie na podstawie danych przekazanych przez IZ RPO WM.

Ewentualne różnice między wartościami prezentowanymi w niniejszej tabeli a wartościami prezentowanymi w treści raportu wynikają z różnego sposobu definiowania przedsięwzięć, jak również różnych dat generowania danych.

10.2 Kondycja gospodarcza subregionów województwa mazowieckiego – synteza informacji

Dla celów analizy wpływu projektów z RPO WM na zmianę poziomu konkurencyjności firm i regionów poddano ocenie główne wskaźniki sytuacji gospodarczej regionów – takie jak stopa bezrobocia, poziom PKB lub koncentracja podmiotów gospodarczych. Analiza obejmuje zmianę poziomu omawianych wskaźników w okresie lat 2006-2011. Przyjęty okres jest ściśle związany z okresem wdrażania RPO WM (od 2007 roku), należy jednak pamiętać że wystąpienie danego trendu nie uprawnia do wnioskowania w prosty sposób o wpływie interwencji RPO.

Najlepiej rozwiniętym i wciąż prężnie rozwijającym się subregionem województwa mazowieckiego jest miasto st. Warszawa, w którym jest najniższy wskaźnik bezrobocia, najwięcej podmiotów gospodarczych, najwyższe PKB na 1 mieszkańca oraz najwyższy, stały wskaźnik urbanizacji. Kondycja gospodarcza pozostałych subregionów znacząco odbiega od poziomu Warszawy. Najmniej rozwiniętym subregionem Mazowsza jest subregion radomski, w którym bezrobocie zmniejszyło się na przestrzeni ostatnich 6 lat, ale wciąż utrzymuje się na wysokim, blisko 23% poziomie. Subregion ten charakteryzuje się także najmniejszym wzrostem liczby podmiotów gospodarczych oraz PKB na 1 mieszkańca.

Stopa bezrobocia w subregionach województwa mazowieckiego

Wszystkie subregiony województwa mazowieckiego wykazują w 2011 r. spadek poziomu bezrobocia w porównaniu z rokiem 2006. Największą zmianę odnotowano w subregionie warszawskim wschodnim, gdzie poziom bezrobocia zmniejszył się z 17% (2006 r.) do 11,3% (2011 r.), czyli o 5,7 pkt. proc. Najmniejszą zaś w subregionie m. st. Warszawa (o 1,4 pkt. proc.), gdzie bezrobocie jest najmniejsze w regionie, utrzymujące się stale na poziomie poniżej 5%. Od lat najwyższy wskaźnik bezrobocia występuje w subregionie radomskim i wynosi ponad 20%. Subregiony ciechanowsko-płocki i ostrołęcko-siedlecki utrzymują się na podobnym poziomie. Bezrobocie w ostatnich trzech latach w województwie mazowieckim charakteryzuje się tendencją wzrostową, co odpowiada sytuacji w kraju.

Stopa bezrobocia							
Subregiony woj. mazowieckiego	2006	2007	2008	2009	2010	2011	zmiana w pkt. proc.
ciechanowsko - płocki	21,4%	17,8%	14,6%	14,5%	15,0%	16,5%	-4,9
ostrołęcko-siedlecki	18,8%	15,2%	12,1%	13,0%	13,8%	14,7%	-4,1
radomski	25,8%	22,6%	20,0%	20,3%	21,5%	22,8%	-3,0
m. st. Warszawa	5,1%	3,8%	2,3%	2,4%	3,4%	3,7%	-1,4
warszawski wschodni	17,0%	12,8%	8,8%	9,7%	11,0%	11,3%	-5,7
warszawski zachodni	10,2%	7,9%	5,8%	6,6%	7,7%	7,9%	-2,3

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz liczba podmiotów gospodarczych na km² powierzchni

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wzrosła w każdym subregionie województwa mazowieckiego, najbardziej zaś w m. st. Warszawa (o 21,5). Na drugim miejscu pod względem największego wzrostu jest subregion warszawski zachodni. Najmniejszy wzrost odnotował subregion radomski i wyniósł on 2,1, przy czym liczba podmiotów w subregionie w 2010 r. była wyższa niż w ciechanowsko-płockim czy ostrołęcko-siedleckim. Pozostałe subregiony utrzymują się na stałym, podobnym poziomie wzrostu.

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców						
Subregiony woj. mazowieckiego	2006	2007	2008	2009	2010	zmiana
ciechanowsko - płocki	67,5	68,8	70,3	69,8	73,1	5,6
ostrołęcko-siedlecki	70,8	72,7	74,8	72,1	76,3	5,4
radomski	81,5	82,8	84,6	81,2	83,7	2,1
m. st. Warszawa	178,6	183,6	189,7	191,5	200,1	21,5
warszawski wschodni	96,2	98,1	101,7	98,7	104,7	8,5
warszawski zachodni	120,9	124,1	128,8	126,6	133,5	12,6

W przypadku liczby podmiotów gospodarczych na km² powierzchni wyniki są podobne. Subregion m. st. Warszawa rozwija się pod tym względem najszybciej. Liczba podmiotów gospodarczych wzrosła tam o 77,8 i jest nieporównywalnie większa od pozostałych subregionów. Najmniejsze wyniki wykazuje subregion radomski (wzrost wyniósł 0,2) oraz regiony: ciechanowsko-płocki i ostrołęcko-siedlecki.

Liczba podmiotów gospodarczych na km ² powierzchni						
Subregiony woj. mazowieckiego	2006	2007	2008	2009	2010	zmiana
ciechanowsko - płocki	5,4	5,5	5,6	5,6	5,9	0,4
ostrołęcko-siedlecki	4,4	4,5	4,6	4,5	4,7	0,3
radomski	8,8	8,9	9,1	8,8	9,0	0,2
m. st. Warszawa	588,0	606,1	627,2	635,0	665,9	77,8
warszawski wschodni	14,0	14,4	15,1	14,8	15,8	1,9
warszawski zachodni	20,5	21,2	22,2	22,1	23,6	3,1

Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca

Wskaźnik PKB na 1 mieszkańca jest najwyższy w subregionie m. st. Warszawa i wynosi 105 340 zł. Subregion ten charakteryzuje się także najwyższym wzrostem PKB o 21 407 zł w porównaniu z rokiem 2006. Na drugim miejscu, zaraz po Warszawie, znajduje się subregion warszawski zachodni. Najniższy wzrost Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca wykazuje subregion radomski, zaś najniższy PKB w 2011 r. wykazał subregion ostrołęcko-siedlecki.

PKB na 1 mieszkańca					
Subregiony woj. mazowieckiego	2006	2007	2008	2009	zmiana
ciechanowsko - płocki	29 265 zł	32 832 zł	35 956 zł	38 476 zł	9 211 zł
ostrołęcko-siedlecki	20 452 zł	23 118 zł	24 857 zł	26 153 zł	5 701 zł
radomski	20 580 zł	22 332 zł	24 169 zł	26 163 zł	5 583 zł
m. st. Warszawa	83 933 zł	93 567 zł	99 615 zł	105 340 zł	21 407 zł
warszawski wschodni	22 511 zł	24 049 zł	27 021 zł	28 694 zł	6 183 zł
warszawski zachodni	32 196 zł	36 059 zł	38 949 zł	42 819 zł	10 623 zł

Wskaźnik urbanizacji

Wartości wskaźników urbanizacji dla wszystkich subregionów regionu mazowieckiego nie zmieniły się w sposób znaczący. Trzy regiony zanotowały spadki wartości tego wskaźnika w 2011 r. w odniesieniu do 2006 r., a dwa (warszawski wschodni oraz ostrołęcko-siedlecki) zwiększyły się o 0,1.

Wskaźnik urbanizacji						
Subregiony woj. mazowieckiego	2006	2007	2008	2009	2010	Zmiana w pkt. proc.
ciechanowsko - płocki	46,5%	46,4%	46,4%	46,4%	46,3%	-0,2
ostrołęcko-siedlecki	38,1%	38,2%	38,1%	38,2%	38,2%	0,1
radomski	50,2%	50,1%	50,0%	49,9%	49,8%	-0,4
m. st. Warszawa	100%	100%	100%	100%	100%	0
warszawski wschodni	53,1%	53,1%	53,1%	53,2%	53,2%	0,1
warszawski zachodni	49,6%	49,4%	49,3%	49,1%	48,9%	-0,7